

למעשה

פרשת וירא

©

כל הזכויות שמורות

למכון 'למעשה'

ולפנחס זרביב

כתובת המחבר

נתן אלבוז 8 \ 10

אשדוד

058-3271323

p0583271323@gmail.com

כמו כן המכון מתמחה בעריכה לשונית וכתובת דברי

תורה וסיפורי אמונה

פרשת וירא

לימוד לדורות לראות את ההשגחה ולא להכות בסנורים

ומבואר שהאדם חייב להתבונן במעשיו ולראות אם יש בהם מהשכר או העונש ולהיזהר שלא להיות מוכה בסנורים.

ויש להוסיף מש"כ בזה בספר מעשה איש ח"א (עמ' רפ) הגה"צ ר' אלעזר צדוק טורצין זצ"ל נכנס אל רבינו החזון איש זצ"ל, ואמר לו רבינו: "כשרואים יהודי שומר תורה ומצוות, ולפתע משליך מעליו הכל רח"ל, נדמה שזה נעשה ברגע אחד. אבל לא כך הוא. חוסר האמונה פעפע בתוכו זמן רב, ורק עכשיו יצא החוצה לפועל". כך סתם ולא פירש.

בשובו להשיבה תמה רא"צ על כך, מה כוונת רבינו בזה, ואולי ח"ו מצא בו פגם וחויש לתוצאות ח"ו? והנה פגש בישיבה חבר, וסח לו את כל המאורע.

אמר לו החבר: למה לך לתהות, לך חזרה אל רבינו ותשאל?
וכך עשה.

ואז פירש לו רבינו שכוונתו ללמדו שענין האמונה אין די לה בידיעה ובידור פעם אחת, אלא יש צורך לחזק האמונה כסדר יום יום, ואם לאו - האמונה הפנימית הולכת ונחלשת עד שעלול ביום אחד להגיע לפריקת עול רח"ל.

בהמשך ביאר לו רבינו איך מתחזקים באמונה, והוא, ע"י שמתרגלים שעל כל דבר שהאדם צריך, עליו להקדים תפילה, ולפנות לרבש"ע ולבקש הדבר ממנו יתברך. וכגון: אם תצטרך נעליים, תגיד רבש"ע אני צריך נעליים. אנא הזמן לי מעות והמקום שאמצא

כשהתחלתי לכתוב את סיפורי ההשגחה פרטית נשאלתי מה נהיית גם אתה 'מגיד'?

ומצאתי את התשובה לדבר בדברי רבינו השם משמואל בראשית פרשת וירא תר"פ שכתב וז"ל 'יהי כמצחק בעיני חתניו. ויש לתמוה הרי היו רואים בעיניהם פלא גדול שכל העיר מנער ועד זקן הוכו בסנורים ונלאו למצוא הפתח שהיו סמוכים אליו ועומדים על גביו, ועכ"פ הי' צריך להתעורר חשש בלבם, אולי יוכל עוד כהנה וכהנה ולמה הי' עוד לצחוק בעיניהם:

ונראה שגם זה הי' ממכת הסנורים, כמו שבגשמיות נלאו למצוא הפתח והיו רואין ולא רואין כן נמי בפנימיות הענין היו רואין את הפלא ולא היו יכולין לשים אליו לב.

וזה לימוד לאדם שיש כמה זמנים וכמה ענינים, אשר באם ישים אליהם לב הי' רואה מפלאות תמים דעים השגחתו הפרטית והשכר והעונש, אבל כאשר האדם בזדון לכו הלך חשכים אז נעשה מוכה בסנורים עד שרואה ואינו רואה. ובזמניו אלה יכול כל אדם לראות פלאות משינוי העתים המו גוים מוטו ממלכות, וההשגחה הפרטית מרחפת על פרט ופרט באופן מופלא, וצריך כל אדם להיות נשמר ממכת סנורים. עכ"ל.

למעשה פרשת וירא

24' חומר תורני שהייתי צריך לקרוא. כעבור יומיים הגיעה מעטפת דואר, בתוכה החומר שהייתי צריך, יחד עם חוברת קטנה ומהודרת, עליה נכתב 'פנקס ההודיה', לזכור חסדי הבורא.

מדובר בפנקס קטן ויפה, עם דפים ריקים, בו אמורים לרשום את החסדים הקטנים שהקב"ה עושה איתנו בחיי היום יום, לפתוח את הקונטרס מידי פעם ולהודות להקב"ה על החסדים.

נו באמת. חשבתי לעצמי. מאיפה יש לי זמן לשבת ולרשום את החסדים שהשי"ת עושה איתי ביום-יום? לכל דבר, גם אם זה דבר יפה וחשוב, צריך זמן, ומה לעשות, משום מה יש לי (וכנראה גם לכם...) רק 24 שעות ביממה...

ונחתי את הקונטרס והשארתי אותו על שולחני.

עברו יומיים, משהו דיבר איתי בטלפון ומבלי משים עלעלתי בזמן השיחה בקונטרס ההודיה הזה, שעמד מולי. קראתי את הסכמת הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א לקונטרס, הכותב כך: "ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה ה' לפרעה" (שמות יח,ח). מסביר מרן הגר"ז מבריסק שלא סתם סיפורי חולין היו כאן, אלא הלכה ודין הוא לספר סיפורי הניסים שעשה ה', וכנאמר "ויספרו מעשיו ברינה", ועוד נאמר "שירו לו זמרו לו שיחו בכל נפלאותיו". מכאן, איפוא, שישנו חיוב לספר בנפלאות הקב"ה.

ממשיך בעל החשוקי חמד שליט"א וכותב: "נפלאות וניסים היו אמנם גם קודם לבואו של יתרו,

שם הנעליים המתאימות. וכן אחר כך תודה לו בפה מלא על שנתן לך. בכך אתה מחזק אמונתך יום יום, כיון שאתה פונה אליו בכל עניינך! (מרבי צבי גרינהוז).

ובשיחת מוסר שנשא הגרא"צ טורצין (בכולל "שפתי צדק" בירושלים) אמר בהאי לישנא: שמעתי ממרן החזו"א, שאמר שזה שאנו מוצאים בחזו"ל (ברכות ה:) גבי רב הונא דתקיפו ליה ארבע מאות חביות יין, ואמרו לו חכמים: לעיין מר במליה. והיינו, שחזו"ל הקדושים אמונתם בבורא ית' היתה איתנה עד שהגיעה להם להיות אצלם כמו חוש, וכשראו עונש – היה אצלם כאילו ראו המעשה שעל ידו נגרם העונש הזה. ואמר מרן ז"ל, שכח זה הגיע להם ע"י תפילה, שעל ידי שתפלתם היתה כבן המתחטא לפני אביו, וכל דבר בלי יוצא מן הכלל, כקטן כגדול, כל דבר התחננו וביקשו מהשי"ת, על ידי כך השיגו כח זה שאמונתם היתה חושית, וכשראו איזה עונש ראו שהחטא הוא מענשו. והוסיף, כי אדרבא, כשהתפלה אצל האדם אינה על דרך זו, ח"ו יכול להגיע עד כדי כך שישתכח ממנו שיש לבירה בעל הבירה (מובא בקובץ "שפתי צדק" עמ' נ"ב).

ויש להוסיף מש"כ הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א (הובא בדרשו)

בחודש האחרון עסקתי באחד מחיבוריו של הרה"ג רבי יהודה טאוב שליט"א מקרית אתא, מארגון 'קול תודה', ושוחחתי איתו בטלפון כמה וכמה פעמים. באחד השיחות אמר לי הרב טאוב שישלח לי בדואר

למעשה פרשת וירא

בענייני שנת השביעית הבעל"ט בשנה הבאה. סיכמנו פרטים, שלחתי לו דוגמאות והפרויקט יצא בס"ד לדרך, עוד באותו הערב.

ערש"ק וישב – חנוכה התשפ"א: לא הרגשתי טעם וריח ועשיתי בדיקת קורונה, אתמול יום חמישי בבוקר. בינתיים נשארתי בבית והתפללתי ב'שמע קולינו' במנחה, בתפילה ביחידות, שהקב"ה ישלח לי את תוצאת הבדיקה כבר לפני שבת, כדי להרגיע את בני משפחתי וכדי שאוכל ללכת להתפלל בביהכנ"ס למעריב, ולזכות לשמוע קריאת התורה למחרת. והנה 3 דקות לפני כניסת השבת (!) הגיעה התוצאה השלילית. כמה דקות לאחר מכן כבר הלכתי לביהכנ"ס.

ערש"ק מקץ, ואת חנוכה התשפ"א: היינו בשכונת גני הדר בפ"ת עם הילדים הקטנים. איחרנו את האוטובוס של השעה 12 שעבר חצי דקה לפני שהגענו לתחנה. האוטובוס הבא אמור היה להגיע לתחנה ב1:19 וכולם נסעו הביתה במונית מפאת דוחק השעה בער"ש ואני נשארתי לבדי בתחנה, כיון שלא היה מקום נוסף במונית. בשעה 12:31 עמדתי לבד בתחנה והתפללתי להקב"ה שיעשה לי נס ואת חנוכה: וישלח לי אוטובוס ברבע השעה הקרובה.

חיכיתי כמה דקות והחלטתי לחפש בית כנסת ללמוד בו עד 1:19. הרי לא אשב בתחנה סתם כך שלשת רבעי שעה. מישוהו הראה לי היכן יש בית כנסת קרוב, התרחקתי מהכביש של רחוב מנחם בגין והתקדמתי

אלא שלא היתה האפשרות לספר אותם, שהרי כל ישראל ראו עין בעין את האותות ואת המופתים ולא היה דבר לחדש להם. ולא כשהגיע יתרו, אשר לא ידע מפרטי הניסים ואשר לא חש על בשרו את סדר השתלשלותם, מיהר משה רבינו לקיים דין זה, של סיפור נפלאות ה' יתברך."

בהמשך מכתב הסכמתו מספר הגר"י זילברשטיין שליט"א מעשה של השגחה פרטית שאירע עם בנו של מרן הגר"י זצוק"ל בשבת אחת, "וכל אותה השבת היה מרן הגר"י מספר ושוונה ומספר לכל מי שנכנס אצלו את מעשה הנס שאירע להם, ואמר שלמד דבר זה ממשה רבינו, שנאמר "ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה אלוקים."

קראתי את זה והחלטתי בכל זאת לרשום, בקצרה, את הניסים הקטנים שאירעו לי בחיי היום יום. והנה, הפלא ופלא, הדף הראשון של הפנקס התמלא בחסדים 'קטנים', של השגחה פרטית ממרומים.

הנה טעימה מהדף הראשון של הפנקס המתוק הזה, רק מהשבוע וחצי החולף:

יום ה' וישב התשפ"א: ב1 וחצי בצהריים, בדרך הביתה מהישיבה, התפללתי להקב"ה שכיון שאני עומד לסיים עריכה של שני ספרים, ואין לי כעת עבודות עריכה חדשות, שיגיע ספר חדש לעריכה, ושיהיה ספר טוב ומועיל, שיחכים אותי בלימוד. רבע שעה לאחר מכן התקשר אלי הגאון רבי... שליט"א והציע לי להצטרף לפרויקט תורני – הלכתי גדול

למעשה פרשת וירא

זאת אומרת שהיה לבני ישראל ספר שנקרא 'ספר מלחמות השם', בו הם כתבו את ניסי השי"ת עמם במלחמותיהם.

במוצ"ש האחרון שוחחתי על כך עם הרב טאוב, שישלח לי את הקונטרס. הוא ציטט לי את דברי רבנו הגאון רבי עקיבא איגר זיע"א, שביאר בדרשתו את הפסוק "זובח תודה יכבדני ושם דרך אראנו בישע אלוקים" כי מי שזובח תודה, כלומר – מכבד את ה' בכך שהוא מודה לו על הטובות והישועות שעשה עמו, הרי שבכך הוא יוצר דרך לישועות אלוקיות נוספות שייעשו עמו בעתיד. (דרושי וחידושי רבי עקיבא איגר על התורה, ירושלים: דעת סופר, עמ' רל"ט).

הרב טאוב הוסיף וסיפר לי שכאשר הגיע עם הקונטרס להגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, יצא הרב שליט"א מגדרו בהתפעלות גדולה, כתב מכתב ברכה וביקש להודיע לו כשהחוברת תצא לאור. אז רכש הוא 200 עותקים, נשא על כך שיחה בבית הכנסת וחילק לרבים את הקונטרס. "אברך מרמת אלחנן סיפר לי שהגר"י זילברשטיין שליט"א פגש אותו בערב יום כיפור, הביא לו את הקונטרס ואמר לו: "תתחיל לכתוב את הניסים שהקב"ה עושה איתך ותראה עוד ועוד ניסים", מספר הרב טאוב. תנסו.

לכיוון בית הכנסת. לפתע נשמעה קריאה. תושב השכונה, ידידי הרה"ג ר' יוסף אהרן זולטי ראה אותי, כשהוא נוסע במכוניתו. חזרתי בחזרה לכביש של רחוב מנחם בגין ודיברתי איתו בהדווה. בעוד אנחנו מדברים, אני רואה את האוטובוס, קו 179, נוסע בכביש. ניפנפתי לנהג בתחינה והוא עצר לי. השעה היתה 12:44. 2 דקות פחות מהרבע שעה שביקשתי שהאוטובוס יבוא. והנה אם הייתי ממשך בדרכי לבית הכנסת והרב זולטי לא היה עוצר אותי, לא הייתי רואה את האוטובוס. אגב: באוטובוס נסעו רק 3 אנשים מלבדי. הנהג אמר לי שיצא ב12. כאשר ידוע לי שהאוטובוס של 12 עבר כבר מזמן. ואיך יתכן שהאוטובוס ייסע עד 'גני הדר' במשך 44 דקות, כשעליו רק 3 נוסעים? תעלומה...

וזה לא הכל. היו עוד כמה ניסי השגחה פרטית אישיים, כבר במהלך השבוע החולף. לא הכל ראוי לפרט בפני כל קוראי העיתון...

***

על הפסוק "ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר" (שמות יז, יד) כתב האבן עזרא: "שאמר בספר, הוא ספר התורה, או ספר אחר היה להם ויקרא ספר מלחמות ה'". וכך כתב האבן עזרא על הפסוק "על כן יאמר בספר מלחמות ה' במדבר פרק כא, יד): "ספר היה בפני עצמו, ושם כתוב מלחמות ד' בעבור יראיו. ויתכן שהיה מימות אברהם, כי ספרים רבים אבדו, ואינם נמצאים אצלנו."

היסוד של: "מכל מלמדי השכלתי". הבעל-שם-טוב קדישא ותלמידיו הקדושים לימדו אותנו: "אם אדם רואה משהו. לא משנה מה. אות הוא שמשמים סיבבו שהוא יראה זאת. ועל כן על האדם לפקוח עיני שכל ואוזני בינה ובכל דבר שהוא רואה ושומע, ללמוד אורחות חיים לעבודת הבורא". הוי אומר – כל דבר שאנחנו נתקלים בו, הוא תמרור משמים. וכמו בלוח התמרורים הבינלאומי, ישנם תמרורים מסוגים שונים. יש תמרורי הוריה המדריכים ומורים מה צריך לעשות (כשרואים משהו אחר עושה מעשה טוב, הריחו תמרור הוריה בשבילנו כדת מה לעשות), יש תמרורי מודיעין שפשוט מודיעים דברים (וכל התרחשות המתרחשת מול עינינו היא תמרור מודיעין שמיימי) ויש כמובן את תמרורי האזהרה המזהירים את האדם מפני הבאות ומעוררים אותו מזה לא לעשות (כל טרגדיה וכל כאב שאנו מתוודעים אליו, בראיה או בשמיעה, מציפורן חודרנית ועד נפטרי קורונה – באים לעורר אותנו, להזהיר אותנו. כמו הרעמים שתכליתם לפשט עקמומיות שבלב). וכן הלאה. איפה טמונה הנקודה - הנקודה הטמונה בהרמת העיניים אל-על, בחיפוש התמרורים. אם אדם יתחיל לחיות חיים של דביקות, חיים של התקשרות לריבון העולמים, הוא יתחיל לזהות את כל התמרורים הצצים לו בדרכו, את כל הרמזים והאותות הנשלחים אליו מן השמים, הוא יתחיל לראות בצורה אחרת את המתרחש, את הווי החיים, את הפוליטיקה ואת האתיקה. הכל, כולל הכל, יקבל צבע של תמרור. תמרור שמיימי.

פקחו עיניים ולב. תכתבו. ותראו בס"ד ישועות. ניתן גם לשתף אותי ובל"ג נפרסם בעיתו ובזמנו.

ויש להוסיף מש"כ הרב יקותיאל יהודה גנזל המבשר חבר טוב שלמד לאחרונה נהיגה, אמר לי לאחרונה, כמשיח לפי תומו: "לפני שלמדתי לנהוג ברכב, הייתי עובר באותם רחובות שאני עובר בהם היום, מדי יום ביומו. ליד הבית, ליד ביתי המדרש. ומעולם לא שמתי לב שבכל פינה ופינה יש כלי-כך הרבה תמרורים ומסוגים שונים. התמרור היחיד שהייתי רואה היה הרמזור. ופתאום, כשלמדתי לנהוג ולמדתי על התמרורים הרבים לסוגיהם ולגווניהם, אני נדהם לגלות כמה תמרורים יש ליד הבית שלי. עשרות רבות של סוגים, בפניות ובכבישים, תמרורים צהובים, כחולים ואדומים. אזהרות, הוראות, הכוונות. פשוט עד שלא למדתי להרים את העיניים למעלה ולחפש תמרורים – לא שמתי לב שהם קיימים. כששמעתי את זה, נדמו המילים בעיני כאלגוריה אמונית מחזקת ומעודדת. הרי כולנו דומים לאותו 'נהג חדש'. אדם יכול לעבור חיים שלמים מבלי לשים לב לתמרורים שנשלחים אליו מהשמים. והרי כל אחד מאיתנו מקבל כלי-כך הרבה תמרורים מדי יום, כלי-כך הרבה רמזים והכוונות, אזהרות ואמירות וסימנים. ואנחנו יכולים לחיות שנים רבות מבלי לשים לב אליהם, מבלי להבין שריבון העולמים רוצה להעביר לנו מסרים על כל צעד ושעל. אחד היסודות שתורת החסידות עיבתה והדגישה, כמי שמדגיש שורת טקסט במרקר צהוב זרחני, הוא

תוך כדי הליכתנו בשבילי הכפר, הבחנו בשני כלבים הרודפים אחר חתולה. מה שצד את עינינו היה העובדא שבניגוד למה שקורה בדרך כלל, כאן טיפסה החתולה על עץ שגזעו היה נמוי באלכסון, ומשום כך "חשבו" הכלבים שיוכלו גם הם לטפס עליו. הכלב הראשון התחיל לטפס לאורך הגזע האלכסוני, אך מהר מאוד איבד את שיווי משקלו, נפל ונחבט בקרקע.

שאלתי את הבחור: תגיד לי, מה ראית כאן הרגע. הוא שתק. אמרתי לו: ראינו כאן מה קורה למי שמנסה לחקות את זולתו!! כלב הוא כלב, יש לו את המעלות של כלב, אבל גם את המגבלות. לעולם לא יוכל להצליח לחקות את החתול, ולא עוד אלא שאם ינסה, יצא בשן ועין.

תהיה אתה מה שאתה. אל תסתכל על האחרים, כי להם יש את המעלות שלהם ולך את המעלות שלך. תעלה ותצליח מאד עם המעלות שלך.

אאע"ה חוזר מן העקדה. אדם שעמד בנסיון כזה עלול לחזור ליישוב עם תחושה כמו שתיארו חז"ל את רשב"י ובנו כשיצאו מן המערה, שכל מה שנתנו בו עיניהם נשרף. תחושה של רוממות אשר מבטלת את זכות הקיום של האדם הפשוט. "ואברהם שב למקומו" – ללא כל תחושת התנשאות. הוא עם הניסיונות שלו וכל האחרים כל אחד עם ניסיונותיו. וכמו שהכריזה התורה על מרע"ה "עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" – הוא חש שאין לו כל עליונות על הסובבים אותו. אף שעלה למרום רק

המכיר את מקומו ♦ הרה"ג רבי יעקב שמואל י שליט"א
מדרש רבא פרשה ס' אות ב'. "עבד משכיל" זה אליעזר שאמר הרי אני בכלל קללת נח "עבד עבדים יהיה לאחיו", למה ישמשון בי כושי או ברבר, מוטב להשתעבד בבית הזה (בית אברהם אבינו).

הקשה בשפת אמת, מה חכמה מצאו בזה חז"ל, וכי לא פשוט שעדיף להיות עבד אצל ראש המיטיבים שבדור ולא אצל כושי או ברבר? משיב על זה השפת אמת, שהחכמה היא במה שלא ניסה לצאת מן העבדות. שהכיר את מקומו. יש לאדם נטיה שלא להשלים עם מצבו. לנסות להלחם כנגד המציאות שנכפית עליו. אליעזר ידע להתגבר על נטיה זו, ועל כך זיכוהו חז"ל בתואר "עבד משכיל". אמנם, אחרי שהבין שיהיה מה שיהיה, מהעבדות איננו יכול לברוח, השלב הבא, להעדיף עבדות אצל אאע"ה ולא אצל איזה ברברי – איה"נ זה כבר מילתא דפשיטא.

ומסכם בשפת אמת: וזה מוסר השכל גדול לכל אדם, למצוא את תיקונו במקומו, ולא לחפש מדרגות אחרות. עכ"ד.

מתהלך הייתי באחד מן הימים עם תלמיד מהישיבה אשר נפשו שחוחה היתה על "חוסר הצלחתו" בלימודים. למרות שמאד הצליח לפי כישוריו, בהבנה, ובעיקר בהתמדה ורצינות, חש נחות ביחס לחבריו אשר לכאורה עלו עליו, בגלל חריפותם.

למעשה פרשת וירא

חשיבות העמל

וירא אליו ה' באלני ממרא והוא יושב פתח האהל כחם היום (יח, א)

כתב הרב ראובן מלמד זצ"ל פרש"י וירא אליו לבקר את החולה, רואים מכאן שחביב אצלו יתי הטבע שלא לשנותה, שאל"כ הרי הרפואה בידו, ירפא אותו ולא יצטרך לבקרו, ואדרבה זה גופא רצון ה' שעיי החולי יוכל לבקרו, כי אוהב ה' אוהביו ורוצה בקרבתם. עכ"ד.

ועוד יש לבאר שה' רצה לראות את העמל ואת היגיעה של אברהם ולכן הוא לא ריפאו.

הטעם שלא ביקש על שמונה

כתב הרב אליהו ברוך פינקל זצ"ל אולי ימצאון שם עשרה ויאמר לא אשחית בעבור העשרה (יח, לב).

פירש רש"י: על פחות [מעשרה] לא ביקש. אמר, דור המבול היו שמונה, נח ובניו ונשיהם, ולא הצילו על דורם, ועל תשעה על ידי צירוף כבר בקש ולא מצא.

לכאורה צ"ע דיש לחלק שנח לא התפלל על בני דורו ומשום כך לא הציל, כדאיתא בזוה"ק (ח"א סו, ב) עה"פ בהפטרה לפרשת נח (ישעיה נד, ט) "כי מי נח זאת לי", דהמבול נקרא מי נח על שמו של נח שלא התפלל להציל את העולם, וא"כ אין מכאן ראייה לגבי אברהם שהתפלל על אנשי סדום.

וכן מבואר ברמב"ם (פ"ג מתשובה ה"ב) שכתב וז"ל, וכן מדינה שעוונותיה מרובין מיד היא אובדת שנאמר

הוא. כי הם בניסיונותיהם לפי מדרגתם ומצבם, והוא לפי מדרגתו ומצבו.

את אותה הגישה, שלא למדוד את עצמנו ביחס לאחרים, עלינו להפנות גם לכיוון ההפוך. כשנכשלנו. לא למדוד את הכשלון לפי הסביבה, כי לא הרי הנסיון שלי כהרי נסיונם של אחרים, ולא הכלים שיש להם יש לי.

כך מסביר האור החיים הקד' את הפס' "אם תיטיב שאת". הקב"ה אומר לקין, אל תבחון את הצלחתך או ביחס להצלחתו של הבל. לא הרי הנסיון שאתה התמודדת איתו כהרי הנסיון שאיתו התמודד הבל. כלשון האור החיים – "הקדושה אינה צריכה לאחרים אלא מעצמה היא מתנשאת".

אם כך יחיה האדם – הוא יזכה לשלימות שלו עצמו שהיא השלימות באמת

וז"ל השפת אמת בראשית פרשת חיי שרה תרלט

ובמדרש עבד משכיל כו' מה השכלתו כו' מוטב שיהי' עבד בבית הזה כו' וקשה דלכאורה נראה דלגרמי' עבד. ומה השכלה זו שישבחו הכתוב. אבל הפי' הוא זה עצמו. שלא עלה על דעתו לבקש דרך לצאת מן העבדות רק למצוא תקונו בהעבדות עצמו. כמ"ש איזהו חכם המכיר את מקומו. ולכן מיד אמר עבד אברהם אנכי. שכל שמחתו הי' במה שהוא עבד לאברהם ולא להיות חפשי מן העבדות כי מי יבוא אחרי המלך כו' כבר עשהו. ונאמר עליו ימשול בבן מביש. ודבר זה נוהג בכל אדם למצוא תקונו במקומו ושלא לחפש מדרגות אחרות כנ"ל:

למעשה פרשת וירא

מדה כנגד מדה להראותו דגם עכשיו אינו מועיל כלום בצעקתו ולמרות כן צועק, משום שאם כואב צועקים בלי חישובי תועלת, ומי שלא צועק סימן שלא כואב לו. וזו היתה גם הטענה על נח, דאף שתפילתו לא היתה מועלת, מ"מ אם כואב אז צועקים, ומזה שנח לא צעק והתפלל שמע מינה שלא כאב לו. (וכע"ז) אמר מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (נדפס בשיחות מוסר תשל"ג) ע"ש).

ודבר זה נורא למתבונן, עד כמה עומק הדקדוק במידת נושא בעול עם חבירו, דמתוך כך שלא כאב נח את השחתת דורו להתפלל ולצועק, אף שיודע היה שלא יענה בתפילתו, נקרא המבול "מי נח" על שמו.

אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים

הרב אליהו ברוך פינקל

וישמע אלקים את קול הנער וגו' (בראשית כא, יז).

כתב רש"י, מכאן שיפה תפילת החולה מתפילת אחרים עליו, והיא קודמת להתקבל. והוא מהמדרש (ב"ר נג, יד).

וכבר הקשו בזה מהא דאיתא בברכות (ה, ב) גבי רבי יוחנן שהיה חולה ובא רבי חנינא לבקרו וביקש ממנו רבי יוחנן הב לי ירך, ויהב ליה ידיה ואוקמיה, ופריך אמאי, לוקים רבי יוחנן לנפשיה, ומשני אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים ע"ש,

ואילו כאן מבואר שאדרבה יפה תפילת החולה מתפילת אחרים עליו.

(בראשית יח, כ) זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו' עכ"ל, והקשה בלח"מ כיון דסדום עוונותיה מרובין מזכויותיה למה הקב"ה היה מוחל להם בשביל החמישיים צדיקים כיון דהדין נתן שנאבדת, ותיריך הלח"מ דמפני תפילת אברהם היה מוחל אע"פ שאין הדין כך עכ"ל. וא"כ מבואר דכיון שבלא תפילה תלוי ברוב ומיעוט שאם עוונותיה מרובין מיד היא אובדת כמבואר ברמב"ם, א"כ אצל נח שלא התפלל על דורו הרי כן היה הדין אפי' אם היו עשרה צדיקים ויותר כיון דסו"ם עוונותיה מרובין ובלא תפילה מיד היא אובדת, וא"כ שוב אין ראייה ממה שלא הצילו השמונה של נח, לאנשי סדום שהתפלל עליהם אברהם, וצ"ע.

ולכאורה צ"ל דכונת רש"י דאברהם ידע שגם אם היה מתפלל נח להציל דורו מהמבול, לא היתה תפילתו מועילה, אבל קשה דא"כ מדוע נקרא המבול "מי נח" על שמו, ויש בזה טענה על נח, והרי גם אם היה מתפלל לא היתה תפילתו עוזרת.

ומוכח מכאן כהיסוד הידוע בשם מרן הגרי"ז (כתבי התלמידים תמורה אות נג), שביאר הא דאיתא בגמרא (סוטה יא, א) שלשה היו באותה עצה [של שעבוד מצרים] בלעם איוב ויתרו, בלעם שיעץ נהרג, איוב ששתק נידון ביסורים, יתרו שברח זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית, דלכאור' קשה למה נענש איוב ששתק, דאיזו עולה יש בשתיקה, ואמר הגרי"ז שאיוב שתק משום שסבר דאף אם ימחה לא יועילו דבריו כלל, ולכן נענש ביסורין וצעק מתוך יסוריו, דזה

למעשה פרשת וירא

גבי חולה הוא גם לענין תפילה שאינו יכול לכוון תפילתו.

ולמדנו מזה יסוד נפלא, דכאשר האדם מתפלל ותפילתו מתקבלת הרי הוא חשוב "מתיר עצמו מבית האסורים", וחזונו כח התפילה דחשיב כאילו עשאו בעצמו, ואם היתה דעת החולה מיושבת לכוון כראוי אכן היה בגדר "מתיר עצמו מבית האסורים".

וראיה לזה מהגמ' בברכות (י, א) דרבי מאיר התפלל על הבריונים שגרו בשכנותו וציערו אותו שיחזרו בתשובה, ומשום דכתיב (תהלים קד, לה) "יתמו חטאים" ולא חוטאים ע"ש, והקשה המהרש"א שם מה תועיל בקשתו על חברו להחזירו בתשובה הא אמרין (ברכות לג, ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, [ובשלמא באדם המבקש רחמים על עצמו שיחזור בתשובה ניהא, דהרי אמרו (מכות, ב) בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו, ואמרו (יומא לה, ב) בא ליטהר מסייעין אותו, והמבקש רחמים על עצמו להחזירו בתשובה ה"ז בכלל הבא לטהר וכו', אבל על חברו קשה].

והחזו"א (סוף חלק או"ח בהעתקה מגליונות החומש) כתב, דכיון שההתעוררות לתשובה באה לו ע"י תפילתו של אדם אחר אי"ז נקרא בידי שמים אלא בידי אדם, דתפילתו של האדם היא הפועלת את התוצאות, והביא ראיה לזה מהגמרא בעבודה זרה (ה, א) דאמר הקב"ה "מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה אתי כל הימים" ואמר משה לבנ"י דהיה להם לומר "אתה תתן", והיינו שאע"פ שהיה נותן להם הבורא

ותירצו החזקוני והרא"ם דלעולם תפילת החולה עצמו היא המעולה ביותר, אלא שלחולה קשה לכוון בתפילתו, ולכן יותר טוב שאחרים יתפללו עליו.

אך המהר"ל (גור אריה שם) השיג ע"ז, דכל מה שאמרו בגמ' לגבי חולה דאין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים לא קאי כלל לגבי תפילה, דלענין תפילה לא שייך לומר אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, כיון שמתפלל והקב"ה מוציא מזהרה אי"ז מתיר עצמו, אבל התם דאמר ליה "הב לי ירך ואוקמיה", ופירושו התחזק בעצמך ואז יגיע לך עזר אלהים שתהיה חזק, בזה שייך, אין חבוש מתיר עצמו, שאין האדם מחזק עצמו, וצריך אחר לחזקו. אבל לענין תפילה לא שייך זה, שהקב"ה שומע תפילתו ומחזקו.

אמנם מצאנו בפירש"י בסנהדרין (צה, א) גבי דוד המלך שהיה נתון בסכנת מוות ובא אבישי ואמר שם קדוש והצילו, והקשו בגמ' למה דוד עצמו לא אמר את השם, ותירצו אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים ופרש"י אין דעתו מכוונת לומר את השם עכ"ל, הרי להדיא שהחסרון של אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים הוא משום שנפשו מבוהלת ואינו יכול לכוון עצמו כראוי לאמירת שם קדוש, וזה סמך גדול לפירוש החזקוני והרא"ם בדעת רש"י, שהחסרון בחולה הוא מצד שאינו יכול לכוון בתפילתו כראוי, וזהו שאמרו בו אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. נמצינו למדים מדברי רש"י, דענין אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים האמור

למעשה פרשת וירא

הדברים צ"ב, שהרי טענתו של השטן היתה שאברהם אבינו לא הקריב אפילו קרבן אחד, ומה תשובה היא זו שאילו היה הקב"ה אומר לו להקריב את בנו לא היה מעכב, כיון שסוף סוף עדיין הטענה במקומה עומדת למה לא הקריב אברהם קרבן לד'.

ונראה הביאור בזה, שטענתו של השטן היתה שאברהם אבינו עשה את הסעודה של יצחק לשמחת והנאת עצמו ולא בעבור כבודו של הקב"ה, ווהוכיח כן ממה שלא הקריב אברהם קרבן לד', ועל זה השיבו הקב"ה, שכל מה שהוצרך אברהם לבנו יצחק אין זה בעבור הנאת עצמו, אלא אף זה היה למען כבוד שמים, והראיה לדבר היא שאילו הייתי אומר לו זבח אותו לפני לא היה מעכב, והרי שאינו צריך לבנו אלא למען כבוד שמים, כי אם היה צריך לבנים בעבור הנאת עצמו, לא היה יכול לעמוד בנסיון ולזכות את יצחק לכבודו של הקב"ה, וא"כ אף הסעודה שעשה אברהם היא סעודה לכבודו של הקב"ה.

הטעם שזכה לברכות רק לאחר הקרבת האיל

וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וגו' ויעלהו לעולה תחת בנו, ויקרא מלאך ד' אל אברהם שנית מן השמים ויאמר בי נשבעתי נאם ד' וגו' כי ברך אברקך והרבה ארבה את זרעך וגו' והתברכו בזרעך וגו'. (בראשית כב, יא-יח).

יש לדקדק דאף אחר שאמר המלאך לאברהם "אל תשלח ידך אל הנער וגו' כי עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה ולא השכת את בנך את יחידך ממני", מ"מ עדיין לא נשבע לו בהבטחות ולא בירכו בברכות,

יתברך יראת שמים, מ"מ כיון שבאה ע"י בקשתם זה מקרי בידי אדם. ומבואר כיסוד הנ"ל דע"י תפילת האדם התוצאה מתייחסת אליו כביכול ולא כנעשית בידי שמים.

ויסוד זה למדנו גם מהפסוק בפרשת חיי שרה (כד, סו) "ויספר העבד ליצחק את כל הדברים אשר עשה" ופרש"י שנדמנה לו רבקה בתפילתו עכ"ל, ואפ"ה קרינן ביה "אשר עשה" שזה כח התפילה דעל ידה חשיב שהוא בעצמו עשה.

והביאור נראה עפ"ד המהרש"א בקידושין (כט, ב) דתפילה ל"ה מעשה נסים אלא הוא חוק בטבע הבריאה, ומי שמתפלל אינו בגדר סומך על הנס, וכאשר מתקיימת התפילה אין מנכין לצדיק מזכויותיו כמו במי שנעשה לו נס עי"ש, וכיון שהוא חוק מוטבע בעצם הבריאה שהתפילה פועלת, ע"כ חשיב ליה כאילו עשה בעצמו. וענין זה יבואר עוד בהרחבה במאמר בסוף חומש בראשית בענין כח התפילה. קחנו משם.

כלום עשה אלא בשביל בנו

ויהי אחר הדברים האלה (בראשית כב, א).

כתב רש"י, יש מרבותינו אומרים אחר דבריו של שטן, שהיה מקטרג ואומר מכל סעודה שעשה אברהם לא הקריב לפיכך פר אחד או איל אחד, אמר לו כלום עשה אלא בשביל בנו אילו הייתי אומר לו זבח אותו לפני לא היה מעכב.

למעשה פרשת וירא

הקרבתני את בני יצחק תחילה ואח"כ הקרבתני את האיל הזה תחתיו ע"כ, ומבואר להדיא דאין האיל בא במקום יצחק, אלא ע"י כך הרי זה כאילו הקריב את יצחקיה.

ובזה יבואר שפיר מה שזכה אברהם לברכה דוקא אחרי הקרבת האיל, דרק ע"י הקרבת האיל נחשב כאילו הקריב את יצחק בפועל, וה"ז כאילו אפרו של יצחק עצמו צבור ומונח ע"ג המזבח, וזה היה תוקף קיום מעלת העקידה שעבורו זכה לברכה.

והענין בזה יובן ע"פ המבו' ברמב"ן (תורת האדם אות קיז שער הגמול) שעיקר מעלת הנסיון הוא להוציא מן הכח אל הפועל וז"ל, ולמה מנסה אותו והלא גלוי וידוע לפניו יתברך אם יקבל אותו חסיד המנוסה עבודה וטורה זה, אע"פ כן אין שכר האדם בכח אמונה שלם כשכרו בפועל מעשה, ונמצא מזכה אותו להוציא דרכיו הטובים לפועל ולמעשה. יעו"ש בכל דבריו, וכן מבואר בחובת הלבבות (שער הבטחון פ"ד, החלק הששי) ששכר מקבלים רק על מעשים ולא על רצונות, ולכך נמי לא זכה אברהם לשכר אלא אחר שנחשב לו כמעשה. [ולכן מכל הנסיון מודגש ענין העקידה, והרי לכאורה קשירת יצחק זה פרט שולי, אלא שזה הענין היחיד שנעשה ביצחק בפועל ובמעשה].

והדברים מדויקים להפליא בפסוקים, שאצל הגילוי הראשון של המלאך כתוב "כי עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה ולא השכת את בנך את יחידך ממני" והיינו שהוא רק גילוי על הרצון ועל יראת השם

ורק לאחר שהקריב את האיל שוב נגלה אליו שנית מן השמים וברכו "ויאמר בי נשבעתי נאם השם וגו' כי ברך אברכך" וגו'. והדבר צ"ב דאטו העיקר היה הקרבת האיל, הלא לכאורה עיקר סיבת הברכה היא מה שעמד אברהם בנסיון העקידה, ולמה זכה בברכות אלו רק לאחר הקרבת האיל, וצ"ב."

ונראה, דהנה לשון חז"ל בכמה דוכתי והובא גם ברש"י (פסוק יד) שאפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה, וכן ברש"י בפרשת בחוקותי (כו, מב) מבואר שהטעם שאצל יצחק לא הוצרך הקב"ה לזכירה כמו אצל אברהם ויעקב, הוא כיון שאפרו צבור ומונח ע"ג המזבח, ויש להקשות הא לבסוף לא שלח אברהם את ידו אל יצחק ואין כאן אפרו של יצחק אלא אפרו של איל.

אולם הביאור בזה ע"פ מדרש תנחומא שהובא ברש"י עה"פ "ויעלהו לעולה תחת בנו" (פסוק יג) שעל כל עבודה ועבודה היה מתפלל ואומר, יהי רצון שתהא זה כאילו עשויה בבני, כאילו בני שחוט, כאילו דמו זרוק, כאילו בני מופשט, כאילו הוא נקטר ונעשה דשן עכ"ל, והיינו שלא זו בלבד שהקריב האיל במקום בנו אלא היה מכיין בכל עבודה ופועלה כאילו עושה כן בבנו, והתפלל שיחשב לפני הקב"ה כאילו נעשו העבודות ביצחק. ומעתה י"ל דמשום כך ראוי האפר ליקרא אפרו של יצחק, דע"י אפר האיל נמצא כאילו אפרו של יצחק גם הוא על המזבח.

וכן מבואר מדברי המדרש רבה (נו, ט) רבי פנחס אומר, אמר לפניו, רבון העולמים הוי רואה כאילו

למעשה פרשת וירא

אחוז קרן" [והוא האיל שנאחז בסבך בקרניו], ואין המכוון בזה לאיל לחוד, אלא יש בזה הזכרה גם לעקידת יצחק שבהקרבת האיל נשלם קיום עקידת יצחק, וזה נמי הביאור בהא דמבואר בחז"ל (ויק"ר כט, ו) שע"י שתוקעין ישראל בשופר של איל בר"ה הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני (ר"ה טז, א), וכל זה משום שע"י הקרבת האיל היה חשוב כהקרבה של יצחק גופא.

[ועצם מה שעשה כן אברהם לכיון בהקרבת האיל על הקרבת בנו אף שלא נצטוו לכך כמו"נ דלא נצטוו אלא להעלותו ולא לשוחטו, י"ל ע"פ דברי הגר"ח שהובאו לעיל דכיון דחל ביה שם עולה היה עליו דין הקרבה, אלא דמנגד קאי בציווי דאל תשלח ירך אל הנער, אך כל מה שאינו סותר לציווי דאל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה, הרי צריך להקריבו, ולכן רצה להקריב את יצחק ע"י הקרבת האיל שבזה].

מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה

ויקרא אברהם שם המקום ההוא ד' יראה וגו' ויאמר בי נשבעתי נאם ד' וגו' (בראשית כב, יד-טז).

הנה בסליחות אנו מבקשים "מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו", "עננו כשענית לאברהם אבינו בהר המוריה". וכן "מי שענה ליצחק בנו כשנעקד ע"ג המזבח הוא יעננו". ומשנה שלימה היא בתענית (טו, א, טו, ב) דתנן מי שענה את אברהם

שבלבבו, ואילו אחר הקרבת האיל כאשר נגלה אליו מלאך ד' שנית מן השמים כתוב "ויאמר בי נשבעתי נאם ד' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בך את יחידך" וגו', והיינו שעתה היחס של ה"ולא חשכת את בך" הוא כי "עשית את הדבר הזה", דאחרי הקרבת האיל היה חשוב זה עשייה ביצחק, והברכות ניתנות עבור העשייה.

ועפ"ז נראה לומר עוד, במה דהקשה הגרמ"ד הלוי סאלאוויצק שליט"א על דברי המדרש שהובאו ברש"י (להלן כו, ב) שאמר הקב"ה ליצחק אל תרד מצרימה שאתה עולה תמימה ואין חו"ל כדאי לך, והקשה דלא מצינו בשום מקום דין זה שיש איסור לעולה תמימה קודם הקרבה לצאת מארץ ישראל, [ובאמת ברש"י הגירסא דאין חו"ל כדאי לך, וי"ל דאין זה "דין" איסור, אלא אינו כדאי. אכן במדרש (ב"ר סד, ג) הגירסא: "את עולה תמימה מה עולה אם יצאת חוץ לקלעים היא נפסלת, אף את אם יצאת חוץ לארץ נפסלת"]. אך להמתבאר י"ל, דכיון דנחשב כאילו דמו ואבריו של יצחק נקרבו, הרי דינו כעולה שהוקרבה, דבזה יש איסור ופסול של יוצאי ומחיצות דיצחק הוו גבולות ארץ ישראל.

ובזה יש ליתן טעם במה דאיתא בפרקי דר"א (פרק ל"א) בענין השופרות שנעשו מהקרנים של האיל, שופראחד למעמד הר סיני ואחד לימות המשיח, [והובא ברש"י בפרשת יתרו (שמות יט, יד) ועי"ש ברמב"ן], והיינו משום דהאיל הוא כאילו יצחק ממש נעקד?; וזה מה שמזכירין בפיוט בר"ה "מלך זכור

למעשה פרשת וירא

לעיניו של יצחק מרחמנותו של אבא, ואעפ"כ הלב שמח לעשות רצון יוצרו, וא"כ אפשר שגם התפלל להקב"ה באותה שעה שיזכה להעמיד את כלל ישראל מיצחק, ויתקיים מה שנאמר לו "כי ביצחק יקרא לך זרע", ואי"ו סתירה למה שהלך בתמימות, וזהו שאנו מתחננים "מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו".

אמנם לגבי אברהם מצינו להדיא בחז"ל שהתפלל מיד לאחר העקידה עבור זרעו שתהא להם העקידה ליכות, כדאיתא במדרש רבה כאן, א"ר יוחנן, אמר לפניו, רבון העולמים בשעה שאמרת לי קח נא את בנך את יחידך היה לי מה להשיב וכו' וח"ו לא עשיתי כן אלא כבשתי רחמי לעשות רצונך, יה"ר מלפניך ד' אלקינו בשעה שיהיו בניו של יצחק באים לידי עבירות ומעשים רעים תהא נזכר להם אותה העקידה ותתמלא עליהם רחמים.

וכן הביא בספר שערי העבודה לרבינו יונה לשון חז"ל "ויאמר בי נשבעתי נאם ד', אותה שעה שהחיה יצחק עמד אברהם בתפלה לפני הקב"ה ואמר רבש"ע גלוי וידוע לפניך שלא הקרבתי לפניך פר ולא איל [ולא כבש, אלא עצמי ובשרי, למחר כשיבואו בני לידי עבירות, זכור להם עקידת יצחק בני, וכפר להם לדורות, מיד אמר לו הקב"ה בי נשבעתי כלומר, בשמי נשבעתי, שאפרו של יצחק יכפר עד סוף כל הדורות, ע"כ.

ותירה מזו מצינו בחז"ל שאברהם התפלל באותה שעה שזכות העקידה תעמוד לזרעו ביום הדין

בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם וכו', עיי"ש.

וצריך לברר מקור הדבר, היכן מצינו שהתפלל אברהם אבינו בהר המוריה, הלא לכאורה אדרבה גודל מעלת ניסיון העקידה הוא שאברהם אבינו הלך לעקידה בתמימות, בלא שום תפילה או בקשה להעביר הגזירה, ורק הקב"ה שלח מלאכו ממרומים לומר לו "אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה". וכן לגבי יצחק צריך ברור היכן מצינו שהתפלל הלא הלך בלב שלם לעקוד עצמו. [ולא נראה שהיה זה בבחינת "טרם יקראו ואני אענה"]נה.

דקרני האיל הרי הם כנגד יצחק שהקרבת האיל הייתה חשובה כהקרבת יצחק וכל מה שבאיל הוא כנגד יצחק וכאילו נעשה ביצחק, ומש"ה שייך זה כנגד יצחק. נח. ובמהרש"א בתענית כתב דהיינו בתפלתו למצוא איל,

והנה כאשר עקד אברהם את יצחק, אמר לו יצחק שיעקדנו כדין כדי שלא ימצא פסול בקרבן, אך עם זאת זעק והתפלל מתוך קירות לבו להקב"ה שיצילו, כדאיתא במדרש (ב"ר נו, ד) הה"ד ויאמר יצחק אל אברהם אביו אבי, למה אבי אבי ב' פעמים כדי שיתמלא עליו רחמים, וי"ל דמשום קריאה זו שעליה נענה אנו מתפללים "מי שענה ליצחק כשנעקד ע"ג המזבח הוא יעננו".

והיה אפ"ל שגם אצל אברהם היתה תפילה כעין זו, דהרי איתא בחז"ל (ב"ר נו, ח) הוא שולח יד ליטול את הסכין ועיניו מורידות דמעות ונופלות דמעות

בחודש תשרי, כדאיתא במדרש בפרשת אמור (ויק"ר כט, ט) עה"פ "בחוודש השביעי" (ויקרא כג, כד), רבי ברכיה היה קרי ליה "ירחא דשבוועתא", שבו נשבע הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה, הדא הוא דכתיב "בי נשבעתי נאם השם" (בראשית כב, טז), מה צורך היה לשבוועה וכו', עמד אברהם אבינו בתפלה ותחנונים לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע גלוי וידוע לפניך בשעה שאמרת לי "קח נא את בנך יחידך" היה בלבי מה להשיבך וכו' אלא כשם שהיה לי מה להשיבך וכבשתי את יצרי ולא השיבותיך וכו', כך כשיהיו בניו של יצחק באים לידי עבירות ומעשים רעים תהא מזכיר להם עקידת יצחק אביהם, ועמוד מכסא הדין לכסא רחמים ותתמלא עליהם רחמים ותרחם עליהם ותהפוך להם מדת הדין למדת הרחמים, אימתי, בחודש השביעי, ע"כ.

האדמו"ר מצאנו בעל ה"שפע חיים" זצוק"ל סיפר פעם בשיעור חומש רש"י, שבהיותו ילד קטן בחיידר, למדו בכיתתו חומש עם טייטש לבד בלי רש"י, ואני הייתי 'פגע' ולא נתתי למלמד להמשיך ולרמות אותנו, עצרתי אותו, 'למה כתוב פעמיים וירא והנה, וירא וירץ'. ואמר לי, כשתגדל תבין, רש"י שואל את זה, אך אנחנו עוד לא לומדים רש"י. לאחר שהמשיך המלמד 'וירץ', שוב עצרתי אותו, ושאלתי, 'מה לו לאברהם אבינו לרוץ, אינו יכול ללכת רגיל?' המלמד לא שת ליבו לייקותיאל יהודה הקטן, והמשיך ללמד את המשך הפסוקים.

אח"כ בא לפני אבי הרה"ק רבי הערש"ל רודניקער, והתלונן שהילד יקותיאל יהודה מפריע באמצע השיעור, ולא נותן לי ללמוד את הפסוקים. שאל אותו הרודניקער, איך הפריע לך בני? סיפר לו המלמד כל ה'יצרות' שהוא עושה לו באמצע השיעור, לא נותן להמשיך, שואל כך ושואל כך. רבי הערש"ל עיוה לקרות לבנו, ואמר לו, היטבת לשאול בני, כל מה שהמלמד לא ישיבך, תבוא לשאול אותי ואומר לך תשובה. דע לך שלפני כל מצוה צריך יהודי לעשות 'הכנה', לטבול במקווה, וללבוש רעקל (חליפה) וגארטל, ולומר לשם יחוד, מלבד מצוה אחת שאין עושים שום הכנה, לא לובשים כובע וחליפה ולא טובלים במקווה ולא אומרים לשם יחוד, זוהי מצות

ומעתה מוארת באור יקרות בקשתינו "מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו", דבאמת אברהם אבינו התפלל ונענה על זה גופא שבזכות העקידה נזכה לרחמים וכפרה על עוונותינו, ועל זה אנו מתפללים בימי הרחמים והסליחות שהקב"ה יעננו בחודש השביעי - ירחא דשבוועתא, ויקיים בנו ענייתו לאברהם על ענין זה גופא שתעמוד לנו עקידת יצחק לזכות ביום הדין, ועי"ז יעבור הקב"ה מכסא דין לכסא רחמים. [שוב הראוני בספר יפה עינים שהיה בזמנו של רבי שלמה אלקבץ זי"ע בפרשת וירא שפירש כן להדיא ע"ש]

ממרא, ולא עמד לך אלוך בבכשן האש ברעבון ובמלכים, והדבר הזה שהוא אומר לך למול אין אתה שומע לו, אמר לו הקב"ה אתה נתת לו עצה, חייך איני נגלה עליו אלא בפלטין שלך, עכ"ל. וכבר נתקשו המפרשים, היעלה על הדעת שהסתפק אברהם אבינו האם לקיים ציווי הבורא עד שהוצרך ל'יטול עצה על המילה', והרי קיים אברהם את כל התורה קודם שניתנה אף שלא נצטווה, וכי עתה שנצטווה יהא אצלו פקפוק וספק כלשהו אם למול את עצמו.

ומבאר בעל ה'תרומת הכרי' (פתח השער אות א'), כי זה הכלל העבודה עם 'גיעה' חשובה פי כמה די וכמה מעבודה הבאה בנקל ללא כל 'מניעות' והפרעות, והנה, בכל אותם המצוות שקיים אברהם אבינו כשעדיין לא היה 'מצווה ועושה' הרי היה בידו 'ברירה' ר לבחור האם לעשותם אם לא, כי לא היה מחויב בדבר, ואעפ"כ התגבר לעשותם ו'היה אצלו עבודה גדולה'. עתה, כשנצטווה על המילה 'לא מצא בעצמו שום צד לבלתי עשותה' שהרי נצטווה עליה, ונתאוה אברהם אבינו שגם מצוה זו תהא אצלו בקושי ובעמידה בנסיון, אלא שלא היה לו שום נסיון בדבר, על כן נתחכם לילך אצל שלושת אוהביו בכדי שהם יסיתוהו שלא למול את עצמו, ואז יתגבר כארי לעשות רצונו ית', (עיי"ש שמבאר שאמר לו ממרא, וכי מחפש אתה שיתרבה שכרך כי 'לפום צערא אגרא', והלא כבר קבלת שכר הרבה שעמד לך בכשן האש וברעבון ובמלכים, ואם כן ראוי לך

גמילות חסד והכנסת אורחים, כשאתה צריך להיטיב עם יהודי, אין זמן להכנות כלל, שלא תפרח נשמת העני המורעב תוך כדי שאתה אומר לשם יחוד, לכן סיפרה לנו התוה"ק על אברהם אבינו שבשעה שקיים מצות הכנסת אורחים, אע"פ שהיא גדולה מקבלת פני שכניה, לא עשה שום הכנות כלל, אלא וירא וירץ'. (מדשן ביתך).

מעלת הנסיונות

כתב הרב אלימלך בידרמן שליט"א בפרשתו (כב א), ו'האלוקים ניסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני, ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו'', כתב הרמב"ן (האמונה והבטחון פ"ו) לא נשתבח אברהם אבינו על מה שקיים את כל התורה (יזמא כח:), כי רבים קיימו את המצוות כולן ולא נתעלו במדרגות כמוהו, אלא כל אי זאת היה בזכות עמידתו בגבורה ב'עשרה נסיונות', וכמו שאמרו במשנה (אבות ה ג) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן להודיע כמה חיבתו...

והנה איתא במדרש (יל"ש רמז עג, וכע"ז בתנחומא ג) על הפסוק שבריש פרשתו וירא אליו ה' באלוני ממרא בזה"ל, למה נקרא שמו ממרא, שהמרה פנים באברהם, בשעה שאמר לו הקב"ה למול הלך ונמלך בשלושה אוהביו, אמר ליה ענר כבר בן מאה שנהאתה, ואתה הולך ומצער עצמך, אמר לו אישכול מה אתה הולך ומסיים עצמך בין שונאך, אמר לו

אתה", וכפי שיבואר להלן. גם התורה פותחת את הציווי לנסיון מה שלא הזכר בשאר הנסיונות: "והאלוקים נסה את אברהם" (בראשית כב,א), ללמדנו את גודל קושי נסיון העשירי.

אמנם הקשו המפרשים מה פרוש "והאלוקים נסה את אברהם" וכי הקב"ה לא ידע שיעמוד בנסיון? ובפרט כפש"כ "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה", וכי הקב"ה שהוא בוחן לב וחוקר כליות לא ידע שא"א יעמוד בנסיון, ולא סתם עמידה בנסיון אלא עמד בנסיון בשלימות, בזריזות, ובדביקות, כפש"כ (שם,ג) "וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו", וכתב רש"י: "וישכם נדרזו למצוה, ויחבוש הוא בעצמו ולא צוה לאחד מעבדיו שהאהבה מקלקלת את השורה", א"א עמד בנסיון במסירות ובזריזות, וא"כ יש להבין וכי הקב"ה לא ידע שיעמוד בנסיון?

הנסיון לטובת המנוסה לתת שכר מעשה טוב

הרמב"ן מבאר את נסיון העקידה שהוא יסוד גדול בעבודת ה' להבנת כל ענין הנסיונות. וכך כתב: "ענין הנסיון הוא לדעתי בעבור היות מעשה האדם רשות מוחלטת בידו, אם ירצה יעשה ואם לא ירצה לא יעשה, ויקרא נסיון מצד המנוסה", מצד האדם הבוחן נקרא נסיון כיון שעומד לפני שתי צדדים אם לבחור בטוב או לא, "אבל המנסה יתברך יצוה בו להוציא הדבר מן הכח אל הפועל, להיות לו שכר מעשה טוב לא שכר לב טוב בלבד", אין השי"ת נותן את הנסיון כדי לדעת מה יעשה האדם, כי ברור אצלו מה יעשה האדם, אלא הנסיון כדי שהאדם יוציא את הדבר מן

לעבדו שלא על מנת לקבל פרס, ואין לך לחזור אחר צדדי הנסיון, אלא עשה את המצוה כמו שנאמר (לך).

כדברים הללו כתב הרד"ק הי"ש משמואל: זי"ע (תרע"א), שלכאורה יש לתמוה מהו הנסיון שבעקידת יצחק, הרי ידע שגם אם לא ישחטנו בידו של הקב"ה ליטול נשמתו בכל רגע, נמצא שכלל לא היתה בחירה בידו שלא לשחטו. אלא, עיקר הנסיון היה האם יקבל גזירת 'והעלהו לעולה' בשמחה, האם יהא שש ושמח בנסיון וירוץ כגיבור עלי אורח, או שיעשה זאת 'בעל כרחו', ואכן, אברהם אבינו עמד בכולן והלך להר המוריה בשמחה ובצהלה, והוכיח את שמחתו בהא גופא שזירו עצמו ר' וישכם אברהם בבוקר. ומסיים שם, כל 'קיומנו' כהיום הוא בזכות השמחה, שהרי אמרו חז"ל (שבת ל:): 'אין הנבואה שורה אלא מתוך שמחה', ואילו לא היה בשמחה לא היה מקבל את הנבואה שאמר לו המלאך 'אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה', והיה שוחט את יצחק ולא זט היה יוצא ממנו כלל בני ישראל ע"כ דברי הרב אלימלך בידרמן שליט"א

נסיון - מן הכח אל הפועל

ויש להוסיף מש"כ בזה (שפתי חיים בראשית עמו קעד)

נסיון העקידה הנסיון העשירי בין עשרת הנסיונות שנתנסה בהם אברהם הוא עקידת יצחק בנו, נסיון זה היה גם הקשה ביותר שבירר את גודל מדרגתו של אברהם אבינו, כמוש"כ "עתה ידעתי כי ירא אלוקים

למעשה פרשת וירא

רצונו וחפץ להצדיקו", ההוצאה מהכח אל הפועל מעלה אותו במדרגה נוספת מהלב טוב אל המעשה טוב, ומדוע? כי "חפץ להצדיקו", "יצוה אותו בנסיון, ולא יבחן את הרשעים אשר לא ישמעו, והנה כל הנסיונות שבתורה לטובת המנוסה", כי אין מטרת הנסיונות לבדוק את המנוסה, אלא "לטובת המנוסה" שע"י העמידה בנסיון הוא עולה במדרגתו.

נסיון דנביא השקר - הישכם אוהבים את ה'

פרשה נוספת המאירה לנו את המבט על הנסיון, מבואר בענין נביא השקר (דברים יג, ג-ב) "כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום ונתן אליך אות או מופת, ובא האות והמופת אשר דיבר אליך לאמר, נלכה אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם ונעבדם", נביא השקר נתן אות ומופת לנבואתו, כגון שמחו בשעה פלונית ירדו גשמים, וכך באמת קורה כדבריו, כונת הנביא השקר להדיח את עם ישראל לע"ז, מדוע השי"ת נתן כח גדול לנביא השקר לעשות כדבריו אות ומופת? (ככתוב (שם, ג) "לא תשמע אל דברי הנביא ההוא או אל חולם החלום ההוא, כי מנסה השם אלוקים אתכם לדעת הישכם אוהבים את ה' אלוקים ככל לבבכם ובכל נפשכם", האות והמופת שהשי"ת עושה כדברי נביא השקר מטרה אחת לה "כי מנסה ה' אלוקים", האם יש לכם אהבה ויראה פנימית "הישכם אוהבים את ה' אלוקים ככל לבבכם ובכל נפשכם" עם כל פנימיות הלב והנפש, כי אהבה ויראה הם דברים פנימים שבאדם, וע"י

הכח אל הפועל, השי"ת ידע שמדרגת א"א בכח הוא יירא אלוקים ומלא באהבה ומסירות להקב"ה, אבל כל עוד שלא עמד בנסיון זה היה רק בלב של א"א בכח, ותכלית הנסיון כדי להוציא את הענין מן הכח אל הפועל, כדי לתת לו שכר לא רק על הלב טוב אלא על המעשה הטוב. מצד אחד העיקר בכל חלקי עבודת ה' היא הפנימיות - רחמנא לבא בעיי, אך מאידך אין די בפנימיות גרידא, צריך להוציא את הלב טוב אל המעשה הטוב.

וכ"כ הספורנו (שם יב) "עתה ידעתי, ידעתי אני המלאך שבדין יגדילך האל על מלאכיו כו', שאתה בפועל ירא אלוקים, כמו שהאל ידוע קודם לכן שהיית ירא אלוקים בכוח", ההוצאה מהכח אל הפועל שייך רק במדרגת אדם שיש לו את הבחירה והעמידה בנסיון אבל לא במלאכי השרת, לכן בדין יגדילך יותר ממלאכי השרת, ותפול ידיעתו הפועלת על הנמצא בפועל", כלומר, "עתה ידעתי" מעתה תהיה ההשגחה יותר בפועל בבחינת ידיעה, כמש"כ (בראשית יח, יט) "כי ידעתיו" וכתב רש"י "שהמחבר את האדם מקרבו אצלו וידעו ומכירו".

מוסיף הרמב"ן: "ודע כי השם צדיק יבחן", מטרת הנסיון לא מצד המנסה אלא מצד המנוסה כדי להוציא מהכח אל הפועל את הלב טוב, ממיילא השי"ת מנסה את הצדיק שיודע שיעמוד בנסיון ויוציא מהכח אל הפועל, אבל הבינוני ששקול בבחירה בין הטוב והרע, ספק אם יעמוד בנסיון אין הקב"ה מנסה אותו, "כשהוא ידוע בצדיק שיעשה

אוהבים את ה' אלוקים כו", פירושו שתהיה קירבה ביני ובינכם ע"י שמידת היראה והאהבה יצאו בפועל מהכח, כשעומדים בנסיון ואין שומעים אל דברי נביא השקר, ואין מאמינים ושומעים לאותותיו ומופתיו, זה מבטא בפועל ובמעשה את גודל האהבה והיראה.

וכן הנאמר בעקידה "עתה ידעתי כי ירא אלוקים עתה", פירושו ע"י העמידה של א"א בנסיון כה קשה, ועל אף גודל מדרגתו של א"א גם קודם הנסיון לאחר שנתנסה בתשעה נסיונות עליה אחר עליה, בכ"ז כל עוד שהיתה מדרגתו העשירית רק בכח - פנימיות הלב, היה חסר בגודל הקירבה של השי"ת אל א"א, ורק אחר שעמד בנסיון והוציא את גודל אהבתו מהכח אל הפועל זה הביא אותו לקירבה מופלגת אל השי"ת - עתה ידעתי כו".

"ה' צדיק יבחן"

יסוד דברי הראשונים מבואר בחז"ל (ב"ר לדב) אמרו: "ה' צדיק יבחן ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו", הפסוק מעמיד את הצדיק לעומת הרשע, הרשע אוהב חמס' הקב"ה שנאה נפשו, לעומת זאת הצדיק ה' יבחן, דהיינו, בחינת הצדיק היא מבטאת את גודל אהבת השי"ת והשגחתו על הצדיק שהוא היפך מדרגת הרשע, "אמר רבי יונתן היוצר הזה אינו בודק קנקנים מרועעים שאינו מקיש עליהם אחת עד שהיא פוקעת, ומה הוא בודק קנקנים יפים שאפי' הוא מקיש עליו כמה פעמים אינו נשבר, כך אין הקב"ה מנסה אלא את הצדיקים", מדברי המשל

העמידה בנסיון כה קשה לא ללכת לפיתוי אחרי נביא השקר זה מבטא את גודל האהבה והיראה הפנימית. ברם יש להבין, הרי השי"ת חוקר לב ובוחר כליות, ויודע דרכי כל איש ואיש גודל מדרגתו הפנימית באהבה ויראה, א"כ לשם מה דרוש הנסיון לבדוק "הישכם אוהבים את ה' אלוקים בכל לבבכם ובכל נפשכם" ?

ע"י הנסיון האהבה הפנימית יוצאת לפועל

מבאר הרמב"ן (דברים יג, ד) "וטעם כי מנסה ה' אלוקים אתכם לאמור כי ענין המופת אשר בא והראה ה' לזה בחלומו או בכיהונו רצון האלוקים היה בו לנסותכם באהבתו, וכבר פירשתי כי הנסיון יקרא כן מצד המנוסה", כלומר, אין השי"ת צריך לדעת אלא לטובת המנוסה, א"כ מה הפרוש "לדעת כו" שזה מתייחס אל ידיעת הקב"ה, "ואמר לדעת שיודע בפועל מה שהוא בכח וגלוי לפניו", גלוי לפניו מה שיש בכח, אמנם ה' יודע את שיש לו בפועל את אשר יש לו בכח.

וכ"כ הספורנו (שם) "לדעת כדי שעל אהבתכם המנוסת בפועל" שיצאה בפועל ע"י הנסיון "תהיה בפועל ידיעתו הפועלת לטוב לעולם, כראוי בדבר המובן בפועל לקבלת שפע טובו", 'לדעת' היינו השגחתו הפועלת בעוצמה לפי הקירבה בין ה' לישראל, לא ידיעתו ית' אלא על פעולותיו בבחינת ידיעה, כמש"כ "כי אתכם ידעתי מכל העמים", "כי ידעתיו אשר יצוה את ביתו כו", וכן "לדעת הישכם

למעשה פרשת וירא

תפילות אברהם יישמרו לבניו

כתב הרב שמשון פינקוס זצ"ל בספרו תפארת שמשון (עמ' ריב) המגיד מדובנא עמד על השאלה מה הקשר בין שני הפסוקים. מדוע העובדה ש"אברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום" מהווה טעם לכך שאין לכסות מאברהם את אשר ה' עושה בסודם? מה הקשר בין שני הדברים?

את התשובה ביאר המגיד כדרכו באמצעות משל, וכך הוא אמר:

משל לשני בני אדם, זקן וצעיר, אשר נכנסו יחדיו אל חנותו של חייט וביקשו לרכוש חליפה מן המוכן. הזקן נטל חליפה אחת, נעמד מול המראה ובמשך שעה ארוכה בחן בעין ביקורתית את התאמתה של החליפה למידותיו. הצעיר לעומתו שלף מספר חליפות מן המדף, וניגש מיד אל החייט בכדי לשלם את תמורתן.

"הכיצד יכול אתה להחליט על בחירת החליפות כה בקלות?" - פנה הזקן אל הצעיר בתמיהה, והצעיר ענה: "פשוט מאוד. כאשר אתה רוכש חליפה, הנך מתכוון להשתמש בה מיד, כעת, שכן אם לא תתאים החליפה למידותיך כעת - אימתי תבוא היא לידי שימוש?" ...

"אני לעומת זאת, רוכש חליפה תוך ידיעה כי אפשר שתתאים לי עכשיו, ואם לא היום - בעוד שנה או אפילו בעוד עשר שנים, וגם אם לי עצמי היא לא תתאים - הרי יוולדו לי ילדים, ובשלב כלשהו בחייהם

למדים שהבחינה היא כדי לדעת את טיבו של הקנקן אם הוא שלם או לאו, אולם מהמשך דברי המדרש מבואר שמטרת ההקשה כדי לחזק את הקנקן.

"אמר ר' יוסי הפשתני הזה בשעה שהוא יודע שהפשתן שלו יפה כל שהוא כותשה היא משתבחת וכל שהוא מקיש עליה היא משתמנת, ובשעה שהוא יודע שפשתנו רעה אינו מספיק להקיש עליה עד שהיא פוקעת, כך אין הקב"ה מנסה אלא את הצדיקים שנאמר ה' צדיק יבחן", הקב"ה מנסה את הצדיקים, ומדוע? כיון שע"י העמידה בנסיון הצדיק מתחזק ומתחשל שנאמר ה' צדיק יבחן".

"רבי אליעזר אמר לבעל הבית שהיו לו ב' פרות אחת כחה יפה ואחת כחה רע על מי הוא נותן העול לא על אותה שכחה

יפה, כך אין הקב"ה מנסה אלא הצדיק שנאמר ה' צדיק יבחן", ע"י העול על הפרה היא יכולה לחרוש את השדה, וכתוצאה מכך יצמיח השדה תבואה משובחת, כך העול - הנסיונות - שהקב"ה נותן לצדיק הם מתוך אהבת השי"ת אל הצדיק כדי להשיבוהו ולחזקו, שיצאו ממנו פירות טובים ומשובחים.

מה השיכות בין מה שאברהם יהיה לגוי גדול להמכסה אני מאברהם כוחה של תפילה

תפילה אינה חוזרת ריקם

וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה. ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ (יח, יז-יח)

למעשה פרשת וירא

בניו של אברהם, בזכות תפילותיו אשר העתיר עבור אנשי סדום.

לפיכך, גילה הקב"ה לאברהם את דבר הגזירה שנגזרה על אנשי סדום, הוא הביא אותו לידי תפילה מעומק הלב במסירות נפש, כאשר את האוצר הזה, את התפילות הנפלאות והיקרות הללו - הוא אוצר בבית גזיו עד אשר יבואו לידי שימוש ביום מן הימים!

אלו דבריו הנפלאים של המגיד, ומהם נלמד גם אנו כי כל תפילה שלנו, כל תחינה וכל בקשה - נאגרת בבית גזיו של הקב"ה, וסופה לשאת פרי הילולים ביום מן הימים. ה' יתברך, אבינו האוהב אותנו עד אין סוף, ישתמש בודאי בתפילות הללו בכדי להשפיע עלינו שפע של ברכה והצלחה בזמן בו נהיה זקוקים להם!

עלינו רק לסמוך עליו, להפקיד את תפילותינו בבית גזיו, ולהאמין באמונה שלימה כי הוא ישתמש בזכותן בזמן המתאים והראוי ביותר.

גם כאשר מתפללים על חולה ורח"ל החולה נפטר, בל נחשוב שהתפילות לא התקבלו, שהתפילות נאמרו לבטלה, תפילות שלא עזרו לחולה זה יעזרו לחולה אחר, יעזרו למתפלל עצמו בעיתות צרה אחרות, אולי אותן תפילות יעזרו לאותו נפטר שצריך זכויות בבית דין של מעלה. שום דבר אינו חוזר ריקם.

תתאים למידותיהם! לפיכך, אינני משקיע מאמץ בכדי לבדוק את התאמתה של החליפה למידותי".

עד כאן המשל. והנמשל: הקב"ה החליט שאין להסתיר מאברהם את התוכנית להפוך את סדום ועמורה. אמנם, גלוי וידוע היה לפניו יתברך, שכאשר ישמע אברהם אבינו על העונש הנורא הצפוי לאנשי סדום ועמורה, הוא ימהר לעמוד ולהעתיק בתפילה עבורם. וגם ידע הקב"ה כי תפילתו של אברהם לא תוכל להעביר את רוע הגזירה וסדום ועמורה ייהפכו, שכן לא תימצא בהן כמות הצדיקים הנדרשת לשם הצלתן.

מתעוררת, אפוא, השאלה, מה יהיה עם כל אותן תפילות שיתפלל אברהם, האם באמת יאבדו ולא תהיה בהן שום תועלת?

על כך אמר הקב"ה: "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ" - הלא אברהם אבינו עתיד להעמיד את כלל ישראל, הוא עתיד להקים את העם הנבחר, גוי גדול ועצום, ואם כן, כל אותן תפילות אשר לא יועילו עבור סדום - יבואו לידי שימוש בעתיד, אם לא אצל אברהם עצמו, הרי שלפחות אצל זרעו - עם ישראל.

אפילו תפילה אחת מכל אותן תפילות אשר ישפוך לפניו אברהם לא תאבד! כל תפילה כזו, תישמר בבית גזיו של הקב"ה, וסופה לשאת פירות ופירי פירות ביום מן הימים! אין ערוך לכמות השפע, הסייעתא דשמיא, השמירה וההצלחה - אשר יזכו להן

כח תפילת הרבים לא נאבד

אפשר שהתפילות אשר התפללו עמך בית ישראל, ובהם בני התורה, לרפואתה של המותי - הועילו לבניה ולנכדיה אשר הותירה אחריה. אפשר שהן נרשמו בספר הזכרונות והן מגינות על עם ישראל כולו מצרות צרורות, ואפשר אף שהן מסייעות לחמותי במקום בו היא נמצאת בעולם האמת, ומליצות עליה יושר בפני כסא הכבוד ובית דין של מעלה!

אולם דבר אחד ברור: אף תפילה לא שבה ריקם, אף שוועה לא אבדה ואף תחינה לא יצאה לבטלה!

לדעת עד כמה תפילותינו נשמרות

עלינו לדעת, כי תפילותינו מופקדות בתוך אוצר בטוח ונשגב, והדברים יובנו יותר בדרך משל ממצייאות החיים.

ידוע שבזמן הקציר קוצרים כמויות גדולות של תבואה. ולכאורה מדוע צריך כל כך הרבה תבואה, הרי לעת עתה יספיקו לנו כמה קילוגרמים בודדים?

התשובה היא, לפנינו חורף ארוך ואחריו כמה חודשי אביב ותחילת הקיץ. עד שנקצור שוב תעבור שנה שלימה. עלינו לאגור תבואה שתספיק לכל התקופה הארוכה הזו.

אמנם, כל המאמץ הגדול הזה שווה רק אם יש לנו מקום טוב בו נוכל לאחסן את כל התבואה, כי אז אף שבשעת הקציר והאחסון נזיע, לאחר מכן בימי החורף ותחילת הקיץ נשב רגועים כשמוזנו נמצא לפנינו. אך אם המחסן יהיה גרוע, אם יהיו בו עכברים

בענין זה, אמרתי דברים נפלאים אחר פטירתה של חמותי, הרבנית מן ע"ה.

היה זה כאשר חלתה ונוקקה לניתוח מסובך בראש. לאחר הניתוח היא לא התעוררה מתרדמתה, איבדה את הכרתה למשך שבוע ימים, ולאחריו עלתה נשמתה אל גזי מרומים.

לאחר זמן נודע לי כי במשך אותם ימים הרי גורל, בהם היתה תלויה בין חיים למוות, כל עולם הישיבות סער בתפילה עבור החלמתה. ככל הישיבות בהן אחזו בניה וחתניה בתפקיד כלשהו - הרבו להעתיר לרפואתה, פרקי תהלים נאמרו לאחר התפילות, צדיקי הדור עמדו בתפילה והתפללו לרפואתה השלימה. כמה תפילות, זעקות, שוועות ותחינות בקעו מלבבות טהורים להחלמתה, והנה עיינו הרואות כי לא היה בכל אותן תפילות כדי להצילה ממוות לחיים, והיא נפטרה לבסוף לבית עולמה.

וכאן, יכולים אנו לטעות ולסבור כי כל אותן התפילות שבו ריקם. עלולים אנו להעלות בדעתנו כי בכל הזעקות והתחינות לא היתה כל תועלת, והן נדחו מלפני כסא הכבוד ולא נתקבלו לפני מלך שומע תפילה.

אולם האמת היא כי מכל אותן תפילות לא אבדה אפילו אחת! מכל אותן תחינות - לא שבה אפילו אחת ריקם! כל אותן זעקות התקבלו באהבה לפני כסא הכבוד, אפילו מילה אחת קטנה לא אבדה!

ויקה עובדיהו מאה נביאים ויחביאם חמישים איש במערה וכלכלם לחם ומים".

אתם שומעים?.

עובדי' הנביא היה ממונה על החצר של אחאב ואיזבל המרשעת בסערת התקופה כאותם ימים שאחאב הרג את הנביאים במטרה להכרית את כולם! והוא, מתוך החצר - החביא מאה נביאים. סיכון. יראת שמים מאין כמוה עם עוז הבטחון בה'.

גם את הכסף לפעולה זו - נטל עובדיה מבית אחאב. היה לו צורך בכסף רב - שלא היה בכיסו, כי בעצמו היה עני, לכן לווה כסף, ממי? מיהורם בן אחאב. ההלוואה הייתה בריבית, כי יהורם הלווה רק בריבית.

עובדיהו נפטר. ויהורם בא לבקש את החוב, ואין עובדיה הסתלק לבית עולמו ולא השאיר פרוטות שחוקות.

ועתה אשתו קוראת לאלישע ממעמקי הכאב.

בחדרו של אלישע הנביא

"עבדיך אישי מת - והנושה בא לקחת את שני ילדי לעבדים" אהה אלוקים!. - צרה גדולה בגשמיית וברוחניות. מי יכול לתאר צערה של האלמנה, לפני שנוטלים ממנה את שני בניה. וכתוב בילקוט דבר נורא - שבזכותה של אשת עובדיה ניצלו עם ישראל: "א"ר מנא אילולי זכות אשתו של עובדיה כבר היו ישראל אבודים חס ושלום באותה שעה".

מתחשק להבין איזו זכות גדולה של אשה התגלתה שם - בחדרו של אלישע נביא השם?.

והתבואה תתעפש במחסן זה - הרי שכל המאמץ שעשינו בשעת הקציר אינו שווה מאומה, הכל ירד לטמיון. במקרה כזה, עדיף לקצור רק כמה קילוגרמים הנצרכים להיום ולא להזיע לריק.

כאשר יודעים שהכל מאוחסן על הצד הטוב ביותר, כאשר יודעים שהתפילות נשמרות אצל בורא עולם והוא לא נותן לאף תפילה ללכת לאבדון, אלא שומר את התפילות ליום שאפשר יהיה להשתמש בהן, מתוך ידיעה זו יתחזק בנו הרצון להשקיע יותר, להתפלל עוד תפילה ועוד תפילה, כי גם אם לא תועיל היום - ודאי תועיל לעתיד לבוא. עכ"ד הרב שמשון פינקוס זצ"ל.

ויש להוסיף מש"כ עוד הרב שלום שבדרון זצ"ל בספר להגיד (עמ' 142) "ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע לאמר לברך אישי מת ואתה ידעת כי עבדך היה ירא את ה' והנושה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה יש לך בבית ותאמר אין לשפחתך בל בבית כי אם אסוך שמן"

"ואשה אחת צעקה!

"ואשה אחת מבני הנביאים צעקה אל אלישע לאמר עבדך אישי מת". רש"י וכל המפרשים מביאים שזו הייתה אשת עובדיה היא האשה שצעקה אל אלישע.

ועל עובדיה כתוב (במלכים א' יח) "ועובדיהו היה ירא את ה' מאד, ויהי בהכרית איזבל את נביאי ה'

למעשה פרשת וירא

לא פנה לסייע לה "ולא הווי משגח". פלא, כל כך הרבה קולות של אלמנה, ומי זאת הצועקת, אלמנת עובדיה!; ואלישע הרי ידע מי היה עובדיה כמו שנאמר "ואתה ידעת כי עבדן היה ירא את ה'", ועם כל זאת הוא הגיב - אין לי מה לסייע לך.

ממשיכה התוספתא "ולא ידעה מה למעבד" היא באמת לא ידעה מה לעשות, אלישע לא נטה לסייע לה, גם לאחר מאתיים שישים וחמש קריאות של תחנונים. קמה על רגליה, ויצאה, להיכן? "עד דאזלא לבי קיבירה" היא הלכה לבית העלמין הגדול... לבעלה. אך לצערה, היא לא ידעה היכן טמון בעלה הגדול. מה עשתה?

"וצווחא, דחלא דה! דחלא דה!" עמדה אלמנה עטופת היסורין, שם בפתח בית העלמין, לאחר שכבר ביקשה מאות פעמים בבית הנביא אלישע, וצווחה: "ירא ה! ירא ה!" כלומר, היא קראה, כביכול, לבעלה: "ירא האלוקים - היכן אתה? היכן קברך?". "דחלא דה! דחלא דה!"

נשמעה בת קול מבין המתים, והקול הלך וגבר עד שהגיע אליה, ושאל "איזה ירא ה' את מחפשת?, כי יש אצלינו ארבעה שהכיניו שלהם כאן 'יראי ה' - אברהם, יוסף, איוב ועובדיה - 'ואשתמשע קלא מביני מיתאי מאן הדין דחלא דה' דקא בעית, ארבעה איקרו דחלא דה' אברהם ויוסף ואיוב ועובדיה".

עוד צריך לתמוה, למה בתחילה, השיב לה אלישע "מה אעשה לך" - "ויאמר לה אלישע מה אעשה לך" אין לי מה לעזור לך. ואח"כ, לפתע השיב "הגיד לי מה יש לך בבית וכו'" - לכי והביאי כלים ריקים ליצוק בהם שמן וכו' והוא חולל את נס השמן, מה היה בתחילה ומה השתנה בסוף?

דמעות של התעוררות

הרד"ק כאן מצטט תוספתא, נורא ואיום ממש. עד שאם תעינו בדבריו יהיו כמה מהקוראים שיוזילו דמעות, נו, והם, לא יזיקו, כי דמעות מסוג זה הם טובות. - דמע של התעוררות יכול לפעול ישועות ממש, כמובא בספרים. דמעות אלו אינן דמעות של עצבות חלילה.

העולם אומר, בשם הרבי מקרלין, שיש דבר שאינו מצווה אך ביכולתו להביא לכל המצוות, וזה מקווה, כי טהרה היא יסוד להתעלות והתרוממות בכל ענין. ומאידך, יש דבר שאינו עבירה, אבל בכוחו להביא את כל העבירות, - והיא העצבות, שאינה עבירה, אך יכולה לגרום בעקבותיה את העברות הגדולות ביותר. לכן, אינני מדבר על דמעות גרועות של עצבות, אלא מעט דמעות של התעוררות, גיוואלדיג.

מה מביא הרד"ק?

מורי ורבותי, "ואשה אחת צעקה", למה נאמר דווקא "צעקה?". "צעקה, כמנין צעק"ה". כלומר, מאתים שישים וחמש צעקות צעק"ה אשת עובדיה בחדרו של אלישע הנביא: "מאתן ושתין וחמשא זמנין צווחת אתת (אשת) עובדיה כהאי גוונא" והוא

עלי תתרחץ, וכדו לא נשכח משויב, זיתמי נמי צווחי ואמרי קבלן אבא קבלן אבא".

תשובי לאלישע עם זכות מסירות נפש

אמר לה עובדיה, לכי לאלישע הנביא "זילי לגבי אלישע", לכי עם מעט השמן שנותר בסוף הכד והוא יברך אותך על ידי זה, מה הוא אותו שמן מיוחד?

"דאנא כי אטמרתניהו למאה נביאיא ונתיהו במערתא בלחמא ובמיא לא איטיפיין בוצינא דמשחא מיניהו לא ביממא ולא בלילה" - כשהחבאתי את מאה הנביאים במערה וכלכלתי אותם בלחם ומים לא חסכתי, לא קימצתי, מלתת להם שמן למאור ביום ובלילה, - תאמרי לנביא אלישע שיזכיר לפני הקב"ה מעשים אלו, והוא ישלם לך מה שאת חייבת, שכן אמר הכתוב מי שמלווה לעניים ולמצטערם (מרחם עליהם כאילו שהלווה להקב"ה ("חונן ה' מלווה דל"). - דברי עובדיה.

כששמעה כן, התנערה מעפרה והלכה לאלישע הנביא, ואז, "ויאמר לכי שאלי לך כלים מן החוץ מואת כל שכניך כלים רבים אל תמעטי וכו' ויאמר לכי מכרי את השמן ושלמי את נשיכי ואת בניכי תחיי בנותר" ("תחיי בנותר" כתב רש"י - עד שיחיו המתים, ואמרו רבותינו - ש"הברכה האחרונה גדולה מן הראשונה" כי הברכה "שתחיי בנותר" הייתה לא רק לה לאותה שעה אלא גם לדורותיה אחריה).

ועתה אפשר להבין, את אשר התרחש שם. אלישע הנביא לא סייע לה בהתחלה עם כל הבכי ותחנונים מדוע? כי הנביא מביט ומחפש (בשמים). זו דרכו

געתה האשה בבכיה ואמרה אינני מבקשת אלא את אותו שכתוב עליו ירא ה' מאד! "אמרה לא בעינא אלא האי דכתיב ביה דחלא דהשם לחדא", באברהם נאמר "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה" ביוסף כתוב "את האלוקים אני ירא" באיוב נאמר "והיה האיש ההוא תם וישר ירא אלוקים וסר מרע" ובעובדיה "ועובדיה היה ירא את ה' מאד". ונאמר במסכת סנהדרין (דף ל"ט) "אמר רבי אבא: גדול שנאמר בעובדיהו יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם לא כתיב מאד ובעובדיהו כתיב מאד".

הראו לה את הקבר. ואז?.

נפלה והשתטחה על קבר בעלה הנביא, שהותיר אותה לבדה, "הוה קא מתפלשת בקנריה וקא צוותא ואמרה מרי! מרי!" בכתה ובכתה, אמרה ושאלה - בעלי הגדול מורי ורבי, היכן הבטחתך, שהבטחתני לפני שהסתלקת מהעולם?, כי כאשר שכבת במיטת פטירתך, שאלתי אותך, 'למי ועם מי אתה מותיר אותי, ושני ילדינו הקטנים?' והשבת לי בהבטחה - שה' יגן עלי ועל אלמנותי, ואמרת לי - כי אני יכולה להשען בבטחון על הקב"ה, ועתה אוי, אין לי הצלה. עובדיה! אני בצרה גדולה עד מאד, ואלישע הנביא לא רוצה לענות לי, והיותומים בוכים ואומרים אבא! אבא! - "צווחא ואמרה מרי מרי, היכא רוחצניך לי, בשעתא די דמכתא ודמותא כד אמרת לך למאן את שביק לי וית תרין בני, ואתיבתני, דרבון דעלמא רחצן לי, ואמרת לי שבוק יתמך ואנא אקיימינן וארמלתך

היא לא התיאשה מעצם הרעיון והמשיכה - צעקה שוב. גם כעת אלישע לא ראה דרך לסייע לה. היא צעקה בשלישית, ביקשה שוב, ולא הרפתה.

מה קרה לה? שתסתובב תצא לרחוב ותחפש עצות אחרות, הרי המצב שלה רק החמיר והלך - הנביא לא ענה ואין תקווה לישועה, שתתחיל לחשוב על עוד כיוונים. לא?.

היא ביקשה עוד ועוד. - עוד עשרים פעם. עשרים ואחת. שלושים. ארבעים. אלישע לא ענה...

אתם חושבים לעצמכם מה התחולל שם? הרעבצין האלמנה, ידעה כי צריכים לדבר לפני הקב"ה, זו התקווה היחידה. והנביא, הוא שיכול לפעול בעצה זו.

אין דרכים אחרות.

היא כאילו נעצה רגליה בקרקע אמונתה והמשיכה. עוד תחנונים, מאה! מאה ועשר! מאה ושלושים - עוד ועוד. עד מאתיים שישים וחמש - כמנין צעקה. מי יכול לתאר, מי מאיתנו מסוגל בכלל להבין פשיטות כזו של בטחון. - שרק הקב"ה עוזר!.

וכשאחרי מאתיים שישים וחמש לא עזר, עדיין לא ידעה שום דון, מלבד לשאול את בעלה הנביא, שהיא ירא את ה' מאד - הרי הבטחת לי שה' יעזור לי וכו'.

ברגעים הקשים ביותר - אין שום תוכניות הצלה אחרות, מלבד העזרה משמים.

אמונה טהורה זו כוחה רב לעמוד - לדור כולו. בזכותה ניצלו עם ישראל: "אילולי זכות אשתו של

היחידה. שהרי נביא, יהיה מי שיהיה, אינו בעל הבית לעצמו לתת ישועות, הכל רק משמים. וכיון שלא מצא דרך מהשמים - מה כבר יכול לעשות להושיעה - "אינני רואה לך ישועה" - "מה אעשה לך?" אמר לה. ורק לאחר שהלכה לעובדיהו והוא אמר לה שתספר לאלישע את הזכות זכות מסירות נפש!, ותבקש שאת זכויות אלו יזכיר לפני הקב"ה, כן באה הישועה... כי נמצא המפתח לסיוע.

אין תוכניות הצלה

ועדיין אנו צריכים להבין, מה ולמה זכותה כל כך גדולה, שהצילה בה את כלל ישראל?
נתאר לעצמנו.

אשה שבעלה הסתלק ונשארה עם שני ילדים, ונפלה עליה צרה גדולה כל כך, והיא אשה צדקנית, אשת צדיק גדול "ירא את ה' מאד" ועתה הולכים לקחת את הילדים לבית עבודה הזרה של אחאב ("קנטוניסטים"), מה עליה לעשות, מלבד להתעלף? לצעוק ברחובות גיוואלד!, לחפש עורכי דינים, להשיג שתדלנים ואנשי חסד לערוך מחשבות ולטכס עצות וכו', לא.

היא הלכה לנביא, ושם צעקה - "הצילו!".

אבל מה התרחש?, הנביא לא נסה לעזור "מה אני יכול כבר לעשות" אמר. הרעיון ללכת לנביא לא הניב פירות, והאסון רק הלך וקרב.

למעשה פרשת וירא

עובדיה כבר היו ישראל אבודים חס ושלום באותה שעה", סיים ר' שלום ודמעות עמדו על שערות זקנו.

מי שענה לאברהם אבינו -

ויש להוסיף מש"כ הרב מקדש הלוי (עמ' עה) ויאמר אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה, כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא השכת את בנך את יחידך ממני (כ"ב, י"ב)

הנה, בסליחות אנו מבקשים: "מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו". ולכאורה תמוה מאד, לאיזו בקשה שביקש אברהם אבינו בהר המוריה - נענה הקב"ה? הלא אם נתבונן באירועים שאירעו על הר המוריה - נמצא כי ההיפך הוא הנכון... את כל מה שביקש אברהם אבינו - הוא לא קיבל, והרי שלכאורה הוא לא נענה כלל!

שהרי אברהם אבינו הגיע עם יצחק בנו אל הר המוריה - במגמה להעלותו שם לעולה. גם לאחר שהורה לו הקב"ה שלא לשחוט את יצחק - הוא עדיין ביקש להוציא ממנו טיפת דם, כמבואר בחז"ל (בראשית רבה נ"ו, ז), אולם גם לכך הקב"ה לא נענה, אלא הורה לו: 'אל תעש לו מאומה'!

הרי לנו, כי בשונה משאר הדוגמאות אשר אנו מביאים באותו פזמון של 'מי שענה', וכגון יוסף מבית האסורים, או יונה ממעי הדגה, או מרדכי ואסתר בשושן הבירה - אשר ביקשו רחמים מאת הקב"ה ונענו - הרי שבאשר לאברהם אבינו אין אנו מוצאים כל בקשת-הצלה, אלא אדרבה, בקשה להקרבת קרבן כלשהו, וגם בקשה זו - לא נענתה!

וכאשר ר' שעפס"ל יודלביץ זצ"ל היה מסיים פרק זה, היו השומעים נותרים על מקומותיהם, ותוקים. ממואנים להפרד מהכלים - המתמלאים שמן של מסירות נפש! שמן זית זך של אמונה, מסירות נפש של בעל, ואמונה של אשה. מנשרים קלו ומארויות גברו לעשות רצון קונם וחפץ צורם. ע"כ מהספר להגיד.

ויש להוסיף עוד שעל אשת עובדיה אמרו חז"ל (ילקוט שמעוני, מלכים רמז רכ"ח): "אילולי זכות אשתו של עובדיה, כבר היו ישראל אבודין חייו באותה שעה"...

והכוונה שבלי התפילות והאמונה שלה היו ישראל אבודים באותו הדור.

תפילותיה ודמעותיה של האמא!

ויש להוסיף עוד מש"כ בשם החזון איש (הו"ד בספר מעשה איש ח"ז עמ' כז) הוה עובדא אחד ממנהיגי אלו שאינם שומרי תומ"צ, נכדו חזר בתשובה באופן מופלא ומופלג עד שהיה לבן תורה ידוע, ושאלו אז למרן החזו"א כיצד יתכן הדבר ואיזו זכות עמדה לו להנ"ל, וענה, שזהו מבכיותיה ודמעותיה של זקנתו מכמה דורות מלפנים, ששפכה לבה כמים בהדלקת נרות שבת שתזכה לדורות ישרים. אף תפילה אחת

אולם לאמיתו של דבר, במקרים רבים תפילתם נשמעת - ונדחית... נענית - אך בשלילה! לפעמים הקב"ה, שהוא יודע כל הנסתרות - יודע שאם תתמלא הבקשה לא יהיה זה לטובת המבקש, ולפיכך, הוא נענה לתפילתו בשלילה - לטובתו!!

על כן, כאשר אנו מתחננים בסליחות לפני הקב"ה כי יעניק לנו כל טוב, אנו מבקשים שיענו כשם שענה לאברהם אבינו בהר המוריה! אין אנו מבקשים שתתקבלנה התפילות, אלא שתיענה! אנו מבקשים שהקב"ה ישמע את תפילתנו, יתייחס אליה, ויעשה בעקבותיה את הטוב ביותר בעבורנו - בדיוק כשם ששמע את בקשתו של אברהם אבינו, אולם עשה לבסוף את מה שהיה הכי טוב בעבורו! עכ"ד הרב מקדש הלוי זצ"ל.

המוהל שתפילתו החזירה בתשובה

ויש להוסיף כאן סיפור שהובא בסיפור לשבת (ח"ד עמ' 236) הטלפון צילצל בביתו של המוהל החזן הרב רפאל אבוהב בני ברק.

קול הססני שאל "האם אתה המוהל אבוהב?"

הרב אבוהב השיב "נכון".

הדובר נשמע כמי שרגיל תמיד לדבר בהחלטיות ועכשיו הוא מתחבט בבחירת המילים שיאמר.

מענה יפלא, כאמור, מה פשר בקשתנו: מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יענו? האם אנו מבקשים שתיענה בקשותינו כשם שבקשותיו של אברהם בהר המוריה לא ענו? או שמא ישנה בקשה אחרת בלתי נודעת אשר נענתה?
אתמהה!

ונראה לומר, שטעות בדינו כאשר אנו סוברים שאם תפילתנו נענית - הרי שצריכה היא להתקבל... לאמיתו של דבר - לא כך הם פני הדברים! לפעמים - עונה הקב"ה לתפילתנו בחיוב, ולפעמים הוא עונה בשלילה, אולם זו וגם זו 'עניה' היא!

כאשר עמד אברהם אבינו בהר המוריה, וביקש להעלות את בנו לעולה - הוא היה משוכנע שזהו הדבר הטוב ביותר לעשותו, ולפיכך הוא ביקש עליו. אולם הקב"ה שידע את תכליתו של יצחק בהקמת כלל ישראל, ידע את הנסתר מעיני בשר ודם - שהקרבתו של יצחק אינה טובה! לפיכך, למרות בקשותיו של אברהם - ענה לו הקב"ה בשלילה, והורה לו בשום אופן לא להקריב את בנו, ואפילו לא לעשות בו חבורה, כי דווקא זה הוא הטוב האמיתי!

וכן לגבינו. ישנם אנשים רבים, המבקשים על עושר, על בית גדול ומרווח, על מכונית תדשה, וכל כיוצא בזה... כאשר הקב"ה אינו מעניק להם את מבוקשם - הם מסיקים בטעות כי תפילתם נדחתה ולא נשמעה...

למעשה פרשת וירא

צמחים וצבעים. שלוות בוקר של איזור מגורים רגיל. ליד המרכול השכונתי עמדה משאית ופועלים שקדניים פרקו ממנה ארגזי לחם טרי בתנועות שגורות של אתמול ושלושום ומחר.

ערך כמה טיולים לכאן ולשם, להפתעתו הרבה לא ראה שום בית כנסת באיזור, הביט שוב בפתק שרשם אתמול. אין טעות. הוא נמצא בדיוק במקום הנכון. למה איפוא איננו רואה כל תכונה של ברית. לא אולם שמחות קטן, לא מוסד כלשהו. מה מתרחש כאן?

אחר תהיות וחיפושים שלא הועילו כלום, החליט המוהל לנסות את הכתובת הרשומה בפתק. למרות שהבנין נראה כבית מגורים רגיל ולא דמה כלל למבנה ציבורי. סביב הבניין לא היו שום סימנים המעידים על ברית מתקרבת, אך אולי אמורה הברית להעריך בבית פרטי, שמע כבר על דברים כאלו.

התקרב אל הבית. אכן, אם להאמין למלים הכתובות, כאן הוא המקום. על השלט חרוט "משפחת גולן", וזו דירה פרטית בהחלט.

צילצל בפעמון.

הדלת נפתחה. בפתח עמד אדם מגודל, רחב, רעמת שיער מתולתלת על ראשו. לרגע חשב הרב שטענה בכתובת ונסוג לאחוריו, אבל עיני הגבר אורו כאשר ראה אותו. "אתה המוהל?"

"רצינו להזמין אותך לברית, זאת אומרת, לעשות ברית לבן שלנו, אתה מוכן לעשות ברית בחולון?"

הרב אבוהב התפלא על הסגנון המוזר אך כבש את פליאתו. "בשמחה, מה הבעיה עם חולון?"

"אין שום בעיה" נחפו האיש לענות, כחושש שמא יבקש המוהל לנתק את השיחה בעודה באיבה. "תוכל לבוא מחר לערוך את הברית בשעה 7 וחצי בבוקר?"

הרב אבוהב ענה בקולו הצלול, "בודאי".

האיש הכתיב לו את השם "משפחת גולן", וכתובת מסוימת ברחוב כלשהו בחולון, הוא ביקש ממנו לבוא בדיוק בזמן.

עד כאן התנהל הכל למישרין, למרות אי אלו חריגות קלות בנוסח ההזמנה. עוד ברית קודש, עוד מצוה, חשב המוהל. הוא לא תיאר לעצמו לקראת מה הוא צועד...

למחרת השכים הרב אבוהב וקם כדרכו להתפלל עם הנץ החמה. את תפילת הותיקין התפלל בבית כנסת קרוב לביתו ובלבד שיוכל לעמוד בלוח הזמנים שקבע לעצמו.

בשעה 7 וחצי ירד מהמוניט והביט סביבו. רחוב חולוני ממוצע. בתים מטופחים, גינות נוי שופעות

למעשה פרשת וירא

בחיך קל הצביע לעבר התיק השחור שבידו, אפילו אדם אחד, אלא אפילו אביו של הרך הנימול "כן". נטש בינתים את הבית והלך לעבודה!

יופי, אני מאד שמח שבאת, בוא תכנס, תעשה את הברית מהר". הרב אבוהב היה במבוכה. אמו של התינוק הבחינה בכך. "אני חייבת לך הסבר קצר. למען האמת לא חשבנו לעשות ברית מילה ליוכל שלנו".

"איפה הברית" שאל בנימוס.

"רגע רגע, כבר קראתם לו שם". "נכון, קראנו לו יובל"..." מבטו של הגבר המתולתל היה עמום, "מה זאת אומרת? הילד נמצא בבית".

"אני מבין שאתה רוצה למול אותו כאן בבית?" המלים הביעו שאלה, אבל מאחוריהן הסתתרה אי הבנה עמוקה. מה מתרחש כאן. איזו מין ברית מילה עומדת להערך. הוא לא ראה איש בבית, והכל היה נראה משונה ותמוה.

"הנה אני מסבירה" אמרה האשה במבוכה קלה, "אנחנו חילונים מאד, אין לנו שום קשר עם דת, אבל ממש, שום כלום. אנחנו לא מכירים שום אדם דתי ולא שומרים מצוות בכלל. חשבנו גם לא לקיים ברית מילה לילד שלנו, אבל הדבר הציק לנו, אני ושגיא עשינו חושבים מחדש על כל"..."

"נו, תיכנס כבר. תעשה את זה מהר וגמרנו. אין לי זמן, אני צריך להגיע לעבודה".

"רגע אחד" מוחה הרב אבוהב, "מה זאת אומרת תעשה מהר וגמרנו?"

צריך מנין, איפה עשרה אנשים?"

"שום מנין התנגד האב, "אני מאד ממהר".

הרב אבוהב היה המום, אך ההלם שחש הלך וגבר כשהתבררה לו התמונה כולה. "גם אני יוצאת מיד מהבית" אמרה האמא, "לכן ביקשתי ממך לדייק אבל הרב אבוהב לא ויתר בקלות. הוא ירד לרחוב וניסה לגייס שמונה אנשים שיסכימו להשתתף בברית, אלא שלצערו לא רק שלא הצליח לאסוף

למעשה פרשת וירא

זה נחשב בעיניו כסימן מעודד. ידיו הזורזות טיפלו בילד בייעילות. העיר אותו בעדינות. הרגיע אותו במספר ליטופים וגרגורים והתל מכין אותו לקראת "הניתוח".

הרב אבוהב הושיב את הילד על ברכיו ופרץ בככי קורע לב. ליבו נכמר מרחמים על הילד האומלל שכך עלתה בגורלו, וכי לזו ברית יקרא? כשנרגע, שימש ליובל סנדק ומוהל בעת ובעונה אחת. הוא ערך את הברית במהירות ובמיומנות, כדרכו. הרגיע בעמל רב את התינוק הצורח מרות עד שישכך בכיו הנוקב ואחר קם על רגליו, כיבד את עצמו ב'ברכות' ועמידה לברכות' וברך את הברכות כשהילד על ידיו, כשהגיע למלים "ויקרא שמו בישראל" קרא לו 'יובל': כפי שקראה לו האם, וכאשר פרץ הפעוט הכואב בככי מחודש, הרגיעו במאמץ רב תוך שהוא מלחש באוזניו בשפת תינוקים ידועה, ומבטיח לו שלא יעזבנו עד שתבוא העוזרת.

בשעה הבאה הפכה שאלת העוזרת, להיות מרכז עולמו של המוהל הנרגו. הגברת הבטיחה להיות בשמונה בבית, אבל מחוגי השעון כבר הראו על שמונה ושלושים והבית הגדול והמפואר, היה ריק לגמרי חוץ מן הרב אבוהב ויובל הנימול לשמונה. הוא הילך בין החדרים הגדולים והביט בכל רגע בשעון בקוצר רוח הולך ומתגבר, שמונה וארבעים, שמונה וחמישים...

בזמן. אני יוצאת לקניות. לא קראנו לאיש, כי איננו רוצים לערוך חגיגות. ברית מילה היא רק ניתוח קל לטעמנו, איש אינו חייב להיות נוכח בניתוח מלבדך, והילד, כמובן. עשה מה שדרוש. בעוד חצי שעה תבוא לכאן העוזרת שמתפקדת בבית גם כחצי מטפלת. כשהיא תבוא - תוכל לעזוב".

בעלת הבית הובילה את המוהל הנרעש לעבר חדר הילדים והראתה לו את יובל שהיה שקוע בשינה עמוקה. התיק כבר היה בידה וכעבור רגע אחד נותר המוהל לבדו בבית יחד עם יובל...

הרב אבוהב התאושש מן התדהמה המשתקת, רק לאחר כמה נשימות עמוקות. מאז החל בתפקידו כמוהל לא היתה לו ברית מוזרה כזו.

ברית מילה בבית לבד? מי שמע על דבר כזה, אפילו אם ברית-מילה היא ניתוח גרידא, כדבריה של האמא, גם בחדר ניתוח יש צוות המונה מספר אנשים: רופאים, מרדים, אחיות...

הרב אבוהב לא בייבו זמן למחשבות. פתח את התיק וסידר את מכשירי המילה על שולחן ההחתלה של יובל. מבטו סקר קצרות את החדר.

זה היה בית של אנשים עשירים, ללא ספק. יובל היה בן יחיד והוריו ביקשו להעניק לו מיטב תפנוקי תבל. אמו לא חששה להפקיד את ביתה בידי של אדם זר. מן הסתם האמינה ובטחה בו כאדם דתי, וגם

הדרך אל אלוהים ויעבוד אותו בלב שלם. בכה על אומללותם של ההורים, שתי נפשות מישראל שהתדרדרו עד הדיוטא התחתונה, כשאפילו ברית-מילה כבר אינה דבר מובן מאליו עבורם.

בכה ובכה. כמו תינוק, תרתי משמע.

עודנו עומד ובוכה, כפי שלא בכה מימיו, שמע מפתח נתקע במנעול ומיד נפתחה הדלת. אשה מבוהלת נכנסה בסערה. "יובלי שלי, מתוק" קראה בבהלה ורצה אל חדר הילדים בנשימה קצרה.

להפתעתה ולמבוכתה של המתפרצת לא היה גבול, כשגילתה את יובל המצווח נתון בזרועותיו של יהודי חרדי מזוקן מתייפה, המנסה ללא הצלחה לטשטש את סימני בכיו, "אני העוזרת" הסבירה, "אני מאד מתנצלת, נתקעתי בפקקים, והיו לי כמה סידורים דחופים, כך שאיחרתי בשעה וחצי. הוא בודאי מאד רעב. מי אתה?" אוצר החכמה

"אני המוהל".

"אה נכון" נזכרה בפרט השוליו, "אמא שלו אמרה לי אתמול שהיום יבוא לכאן מוהל. אני מצטערת שניצלתי אותך מעט כשמרסרף".

הרב אבוהב עזב את הבית בהקלה. הוא חשב שהענין כולו יהפוך בתודעתו לאפיזודה חולפת. מקרה מוזר ותו לא. כששב לביתו בערב של יום

לא היו לו שום פרטים מינימליים. רק את שם המשפחה ידע, ומלבדו מאומה. לחטט בחפצים פרטיים לא יעלה על הדעת, וכך התהלך כארי בסוגר כשאינו יודע את נפשו ממבוכה וחוסר אונים.

בתוך כך נייער רעבונו של העולל. זמן ההאכלה שלו עבר וקיבתו תבעה את שלה. הוא פתח בסדרה של צרחות חדשות.

הרב אבוהב חיפש את מגש התינוק של יובל. אולם לא מצא שם רמז לסוג האוכל שלו או לאופן האכלתו. הוא החל לאבד עשתונות. התינוק ייבב בקול מעורר רחמים בבכי שמעורבים בו כאב חזק ורעב תינוקי. מים רתוחים פושרים שהוצעו לו בכפית - נדחו על ידיו בשאט נפש. יבבותיו הלכו והתגברו עד שהיו לצרחה חסרת פשר שנקבה בליבו של המוהל כמדקרת חרב.

רחמים גדולים על העולל הציפו אותו טוב. פתאום פרץ המוהל בבכי גדול ובכה יחד עם התינוק.

לא בכה על המצוקה אליה נקלע, כאשר אינו יודע איך להרגיע תינוק רעב, אלא על אומללותו של יהודי קטנטן שהוריו ביקשו למנוע ממנו את קשר הברית עם אלוהים ועם ישראל, וכאשר הסכימו, באיזה אופן הסכימו... ביקש עליו כי למרות אורח האנטי בבית, יגדל הילד בתורה ויראת שמים, שלא ילך בדרכם של הוריו אלא יפרח לתפארת העם היהודי, ימצא את

למעשה פרשת וירא

חמוד?" הוא הייך אל הנער בחיוכו המאיר, יובל אכן צמח והיה לעלם חמודות. גבה קומה ויפה תואר, עיניו נצצו בברק מסתורי וכל אישיותו נראתה כמצפינת סוד.

האשה הבליעה אנחה, "בגללו אני כאן". "קרה משהו?" נבהל הרב אבוהב, "יש בעיות?"

"בעיות גדולות" פרצה האשה בכבי, "קרה לו משהו ליובל, כבר שנה הוא לא רוצה ללמוד כלום. שגעון אחד נכנס לו בראש. הוא רוצה רק להכיר את המוהל שעשה לו את הברית. הוא לא מפסיק מלדבר על כך שהוא רוצה לפגוש את המוהל שלו. אנחנו לא מבינים מאיפה באו לו כאלו רעיונות, אבל לא היתה לנו ברירה. יובל הוא בננו היחיד ולמען אושרו אנחנו מוכנים לספק את רצונו".

"ואיך הצלחתם להגיע אלי?" תמה הרב אבוהב.

"זכרתי שקראו לך הרב אבוהב" אמרה האשה, "אני ובעלי חיפשנו את השם הזה עד שנודע לנו שאתה גם חזן ראשי ברבנות ויש לך משרד כאן בתל אביב, אז באנו לכאן".

היא פנתה אל בנה, "יובלי, יופי, ראית את המוהל שלך? עכשיו אתה כבר יכול להרגע, בוא נחזור הביתה".

סיפר לבני משפחתו על הברית המוזרה שהיתה לו באותו יום והדבר עורר התרגשות רבה ופליאה רבה, אולם לאחר כמה ימים נשכח הדבר כלא היה.

שתיים עשרה וחצי שנים חלפו מאז, הרב אבוהב ערך מאז אלפי בריתות, הוא היה מוהל ידוע ומצליח וסדר יומו גדוש בבריתות למכביר. אך לא רק מוהל היה, אלא גם חזן מפורסם, כאמור, ושימש כחזן הראשי של הרבנות בתל-אביב. יום אחד נשמעת דפיקה על דלת משרדו בלשכת הרבנות בתל-אביב. בפתח עמדה אשה ולידה עמד ילד גבוה. "האם אתה הוא החזן והמוהל הרב אבוהב?" שאלה האשה. "אמנם כן".

"אני היא גברת גולן מחולון, אתה זוכר אותנו?"

ברגע הראשון לא זכר. "תני לי סימן מזהה".

האשה הצטחקה, "לפני שתיים עשרה וחצי שנים עשית ברית לילד הזה, הבן שלנו, יובל גולן" היא הצביעה לעבר הנער. "אם תזכור, הוא היה לבד בבית, והעוזרת איחרה להגיע".

שתיים עשרה וחצי שנים נמחו כלא היו בהינף זכרון אחד, "אם אני זוכר? ! הצטעק בהתרגשות, "איך אפשר לשכוח ברית כזאת. לא אשכח את הברית של הבן שלך, עד יומי האחרון. נו, אני רואה שהוא גדל והתפתח כהלכה מאז, נכון? מה שלומך,

למעשה פרשת וירא

הוא קרא לאמו של יובל אל החדר ואמר לה בפשטות כי בנה מבקש להיות דתי. האשה לא נראתה מופתעת.

"אני לא יודעת מאיפה צמחו רעיונות כאלו בראש של הבן שלי", אמרה בכאב, "אבל זה לא חדש לי. כבר לקחנו אותו לפסיכיאטרים, אולי יש לו בעיה, הפרעה נפשית חזקה. מומחי הנפש שוחחו עם הילד ארוכות ואמרו לנו כך: לילד אין שום בעיה נפשית. הוא יציב לגמרי. רק דבר אחד מעיב על אושרו, הוא רוצה להיות דתי באמת ובתמים. הברירה ביניכם, או שתלחמו בו ובכך תדרדרו את מצבו עד שיגיע לכדי אשפוז בבית חולים לחולי-נפש. או שתכנעו ותתנו לו מה שהוא רוצה. אנחנו אוהבים את יובל שלנו, ואין לנו חשק שילך לבית משוגעים. לכן באנו אליך".

הרב אבוהב חשב בחטף כי המשפחה הזו שהנחילה לו הפתעה אחת בעבר, מצליחה להפתיע אותו כעת הרבה יותר. הוא נפרד מגברת גולן לשלום, כשיובל מחזיק בידו בעדינות ומתרפק עליו כאיל על אפיקי מים.

מאותו יום והלאה נטל את יובל תחת חסותו והכין אותו לקראת-בר-המצוה שלו. לתדהמתו הרבה התברר לו כי צמאונו הרוחני של הילד אינו יודע רוויה. הוא לא הסתפק בלימוד יסודות היהדות והלכות תפלין, אלא רצה לבלוע את כל התורה כולה ביום אחד. הוא רצה ללכת לשיבה.

בתגובה פריץ הנער בכבי מר, "אמא, אני רוצה לדבר עם המוהל ביהדות".

האם פכרה את ידיה. ניכר בה שרוחה סוערת. דקה עמדה והיססה

כשיובל מביט בה בתחינה. לבסוף שמטה את ידיה בחוסר אונים. "טוב אני יוצאת" אמרה בחוסר אונים.

אך נותרו השניים לבדם בחדר, פריץ יובל בכבי נורא. "אנא המוהל הרב אבוהב, תציל אותי".

"מה זאת אומרת תציל אותי" השתאה הרב אבוהב.

"אני לא רוצה ללכת לבית הספר כי לומדים שם לימודי כפירה. אני רוצה להיות דתי. אני רוצה שיהיו לי לבר מצוה שלי תפלין, אני רוצה לשמור שבת, ולאכול כשר, ובעיקר, אני רוצה ללכת לשיבה, ללמוד תורה ולקיים את רצון הקב"ה!"

הרב אבוהב היה המום ונרגש עד עמקי נשמתו. מעודו לא שמע וראה דבר כזה. איך נשמה יהודית מחפשת ומוצאת את הדרך אל אלוהיה בכוחות עצמה וכנגד כל המפריעים.

למעשה פרשת וירא

ביקשו שיגדל ברוחניות - אלא רצו את ההיפך הגמור, ודווקא הוא נראה כמי שגמר אומר להפוך לגדול הדור. היתכן? *

הרב המקובל שאל אותו, "אמור לי, באותו יום כאשר ערכת לו את ברית המילה, מה היה שם?"
"בכיתי" נזכר המוהל, "הוא היה רעב ורצה לאכול ולא ידעתי איך להרגיע אותו, בכיתי יחד איתו."

"ואתה אומר שהיית לבד עם הילד?"
"נכון".

הרב המקובל צעק בהתרגשות, "טעות בידך, לא היית לבד. אליהו הנביא היה איתכם שם בברית המילה, וכאשר שניכם בכיתם, אליהו הנביא בכה יחד איתכם. הבכיה היא עשתה רושם גדול בשמים. נשמה גדולה התלבשה אז בילד הזה, ולכן נסללה לו מסילה בטוחה אל היהדות. בכיה שבוכים בשעת הברית, ומבקשים על הילד שיגדל בתורה וביראת שמים, פועלת הרבה. כדאי להתפלל בשעת הברית",

יובל גולן, (השם האמיתי שונה, כמובן) הוא כיום אברך נשוי, גדול בתורה וביראה, שקוע בכל מאודו בלימוד וכל מציאותו תורה וקדושה.

והכל התחיל מאותה בכיה של ברית, בבית לבד...

הרב אבוהב התייעץ עם בני הזוג גולן. האם ירשו לילדם להרחיק לכת. הללו הבהירו לו כי למען אושרו הנפשי של בנם הם מוכנים לתת לו הכל.

באישור ההורים נכנס יובל גולן לשיבה לצעירים. חיש מהר נתברר כי הילד מחונן בכשרונות עילויים מפליגים. הוא החל מן ההתחלה כמו ילד בכיתה א' אבל לאחר זמן קצר, הקדים את כל חבריו כאשר קלט הכל בעמקות והבנה בהירה. כשרונותיו הנדירים הועמדו בצל צמאונו הבוער לכל דבר שבקדושה. בתוך שנתיים ושלוש היה לבן עליה אמיתי.

הרב אבוהב התהלך חסר מנוחה, שאלה גדולה העיקה עליו וביקש לה מענה.

יום אחד פקד את מעונו של אחד מגדולי המקובלים בדורנו, צדיק נסתר שכל מעשיו לשם שמים וכל מהותו בריחה מן הכבוד והפרסום. הוא סיפר לו את המעשה בילד הפלא שישמו יובל גולן, החל מברית המילה ביחידות, ועד לצמיחתו המהירה בשיבה. אחר שאל שאלה נוקבת:

"כיצד זה יתכן? אנו עמלים ומתגעעים לגדל את בנינו לתורה ויראת שמים, פעמים מצליחים ופעמים לא. וגם כאשר מצליחים - עדיין אין להם עשירית משאיפתו הרוחנית של בחור זה, שנולד במעון רחוק מן הקדושה ת"ק פרסאות, הוריו לא זו בלבד שלא

למעשה פרשת וירא

לכן אמרה התורה: אכן תפילתו של אברהם לא תועיל למנוע הפיכת סדום, אבל היא תועיל לברכת אברהם לדורות שזרעו יהיה גוי גדול.

אנשים מתפללים, רוצים לראות מיד את הישועה, ואם לא רואים מתייאשים!!! יש לדעת שתפילה אמיתית מהלך מתקבלת ופועלת, ואם לא עכשיו אז לעתיד לבנינו וצאצאיו, וה' יודע מה טוב ומתי כדאי שתפעל תפילה של כל יהודי.

בספר 'מעשה איש' מסופר: סיפר מר יעקב מזרחי בשם אביו, שהיה פעם בחור מיישיבה בב"ב שהלך לצבא, ובהיותו שם התחבר לבחור חילוני מאחד הקיבוצים. פעם קיבלו שניהם חופש לשבת, בסיסם היה במרכז הארץ, ואמר הבחור הדתי לחברו החילוני: "מדוע תיסע כל כך רחוק עד הצפון? תבוא ותשבות אצלי!", והלה הסכים.

בשבת בבוקר אמר הבחור הדתי לחברו הקיבוצניק: "אני הולך להתפלל, בוא עמי להתפלל!", השיב לו חברו: "אמנם איני יודע מה זו תפילה, אבל אם אתה מבקש ממני אלך עמך!". בפעם הבאה הגיע שוב לשבות אצלו, והוא כבר מעצמו אמר שברצונו להתפלל, ולאט לאט החל לחזור בתשובה.

אביו של הבחור החילוני, בראותו שבנו נשמט ממנו ועומד להיות דתי, חרה לו מאד, והיות שבילדותו למד ביחד עם מרן החזו"א זצ"ל בחיידר, לכן בא אליו וטען: "החברה שלך גנבו את בני!", השיב לו החזו"א: "כשגונבים ילד הולכים

הלימוד מזה למעשה עד כמה חשובה היא התפילה של כל אחד ואין תפילה שהולכת לריק

ויש להוסיף מש"כ בזה הרב בנימין בירנצווייג הו"ד בלקראת שבת מלכתא (וירא תשפא)

" וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. ואברהם היו יהיה לגוי גדול" (יה, יז-יח).

הקב"ה אומר לאברהם את אשר קורה בסדום, ואת כוננתו להפוך את סדום בעקבות מעשיהם הרעים של בני סדום. הקב"ה רצה שאברהם יתפלל עליהם ויעורר רחמים. והנה מתואר בהמשך הפסוקים, איך שאברהם מנסה לסגור עליהם: "אולי ימצאו שם עשרה צדיקים ונשאת למקום בעבורם." תמיהה גדולה מתבקשת ועולה: הרי הקב"ה ידע שאין שם עשרה צדיקים, וא"כ לא תועיל כלל תפילתו של אברהם, ומדוע בקש מאברהם להתפלל?

באור נפלא ביאר הגאון ר' ראובן קרלנשטיין בספרו 'יחי ראובן': הקב"ה אומר לאברהם: "המכסה אני מאברהם" ומיד בפסוק הבא "ואברהם היו יהיה לגוי גדול". מה זה נכנס כאן?

אלא, שבאה התורה ללמדנו, שפעמים רבות אדם מתפלל ותפילתו לא עוזרת למה שהוא רצה וביקש, אבל צריך לדעת שכל תפילה עוזרת, ואם לא עזרה לשעתה – הרי עוזרת לעתיד, ואף פעם איננו יודעים היכן תפעל כל תפילה ותפילה.

למעשה פרשת וירא

לאותו שר החינוך, למרות שלא היה שומר מצוות, היתה אישה מסורתית שהקפידה על הדלקת נרות בכל ערב שבת, ובשעת הדלקת נרות הייתה מתפללת על בניה שיהיו מוצלחים כמו..... בן גוריון. שהוא היה הדמות הנערצת על בעלה, שר החינוך, שסיפר תמיד על 'כוחו וגדולתו' של האיש.

לימים, לאחר שנפגש בן גוריון עם מרן החזו"א, לפגישה ההיסטורית בעניין גיוס בני הישיבות, חזר בן גוריון מהפגישה, וסיפר לחברו הטוב שר החינוך זלמן ארן, את התפעלותו מהחזון איש. הוא סיפר לשר החינוך שפגש בחזו"א, איש רוח בדמות של מלאך, דמות בעלת שיעור קומה והנהגה מיוחדת.

כשבא שר החינוך לביתו, סיפר את מה ששמע מבן גוריון על דמותו הרוממה של החזו"א, והתפעלותו המיוחדת ממנו.

שמעה זאת אשתו של שר החינוך ואמרה לעצמה, שאם בן גוריון, שהוא האיש הנערץ ביותר על בעלי, מעריץ את דמותו של החזו"א ורואה בו אישיות מיוחדת ובלתי מצויה, א"כ מדוע שאתפלל בהדלקת נרות על בני שיהיו כמו בן גוריון? אתפלל שיהיו כמו החזו"א. וכך עשתה. מאותה שבת, בכל הדלקת נרות, היתה מתפללת בדמעות על בניה שיהיו כמו החזו"א.

"אני", מספר הרב ברוך היימן, "נכדו של שר החינוך זלמן ארן, ותפילותיה של סבתי פעלו את פעולתן אף לאחר שנים רבות, וקרבוני לתורה ולמצוות ואף נתנו בידי את כח ההצלחה."

למשטרה!". אמר לו האב: "יודע אני לעשות דברים חמורים יותר מהמשטרה!". אמר לו החזו"א: "אז תעשה!". אמר האב בכעס ובחמת זעם: "אבריימל (כך היה כינוי שמו של החזו"א בחיידר), אתה יודע כמה דמעות שפך אבא עלי שאשאר דתי וזה לא עזר לו? גם לך זה לא יעזור!". ואז קפץ מרן החזו"א ואמר: "דמעות אינן הולכות לריק, אם זה לא עזר לבן זה יעזור לנכד.!!"

לאחר זמן התארס בעל התשובה עם בחורה כדוגמתו, והזמין את החזו"א לחתונה. אמר לו מרן שיוזמין גם את אביו ויכבדו, וכמדומה שבסופו של דבר גם האב חזר בתשובה.

זה מה שכתב מרן החזו"א באגרות: "התפילה היא מטה עוז בידי כל אדם", אין תפילה ששבה ריקם, אין מילה של תחינה ובקשה שיוציא יהודי מפיו, שלא תפעל את פעולתה, אם היום אם מחר, אם בשנה זו אם לאחר שנים רבות, אם אצל המתפלל אם אצל זרעו אחריו, דבר זה צריך להיות חדור בתודעתו של כל יהודי.

בספר 'טובך יביעו' (ח"ב עמוד רפו) מובא מעשה נפלא:

בירושלים פעל גדולות ונצורות תלמיד חכם מזכה הרבים, ושמו הרב ברוך היימן, הוא סיפר כי בשעתו כיהן יהודי בשם 'זלמן ארן' כשר חינוך בממשלתו של בן גוריון, ונמנה על מעריציו הגדולים.

בקלות ללא כל קושי, נחשבת למצוה והדבר חשוב מאוד בעיני הקב"ה. בכל זאת, מצוה המתקיימת מתוך קושי, זוהי דרגה שונה לחלוטין, היא גדולה הרבה יותר! והקב"ה רצה לזכות את אברהם במצוה שקיומה יהיה מתוך קושי, ואין זה מן הדברים הקלים לזכות בכך, אלא רק אחרי שמצטערים הרבה על קיום המצוות. והנה אברהם אבינו עסק כל ימיו בגמילות חסדים, ועשה אלפי חסדים, בכל זאת התורה מציינת באריכות דוקא מעשה זה של הכנסת אורחים. יתכן שזה היה מעשה החסד הגדול ביותר, שעשה אי פעם בחייו. ואכן מכל פעולה שעשה במעשה חסד זה, זכה שהקב"ה ייטיב עם בני דור המדבר (כמבואר במסכת בבא מציעא דף פו:). עלינו ללמוד מזה, להעריך את מעשי המצוות כראוי. צא וראה מה גדול הוא השכר שניתן לאברהם על מעשה החסד הזה. רבבות רבות של בני אדם מזרעו, זכו בזכות זה לקבל מן, שלו ומים במשך ארבעים שנה במדבר! עלינו לדעת שההבדל בין מצוה או כל דבר טוב הנעשים בהתאמצות לבין מצוה הנעשית בפחות התאמצות, גדול הוא לאין שיעור! וכמוהו כהבדל שבין עשיית מצוה לבין אי עשייתה כלל! הגמ' אומרת (בבא מציעא פו:): "ארי אמר רב כל מה שעשה אברהם הקב"ה למלאכי השרת בעצמו, עשה הקב"ה לבניו בעצמו. וכל מה שעשה אברהם ע"י שליח, עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח. ואל הבקר רץ אברהם – זרוח נסע מאת ה'." יוקח חמאה וחלב וגו'. אבל מים שאמר יוקח נא מעט מים – זכה רק ע"י שליח, ע"י משה ואהרן." עתה נראה מה גדול

גודל ערכה של התאמצות במצוה "והוא יושב פתח האוהל כחום היום. מפרש רש"י: "הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, שלא להטריחו באורחים. ולפי שלא היו אורחים באים, הביא מלאכים עליו בדמות אנשים". דברי רש"י מלמדים אותנו, כך אומר מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל בספרו "אילת השחר על התורה", שני יסודות חשובים ביותר. היסוד הראשון מעמיד אותנו בפני גודל עוצם מעמדו בעולם של האדם השלם. שכן הוצאת החמה מנרתיקה היוותה בלי ספק סבל עבור בני אדם רבים. אבל אם הדבר נחוץ לעבודת ה' של האדם השלם, אין מתחשבים בסובלים, לפי שכל חיותם היא בזכותו. דבר זה ראינו גם בפרשת לך לך, שכל אנשי ארץ כנען סבלו מחרפת רעב, בגלל שהרעב נצרך כדי לנסות את אברהם. אף כאן כיון שכל הבריאה קיימת בזכות האדם השלם, ובלעדיו לא היתה לאחריים זכות לחיות, יתכן שכולם יסבלו כאשר אותו האדם השלם צריך להתנסות. הדבר הנוסף שאנו לומדים כאן, נוגע לאיכות עבודת ה' שלנו. לכאורה יש לשאול מדוע הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, הרי הוא ידע שאברהם יצטער על כך שאין אורחים פוקדים את ביתו? אלא, אע"פ שאברהם עשה חסד עם הבריות במשך כל ימי חייו, מכל מקום היה צורך לנסות אותו ולראות האם גם במצב כזה שאין באפשרותו לעשות חסד, הדבר איכפת לו. זאת, ועוד. אע"פ שגם מצוה הנעשית

למעשה פרשת וירא

בעצמו – עשה הקדוש ברוך הוא לבניו בעצמו, וכל מה שעשה אברהם על ידי שליח – עשה הקדוש ברוך הוא לבניו על ידי שליח. ואל הבקר רץ אברהם – "ורוח נסע מאת ה', ויקח חמאה וחלב" – 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים', והוא עומד עליהם תחת העץ' – 'הנני עומד לפניך שם על הצור', ו'אברהם הולך עמם לשלחם' – 'זה הולך לפניו יומם', ו'יקח נא מעט מים' – והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם".

הנה, מאחר ואברהם אבינו לא הגיש בעצמו מים לאורחיו, אלא שלח להם את המים ביד אחר – על כן היתה כלפיו תביעה מסויימת, ואף החסד שהתחסד הקב"ה עם בניו בתתו להם מים – לא היה על ידי עצמו, אלא על ידי שליח בשר ודם, הלא הוא משה רבינו שנצטווה להכות בצור בכדי שיוציא מימיו.

והנה, על הפסוק ("ח, ז'): "ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אותו" – פירש"י: "אל הנער – זה ישמעאל, לחנכו במצות". ומכאן יש לנו ללמוד לכאורה, על כל מה שעשה אברהם על ידי שליח – שהיה הדבר על ידי ישמעאל לשם אותה מטרה עצמה, לחנכו במצוות.

אלא שאם כן יקשה, מדוע נחסר משכרו של אברהם בשל כך ששלח את את ישמעאל להביא מים לאורחים? הלא כוונתו לא היתה אלא לחנך את ישמעאל להיות מכנים אורחים, על מנת שתקנה המידה הטובה הזו שבייתה בנפשו! מדוע איפוא יגרע שכרו של אברהם בשל כך?

ונורא "ההבדל הקטן" שבין התאמצות כמזוה, לבין מצוה שנעשית בפחות התאמצות. שהרי ממעשה זה של "ויקח נא מעט מים" ע"י שליח, נגרם שמשה ואהרן השליחים להוצאת המים מן הסלע, נכשלו בחטא ולא נכנסו לארץ. בספרים מבואר שאילו היו נכנסים לארץ לא היה נחרב בית המקדש ולא היו גולים מהארץ הקדושה. האם יש ביכולתנו לתאר לעצמנו אלו תוצאות איומות ומחרדות היו לכך? כל הגזירות והשחיתות של מיליוני בני אדם בחורבנות ובזמן האחרון, היו נחסכים מאתנו. לא שיש ח"ו תביעה על אברהם אבינו, כי ברור שלפי גילו וחולשתו, כל מה שעשה היה יותר מחיוב. אלא פשוט על מה שעשה בלי התאמצות, לא זכה. וכיון שלא זכה, יצא מה שיצא. מבהיל על הרעיון! מכאן נלמד על גודל ערכיתה של כל טיפה של התאמצות. כי אין לשער עד כמה חביב לפני הקב"ה כל מאמץ הנעשה למענו יתברך. אשרינו שזכינו לכך!

משנתה של תורה וירא תש"פ

למה הפסיד אברהם במה ששלח על ידי

ישמעאל כדי לחנכו דוגמא אישית

- מקדש הלוי (עמ' סו)

פרשת וירא

יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ ("ח, ד')

ובגמרא (בבא מציעא דף פ"ו, ע"ב): "אמר רב יהודה אמר רב: כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת

לויה מצד ההנהגה התמידית שנהג אברהם בחסד כל הימים, הלא דבר הוא.

כוחו של זמן קושי לגלות שתמיד הוא מוכן למסור נפשו

אלא מבאר ר' אליהו ברוך פינקל זצ"ל בספרו משרא"ב שמעשה הכנסת האורחים עם המלאכים אף שהיה דרך מקרה, מ"מ היה כל כולו מסירות נפש, שהרי היה זה ביום השלישי למילתו בהיותו כואב, והיה חולה כל כך עד שבא הקב"ה לבקרו (רש"י פסוק א), ואף כחום היום היה שהרי הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, ומ"מ ריץ אברהם והשתחוה לעומתם בפישוט ידים ורגלים כדכתיב וישתחו ארצה, מתוך יסורים איומים ומסירות נפש עצומה, ולכך אע"פ שהיה זה דרך מקרה, הרי הוא חשוב יותר מההנהגה הגדולה של הכנסת אורחים שנהג בה תמיד כל ימי חייו, ולא זו בלבד אלא שבחיות ונהג כן אברהם במסירות נפש כמבואר, הרי יש בזה גילוי מילתא על כל מעשי החסד שנהג בהם אברהם, כי המסירות נפש מגדירה את הפנימיות שבאדם, ואמרו הז"ל (שבת קל א) כל מצוה שמסרו כלל ישראל נפשם עליה נתקיימה בידם.

ומעתה יתפרש דמה שאמרו בשכר יוקח נא מעט מים, וחמאה וחלב, והוא עומד עליהם לא קאי דוקא על המקרה ההוא עם המלאכים, אלא זה גילוי על כל הפעמים שאמר אברהם במשך ימי חייו יוקח נא מעט מים וכו', שהיה זה מעומק הפנימיות שבו ולא כנטיה

אכן נראה, שהתביעה על אברהם היגה, מאחר והיה עליו לדעת שההשפעה החזקה ביותר על הילדים הינה באמצעות הדוגמא האישית של ההורים! בכדי לחנך את ישמעאל להכנסת אורחים - הדבר הטוב ביותר היה להראות לו כיצד אביו עוסק בעצמו בכל פרטי האירוח, ומכך היה למד הנער עד כמה חשובה היא מצוה זו, ועד כמה כדאי להתאמץ בעבורה!

למה התורה הדגישה את המעשה שעשה אברהם אבינו פעם אחת ולא על מה שהכניס אורחים כל ימי חייו

התורה האריכה במעשה הכנסת האורחים של אברהם אבינו עם המלאכים בכל פרטיו, אף שהיה זה מעשה שעשאו פעם אחת, ואילו מה שהנהיג אברהם כל ימיו אכילה שתיה לויה בפרשת דרכים במידה מופלאה כמובא בחז"ל, לא בא אלא ברמז ובראשי תיבות בקרא דויטע אשל (להלן כא לג), ולכאורה איפכא מסתברא דיותר חשוב הוא המעשה התמידי, והוא הראוי להיות לעד על מידת החסד של אברהם אבינו וצ"ב.

ויותר על כן יש לתמוה, במה שמבואר בחז"ל שכל מה שיזכו ישראל במדבר לדורות היה מכח מעשה זה של אברהם שעשאו פעם אחת, וכמו שאמרו בבבא מציעא (פו ב) בשכר 'חמאה וחלב' זכו למון, בשכר 'והוא עומד עליהם' זכו לעמוד הענן, בשכר יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים, ועוד כהנה וכהנה, והכל היה בזכות מעשה אחד עם המלאכים, ולא זכו

למעשה פרשת וירא

קבוע. אבל כיצד בכלל הגעת לכאן, איך יודע שהוטל עוצר? איים ורי סורי, היום לא תוכל להיכנס."

ביקש השוטר היהודי: "אנא, תן לו להיכנס. זו המצווה שלו, הוא כל כך רוצה לנחם את האסירים ולדבר על לבם, הוא 'עושה להם את היום'". אמר השוטר האנגלי: "עוזב שטויות. אל תגנון לי על המצפון. זה סתם 'ביונס'. זו הפרנסה שלו. הכבוד שלו. היום עוצר, יש לו חופש. שייך לביתו וייהנה מהחיים".

רבי אריה לא ויתר. הלך סביב ה'קישלה', ראה מקום בו הגדר נמוכה למדי, וניסה, ממרומי שנות זקנותו, לטפס עליה. ראה זאת האנגלי, קרא לו ואמר: "עכשיו אתה יכול להיכנס דרך השער הראשי". שאלו השוטר היהודי: "למדנו רבינו, מה נשתנה". אמר לו: "עתה ידעתי שבאמת אינו עושה זאת תמורת כסף וכבוד. אילו כך, אילו מטרתו הייתה כלכלית גרידא, היה צריך להיות מבוסס, לנצל את ההזדמנות ולחזור לאחוריו. וכי מה אכפת לו, הוא עשה את המוטל עליו, למעבידים שלו לא יהיו תלונות. אם הוא בכל זאת מתאמץ להיכנס, סימן שמדובר אכן ברצון פנימי עמוק, לשם שמים".

נחזור לעניין העקידה. אברהם עשה את המוטל עליו. לקח את בנו יחידו אשר אהב, העלה אותו על גבי המזבח, עקד אותו והתכונן להקריבו לה'. קורא אליו מלאך ה' מהשמים ואומר: "אל תשלח ידך אל

טבעית והיצונית, ומכח ההנהגה התמידית מתוך פנימיות שהתגלתה במעשה המלאכים זכו בניו.

בפרשת העקדה, הולך אברהם להר המזריחה ועוקד את בנו על המזבח מתוך כוונה להקריבו לה'. ברגע האחרון קורא אליו מלאך ה' "אל תשלח ידך אל הנער" (בראשית כב, יב). אברהם מביט סביבו, רואה איל נאחז בסבך בקרניו, הולך ולוקח אותו ומעלהו לעולה תחת בנו. לאחר מכן קורא המלאך שנית, "יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך, כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים ויירש זרעך את שער אויביו. והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקולי" (בראשית כב, טז-יח). נשאלת השאלה, מדוע לא בירך המלאך את אברהם כבר כאשר נגלה אליו בפעם הראשונה, הרי כבר אז ראה הקב"ה שאברהם עשה רצונו ולא חשך ממנו את בנו יחידו?

מסופר על רבי אריה לזין זצ"ל, המכונה 'רב האסירים', ששבת אחת בא ל'קישלה', בית הסוהר הירושלמי, לבקר את 'אסיריו' כמנהגו בכל שבת. כשניגש לשער, בו היו מוצבים שני שוטרים, אנגלי ויהודי, פנה אליו השוטר האנגלי בחומרה: "אני יודע שאתה הראב"י של הפריזינרס, ויש לך אישור כניסה

למעשה פרשת וירא

כיצד אפשר להיווכח האם האדם אכן חפץ לעשות, או שהוא עושה את הדברים בעל כורחו או מתוך הרגל? המבחן הוא בריצה. בזריזות. אם כאשר האדם הולך לקיים מצווה הוא פוסע מעדנות, עקב בצד אגודל, אזי אין זה מתוך רצון פנימי עז לעשות רצון ה'. הוא פועל מתוך הכרח. אבל אם הוא פוסע בזריזות, מדלג מדרגות ואץ רץ, זוהי ההוכחה שהוא פועל בשמחה ובנפש חפצה. בפרשת העקדה, הולך אברהם להר המזריחה ועוקד את בנו על המזבח

ונוסיף בזה דברים ממה שכתב בספר לעבדך באמת (עמו' עב) 'שלפי הפירוש הראשון ברש"י, אברהם פנה לאורחים בתואר 'אדונים' וביקשם שיאותו להתארח אצלו. וכתב הרלב"ג, ששלמות החסד היא שבנוסף לעצם עשיית החסד, צריך הנותן גם להשתדל לתת למקבל הרגשה טובה שהוא עושה טובה במה שמוכן לקבל ממנו את העזרה הדרושה, ולכן פנה אברהם לאורחים בלשון 'אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך' שזה לשון של תחינה לאורחים שיאותו להיטיב עמו ולהתארח אצלו.

דברי הרלב"ג צריכים תשומת לב מיוחדת, משום שמצוי מאד שגם אותם שעוסקים הרבה בעשיית חסד, מאבדים במשך הזמן את הרגישות לכבודו של הנצרך לעזרתם. ובאמת שאין להשוות כלל בין

הנער". אדם מן היישוב היה אומר בשמחה ובששון 'ברוך שפטרנו'. תופס מיד את הנער ובורח מהמקום כל עוד נפשו בו. מי יודע, אולי עוד יהיו חרטות. מה שבטוח בטוח. כך היה רץ היישר לביתו ומבשר לאשתו שהכל בסדר, כולנו חיים וקיימים.

אך אברהם אינו נוהג כך. הוא אינו מממהר להסתלק מהמקום. להיפך. הוא עומד ומשתאה, אינו יודע את נפשו. מה, כך מסתיים המעמד המרומם שכל כך חיכיתי לו? מביט סביבו ורואה איל נאחז בסבך.

אברהם שמח שמחה גדולה. הנה, הקב"ה לא ויתר על קרבנו לחלוטין. יש תחליף כלשהו. הולך, לוקח את האיל ומעלהו לעולה תחת בנו. וכפי שאומרים חז"ל, בכל פעולה שעשה באיל חשב: 'כך הייתי עושה לבני'. בתחילה, כאשר עזר הקב"ה בעד אברהם מלשחוט את בנו, עדיין לא בירכו. עדיין אין רואים כאן את ההשתוקקות הפנימית לעשות רצון ה'. ייתכן שבא לעקוד את בנו כמי שכפאו שד, אין ברירה, הקב"ה ציווה. חייבים לעשות רצונו. רק לאחר מכן, כאשר ראה הקב"ה שאברהם אינו מממהר לעזוב את המקום, משתדל, אולי בכל זאת, שמח להקריב את האיל, רק אז הוכח שאברהם עשה מרצון ומאהבת ה' וראוי הוא לקבל את הברכות.

אולי הדברים מתקשרים לתחילת הפרשה. כתוב "ואל הבקר רץ אברהם" (בראשית יח, ז). מדוע רץ, מה הבהלה. המילים 'רץ' ו'רוצה' הן מאותו שורש.

ובירושלמי פאה שם איתא, סבא סבא אכול ואדיש, דכלבין אכלין ואדישין, ונמצא מאכיל את אביו פטומין ויורש גיהנם).

עשיית חסד שמתלווה אליה הענקת הרגשה טובה למקבל, לבין עשיית חסד שאינה כזאת.

ולפי"ז זה המיוחד שהיה שקרא אדונים וכיבדם למרות שנראו לפניו כעובדי ע"ז ולא עוד אלא שהפסיד בשבילהם כביכול את השראת השכינה אפ"ה הוא הכניסם בסבר פנים יפות

מעשה במכניס אורחים שאפי' האורחים חשבו

שגם הוא אורח

מספרים סיפור נפלא, שמוזה רואים עד היכן הגיעה מידת ההכנסת אורחים הנוראה של הרה"צ רבי מנחם מונדרר זצ"ל האדמו"ר מקאסוב ירושלים, והתנהגותו שהיתה בפשטות מופלאה ביותר, פעם אחת נפגשו שני יהודים פשוטים ליד הכותל המערבי, ובדיוק אז עבר לידם הרה"צ רבי מנחם זצ"ל, אמר אחד מהם לחבירו הנה כאן הולך האדמו"ר מקאסוב, לך תבקש ממנו ברכה אמר לו השני זה לא אדמו"ר, אל תבלבל לי את המח אמר לו חבירו הוא כן אדמו"ר. ענה לו השני בחזרה 'מה פתאום, הרי אני אוכל עמו ביחד כל שבוע אצל מונדרר... (נועם שיח ב עמ' קסג)

למה עמ"י נקראו גומלי חסדים ולא עושה

חסדים

עמ"י נקראו 'גומלי חסדים' (יבמות עט.). וצ"ב למה לא נקראו 'עושה חסדים'

אלא הביאור בזה עפ"י מה שכתב בספר הארת תפילה (עמ' קטז) בשם הלב אליהו (שביבי אור ס' קפא) שכתב על ענין זה 'גומל חסדים טובים החסד שהוא עושה הוא מעטפו בתורת גמול על מעשינו הטובים כאילו משלם לנו משכורת כדי שלא נתבייש ולכן אומרים גומל חסדים טובים ולא עושה חסדים' עכ"ל ומבואר שכל המהות של גמילות חסדים זה בעניין שלא יתבייש שיתן לו את זה כאילו זה שחר בתמורה למה שעשה וכדומה (וכן מבואר בסוגיא של יש מאכיל לאביו פסיוני וטורדו מן העולם (קידושין לא ע"א), 'ובגמרת ירושלמי (פאה פ"א ה"א) וכו' מעשה באחד שהיה מאכיל לאביו פסיוני, פעם אחת אמר לו אביו מאין לך כל אלה, אמר לו סבא מה איכפת לך טחון ואכול כלומר לעוס ואכול הראהו שקשה לו (רש"י שם לא ע"ב ד"ה ומביאו).

הלימוד מזה למעשה. עד כמה חשובה ההתאמצות במצוות ועד כמה חשוב לעשות המצוות מתוך כבוד למי שעושים עימו את החסד

מה המיוחד בהכנסת אורחים של אברהם אבינו אחרי המילה

הכנסת אורחים של אברהם אבינו

הרב אליהו ברוך פינקל (עמ' נד) והנהגה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחוו ארצה ויאמרו וגו' יקח נא מעט מים וגו' ואקחה פת לחם וגו' ואל הבקר רץ אברהם ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו (בראשית יח, ב-ח).

הנה התורה האריכה במעשה הכנסת האורחים של אברהם אבינו עם המלאכים בכל פרטיו, אף שהיה זה מעשה שעשאו פעם אחת, ואילו מה שהנהיג אברהם כל ימיו אכילה שתיה לזיה בפרשת דרכים במידה מופלאה כמובא בחז"ל, לא בא אלא ברמז ובראשי תיבות בקרא ד"ויטע אשל" (להלן כא, לג), ולכאורה איפכא מסתברא דיותר חשוב הוא המעשה התמידי, והוא הראוי להיות לעד על מידת החסד של אברהם אבינו וצ"ת".

ויתר על כן יש לתמוה, במה שמבואר בחז"ל שכל מה שזכו ישראל במדבר לדורות היה מכח מעשה זה של אברהם שעשאו פעם אחת, וכמו שאמרו בבבא מציעא (פו, ב), בשכר "חמאה וחלב" זכו למן, בשכר "והוא עומד עליהם" זכו לעמוד הענון, בשכר "ויקח נא מעט מים" זכו לבארה של מרים, ועוד כהנה וכהנה, והכל היה בזכות מעשה אחד עם המלאכים, ולא זכו לזה מצד ההנהגה התמידית שנהג אברהם בחסד כל הימים, הלא דבר הוא.

ונראה כי מעשה הכנסת האורחים עם המלאכים אף שהיה דרך מקרה, מ"מ היה כל כולו מסירות נפש, שהרי היה זה ביום השלישי למילתו בהיותו כואב, והיה חולה כל כך עד שבא הקב"ה לבקרו (רש"י פסוק א), ואף כחום היום היה שהרי הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, ומ"רץ אברהם והשתחוה לעומתם בפישוט ידים ורגלים [כדכתיב וישתחו ארצה], מתוך יסורים איזמים ומסירות נפש עצומה, ולכך אע"פ שהיה זה דרך מקרה, הרי הוא חשוב יותר מההנהגה הגדולה של הכנסת אורחים שנהג בה תמיד כל ימי חייו, ולא זו בלבד אלא שבהיות ונהג כן אברהם במסירות נפש כמבואר, הרי יש בזה גילוי מילתא על כל מעשי החסד שנהג בהם אברהם, כי המסירות נפש מגדירה את הפנימיות שבאדם, ואמרו חז"ל (שבת קל, א) כל מצוה שמסרו כלל ישראל נפשם עליה נתקיימה בידם".

ומעתה יתפרש דמה שאמרו בשכר "ויקח נא מעט מים", ו"חמאה וחלב", "והוא עומד עליהם", לא קאי דוקא על המקרה ההוא עם המלאכים, אלא זה גילוי על כל הפעמים שאמר אברהם כמשך ימי חייו ויקח נא מעט מים וכו', שהיה זה מעומק הפנימיות שבו ולא כנטייה טבעית וחיצונית, ומכח ההנהגה התמידית מתוך פנימיות שהתגלתה במעשה המלאכים זכו בניו.

והנה הרמב"ן (פסוק א) הביא בשם הרמב"ם במורה נבוכים שכל המעשה של הכנסת אורחים עם המלאכים היה בחלום, וא"כ תקשי ביתר שאת,

למעשה פרשת וירא

האהל ולא נפסקה מראית השגתו, ע"כ וישתחו ארצה להודו לה' על השגה חדשה שנתחדש לו עתה, ע"ד וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם :

וא"כ מבואר את השמחה הגדולה שהיה לאברהם אבינו ואת גודל התשוקה הגדולה שהיתה לו אברהם אבינו לעולם אינו אומר דינו

הוא תמיד רוצה להתקדם יותר

כמו שעיקר מה שיזכה האריז"ל זה היה בזכות השמחה שהוא שמח להרחיב בזה

האם יש ללמוד ממה שאברהם התפלל שסדום תינצל עד כמה יש לאהוב את הרשעים

רד"ק בראשית פרק יח

ולא תשא למקום - לא אמר לאנשי המקום כי הרשעים דין הוא שילקו איש איש לפי עונו, אבל להשחית המקום כמו שאמר כלה, דין הוא אם יש חמשים צדיקים בתוך העיר שישא למקום ולא ישחיתנו מכל וכל, כי בדור המבול לא היה אלא נח בכל הדור ההוא שהיה צדיק לפיכך נשחת כל הארץ והוא נצל. אבל אם יש חמשים צדיקים בתוך העיר שישא למקום ויכלו הרשעים והיישוב יתקיים באותם הצדיקים אחר כלות הרשעים ומה שאמר ואבקש מהם איש גודר גדר ועמד בפרץ לפני בעד

שהתורה מאריכה במעשה שהיה בחלום, ואילו מהכנסת אורחים של אברהם אבינו כל ימי חייו שהיתה במציאות ובהקיץ לא כתוב רק ברמז, וגם שכל השכר במדבר של המן ובארה של מרים וענני הכבוד, הכל היה רק בזכות מעשה שהיה בחלום.

אכן להמבואר אתי שפיר, שהרי כידוע החלום הולך אחרי מחשבות האדם ביום, וא"כ גם במעשה שבחלום יש גילוי מילתא שזו הפנימיות שלו, וזה מגלה על כל מעשיו של אברהם אבינו כל ימי חייו שהם מעומק הפנימיות עד כדי מסירות נפש, ובודאי על חלום וגילוי לחוד לא זכו בניו לשכר, אבל שוב בדין שיקבל שכרו על כל מעשיו כל ימי חייו בהקיץ, שנתברר ע"י חלום זה שהם נבעו מעומק פנימיותו. עכ"ד הרב אליהו ברוך פינקל זצ"ל.

ויש להוסיף לפי מש"כ החת"ם

וירא אליו ה' באלוני ממרא וגו' וישא עיניו וגו', 'אחז"ל אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה והכא אדרבא ה"י מצטער ביסורי המילה ועוד שהוציא חמה מנרתיקה ולא עברו עוברי' ושבי' כפירש"י, וה' רצה להתראה אליו והוא לא יכול לראות ולהשיג כ"א ע"י שמחה של מצוה ע"כ וישא עיניו וירא והנה ג' אנשים אורחי' עומדי', שמח שמחת מצוה ומיד וירא השכינה שנתגלה אליו, והנה לפניו כשראה השכינה נפל על פניו קודם שנימול כפירש"י לעיל פ' לך לך, אבל עתה וירא השכינה ולא נפל כ"א וירץ לקראתם מפתח

למעשה פרשת וירא

[ועיי' עוד בפר' וירא בענין סדום שאברהם אע"ה ביקש וגם הקב"ה ענה לו "אם יש חמישים צדיקים בתוך העיר לא אשחית וגו', ובאבן עזרא (יח כו) שם עמד על הלשון "בתוך העיר" דלכא"ו זהו מיותר, ופי' בזה וז"ל, בתוך העיר, שהם יראים את ה' בפרהסיא, עכ"ל, ועיי' בחי' הרמב"ן שם, ולכא"ו ענין זה הוא ג"כ כדי לקדש שם שמים ולהראות בפרהסיא שיש בורא ושצריך לירא מפניו ולקיים מצוותיו, וביאור הדברים הוא, על דרך שכתב במשנה ברורה סימן א' סק"ו, דאף שמוטב לאדם להסתיר מעשיו הטובים, וכמ"ש והצנע לכת עם אלוקיך וגו', מ"מ היינו דוקא כשנמצא במקום שכולם צדיקים, אך בפני בינונים שילמדו ממנו טוב יותר לעשות בפניהם כדי שילמדו ממנו, ובלבד שיכוין לשם שמים ולא להתפאר ח"ו, וכע"ז כתב המהר"ל מפראג בספר דרך חיים פרק ד', עיי"ש, ודוד המלך ע"ה אמר (תהילים קי"ט) ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש וגו', ובמסילת ישרים סוף פרק ה' מבואר שעשה כן כדי לפרסם מלכותו ית"ש, עיי"ש, ועיי' עוד בחי' הריטב"א פסחים ז' ב' שהביא טעם אחד לדין ברכת המצוות, דזהו להודיע שעושה פעולה זו מפני מצות השי"ת, ועיי' בקונטרס עצות לזכות בדין בימים הנוראים סוף אות י"א ואות י"ב מש"כ בזה, ועוד ראוי לציין בזה מש"כ בשערי תשובה לרבינו יונה ז"ל ש"ד אות ה' וז"ל, וגם לחולי זה של חילול ה', אעפ"י שאין לו מרפא על דרך שאר העוונות, ימצא לו מרפא אם יעזרהו השי"ת לקדש תורתו נגד בני אדם ולהודיע לבני האדם גבורות ה' וכבוד הדר מלכותו, וסר עונו בגודל כשרון המעשה

הארץ לבלתי שחתה (יחזקאל כ"ב) אותה השחתה אינה השחתה גמורה לעשותה כלה אלא להשחית יושביה ממנה והישוב ישאר, ועד שיהיה אותו האיש צדיק גמור כמו שאמר גודר גדר ועומד בפרץ שיהיה בו כח להציל על האחרים מרוב צדקתו ומחזירים למוטב כאשר יוכל ובלבד שלא יהיה החמס גובר באותו המקום כי עם רוב החמס לא יעמוד הישוב, אבל אם שאר עונות גוברים אינו דין האל להשחית המקום אלא לשפוט הרשעים בחרב וברעב או להגלותם מן הארץ ובה ילקו מעט הצדיקים בכלל רוב הרשעים, כמו שאמר והכרתי ממך צדיק ורשע (יחזקאל כ"א) ואומר כי עד צדק ישוב משפט (תהלים צ"ד) ואומר נתנו את נבלת עבדיך וגו' (תהלים ע"ט), ומה שאמר ובקשו ברחובותיה איש אם יש מבקש אמונה ואסלח לה (ירמיה ה') היו בהם צדיקים בעצמם, אבל להשיב אחרים מעון ושילכו בחוצות וברחובות להשיבם מעון לא היו בהם, כי היו יראים לנפשותם פן יהרגו, ולא היו מוסרים נפשם כדי להשיב הפושעים אם כן אין כח בצדקתם לסלוח לעיר בעבורם, אלא מהם ילכו עם הרשעים ומהם ינצלו לעצמם הכל לפי צדקתם כמו שאמר והיו שלשה האנשים האלה בתוכם נח דניאל ואיוב (יחזקאל י"ד ט"ו) המה בצדקתם ינצלו נפשם, ואומר ואם בנים ובנות יצילו (שם):

מעלת זיכוי הרבים

למעשה פרשת וירא

שהוא היפך מן המעשה אשר נואל ואשר חטא, פנים הרי הקב"ה הסכים לשאת למקום בעבורם. [עכ"ל].

וכמדומה שמרן המשגיח זצ"ל פירש שגם אברהם הכיר בחסרונם ואעפ"כ ביקש. ואפשר שיש לדייק בדבריו מזה שתיבת צדיקים בחסרון יו"ד השניה כתובה כך כבר בבקשת אברהם אבינו.

וא"כ צ"ב למה נקפ"מ שכלו צדיקים כתיב ביוז הרי בין כה לא שמים לב אליהם.

אלא רואים שכל מה שה' היה מוכן להשאיר זה רק אם הם צדיקים שורואים אותם כי אז יש סיכוי שיפרמו את דברים ויחזרו את השאר בתשובה אבל בלא"ה.]

ומבואר שכל הנידון זה לא להציל את הרשעים אלא להציל את המקום

כתב הרב אליהו דיסקין שליט"א

והוא ישב פתח האהל כחום היום (יח, ב). פתח האהל - לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו. כחום היום - הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא המלאכים עליו בדמות אנשים (רש"י). אברהם אבינו לא ויתר על הכנסת אורחים. הקב"ה

[א.ה.פ.ז. וזה דבר חידוש גדול שהנהג צדיקים כתוב אברהם אבינו ע"ה ביקש להציל את סדום אם ימצאו בה צדיקים. והקב"ה הסכים עמו. אם ימצאו צדיקים הוא ישא לכל המקום בעבורם. ובאיזה צדיקים מדובר? "דאמר רבי יוחנן כל צדיקים שנאמרו בסדום צדיקים כתיב" (בראשית רבה מ"ט ט'). יחסית לאנשי סדום הם צדיקים. הם ירדו קמעא פחות משאר אנשי סדום. היו יכולים לרדת עוד מעט, ולא ירדו ירידה זו. ועל זה "א"ל הקב"ה לאברהם", "אהבת צדק ותשנא רשע" (תהלים מ"ה, שם בהמשך המדרש). כיצד היינו מפרשים אהבת צדק ושנאת רשע. איך יש להתייחס לאנשי סדום על פי אהבת הצדק ושנאת הרשע? "אהבת צדק ותשנא רשע". "אהבת לצדק את בריותי. ותשנא רשע, מאנת לחייבן" (שם).

ולאיזו מעלה זכה אברהם אבינו ע"ה בעבור תכונתו והנהגתו זו? "ע"כ משחך אלקים אלקיך שמן ששון מחבריך". מהו מחבריך. מנה ועד אצלך י דורות ומכלם לא דברתי עם אחד מהם אלא עמך כו" (שם במדרש).

על גריעותם של צדיקים אלו עיין שם במדרש ובילק"ש, אמנם במדרש ובילק"ש משמע שאברהם לא הזכיר גריעותם, ורק הקב"ה הוסיף ד"ז. אך על כל

לאומות העולם, שהגויים כשחם להם והם מצטערים הם מבעטים בסוכה אבל ישראל כואב להם. אבל אם כשמגיע חנוכה עוד פעם הרבנית רואה שאין לו מצב רוח, והיא

שואלת אותו: מה עכשיו, למה אתה עצוב? הרי הדלקת נר חנוכה, שרת מעוז צור, והוא אומר לה: אני עצוב שעכשיו לא סוכות, אם היה סוכות היה לי מצות סוכה. האם זה גם נקרא בעל נפש? ודאי שלא! למה הדבר דומה, לאדם שכל יום מצטער שעכשיו לא לילה ואני לא יכול לשמח חתן וכלה ולרקוד בחתונה שלהם. ומדוע? מה ההבדל?

ההבדל ברור, אדם שחולה בסוכות הוא לא מופקע מהמצוה, הוא מצווה אלא שהוא פטור, הוא שייך במצוה רק יש לו פטור, ולכן אם הוא בעל נפש אכפת לו שהוא לא זוכה לקיים מצוה שהוא שייך בה. אבל בחנוכה זה לא זמן של מצות סוכה, ואין שום שייכות למצוה ולכן אין מקום להצטער על כך, כיון שהמצוה לא קיימת. וממילא שואל ר' שלמה היימן שבשלמא אם היו מגיעים אורחים לאברהם אבינו בלילה, והייתה לו שפעת קשה והוא לא יכול לקבל אותם, יש לו מה להיות עצוב, כיון שקיימת המצוה אלא שהוא לא יכול לקיים אותה. אבל כשכל אחד יושב בדירה שלו שהיא ממוזגת, והוא מצטער שאין פה אורחים מסכנים בחום שאני יכול לקבל אותם, זה כמו לככות בחנוכה למה עכשיו לא סוכות, שהרי המצוה לא קיימת, ומה יש להצטער, ואם כן מדוע הצטער אברהם אבינו שלא היו לו אורחים? קושיה עצומה.

חס עליו, יהודי בן תשעים ותשע ביום השלישי למילה, שעבר ניתוח בלי הרדמה, שהוא עכשיו יטרח באורחים, מה עשה הקב"ה? הוציא כמה מנרתיקה, נהיה שרב, חום של חמישים מעלות, שרב נורא שאף אחד לא יוצא לרחוב, וממילא אין אורחים ואברהם אבינו יוכל לנוח קצת. בן אדם רגיל בן תשעים ותשע במצב הזה של יום שלישי למילה היה נמצא עדיין באישפוז, אבל אברהם אבינו מצטער שאין לו אורחים, הוא עומד ומחפש אורחים, כיון שראהו הקב"ה מצטער, שלח אליו שלושה מלאכים בדמות ערבים.

שואל הגאון ר' שלמה היימן זצ"ל בהקדמה לספר שלו קושיה עצומה בלומדע"ס, כשראיתי את הקושיה התפלאתי איך לא חשבתי על זה בעצמי, תארו לעצמכם יהודי שיש לו בחג הסוכות שפעת, ובסוכה קריר וממילא הוא לא יכול לישון בסוכה, ולכן הוא יושן בבית כפי ההלכה שמצטער פטור מן הסוכה, אבל הרבנית רואה שחסר לו בשמחת חג, היא שואלת אותו: ושמחת בחגך, למה אתה עצוב? עונה לה אותו יהודי: כואב לי שאני לא יכול לקיים מצות סוכה כהלכתה, אומרת לו אשתו: אבל אתה מצטער ואתה פטור מסוכה, עונה לה בעלה: נכון, אני פטור, אבל יהודי רוצה לקיים מצוות סוכה, אפילו שאני פטור כואב לי שאני לא זוכה לקיים מצוות סוכה. יהודי כזה הוא בעל נפש, נפשו חשקה בקיום המצוות וכואב לו כשנמנע ממנו, וכדברי הגמרא בתחילת מסכת עבודה זרה שההבדל בין ישראל

למעשה פרשת וירא

הוא חנון אף אתה חנון, וכך מדוקדק לשון חז"ל: מה הוא רחום וחנון אף אתה רחום וחנון, לא כתוב מה הוא מרחם אף אתה מרחם מה הוא חונן אף אתה חונן, אלא מה הוא רחום וחנון אף אתה, שצריך שהמידות יהיו של רחום וחנון ולא רק המעשים יהיו מעשים של רחום וחנון. השלימות של האדם היא על ידי שהוא מתמיד במידת החסד עם לב עם רגש, שכיון שאדם נפעל לפי פעולותיו על ידי שהוא יתמיד במעשי חסד הוא יגיע למצב של אוהב חסד, למצב שטוב לי כשלשני טוב, טוב לי שאני יכול לעזור לאנשים, זו השלימות. ואברהם אבינו הגיע לשיא השלימות של עמוד החסד, לא היה אכפת לו שהוא מפסיד מצוה, אלא היה אכפת לו וכואב לו שהוא לא יכול להיטיב ולהכניס אורחים, לקחו לו את החמצן, זו המעלה הגדולה של מידתו של אברהם אבינו.

יש הרבה ראיות ליסוד הזה, ושורש הדברים מבואר ברמב"ם ורבינו יונה במסכת אבות, הרמב"ם על המשנה (ג, טו) והכל לפי רוב המעשה אומר: שאם יש לך אלף דינר לתת לצדקה, ואתה יכול או לתת את הכל בפעם אחת או לתת אלף נתינות של דינר אחד בכל פעם, שעדיף לתת אלף נתינות ולא נתינה אחת, וזו כוונת המשנה והכל לפי רוב המעשה, שאם אדם יתן אלף דינר בפעם אחת לאיש אחד, לא תושג לו מעלת הנדיבות במעשה האחד הגדול הזה, כמו שתושג למי שיתנדב את האלף דינר אלף פעמים ויתן כל דינר מהם על צד הנדיבות, לפי שזה ייכפל על ידו מעשה הנדיבות אלף פעמים ויהיה בידו קנין חזק,

רבותי, תשמעו טוב יסוד גדול שמבואר כאן, אברהם אבינו לא הצטער על הפסד המצוה, זה לא היה פרומקייט של אברהם אבינו, אלא זה הרבה יותר עמוק, אברהם אבינו היה כל כך דבוק במידת החסד שזה היה החמצן שלו, וכשהוא לא יכול להיטיב לקחו לו את החמצן, חיים בלי להיטיב זה לא חיים בשבילנו!!

וכאן אנחנו מגיעים ליסוד גדול מאד במידת החסד, יש הרבה ראיות שעומק הציווי של מידת החסד זה לא כמו כל המצוות, בכל המצוות מקיימים את המצוה לשם מצווה, הנחנו תפילין היום בגלל שיש לנו מצוה להניח תפילין, ולעומת זאת מי שעושה חסד רק לשם מצוה, אבל הוא לא אוהב להיטיב לשני, הוא לא דבק במידותיו של הקב"ה, הוא דבק במעשיו ולא במידותיו, חסר לו את עיקר המטרה והתכלית של חסד, שהקב"ה רוצה שנהפוך את המידות שלנו למידות של הקב"ה, מה הוא רחום אף אתה רחום מה

משיעורי הרב אליהו דיסקין שליט"א (הו"ד באוסף גליונות וירא תשפ)

עיקר מצוות החסד לקנות בליבו את הרצון להיטיב לאחרים

פרשת וירא

20

אוסף גליונות | נחל אליהו

למעשה פרשת וירא

שלי שלי ושלך שלך" וכל פעם שהוא נותן צדקה הוא צריך לבקש את הטבע שלו, ועל כך אומר התנא שזו מידה בינונית

שהרי סוף סוף הוא לא מונע את עצמו מלתת צדקה וכיון שהרגשת הלב היא שלי שלי ושלך שלך זו מידה בינונית, ומוסיף רבינו יונה, שגם על כך יש אומרים שזו מידת סדום, שאפילו שאתה מחלק צדקה כיון שלא תיקנת את המידות הרי זו מידת סדום.

וכך אף אמר החזון איש, שאדם שעושה חסד וכל הזמן הוא צריך לכפות את עצמו בשביל לעשות את החסד, הוא לא התחיל להתקרב למעלה האמיתית של חסד. המעלה הגדולה היא להידבק במידותיו של הקב"ה, להיות אוהב חסד, זו התכלית. אני מכיר יהודים כאלו שלא יכולים בלי חסד, זה החמצן שלהם, כזה היה ר' אריה לויך השווער של הרב אלישיב כידוע למי שהכיר אותו וקרא את הספרים עליו, וכזה היה המשגיח בחברון ר' הירש פאלי, שהיה הולך כל הזמן לבתי חולים לבקר חולים והיטיב עמהם, הוא היה חי מזה, וכזו היתה הרבנית קניבסקי ע"ה אשתו של ר' חיים, וגם היום אפשר למצוא יהודים שחיים מחסד. כל אחד יכול לקנות את המידה הזאת, ומי שקונה את המידה הזו זה גם עולם הזה, אדם שנהנה מכך שטוב לשני ונהנה לתת לשני זה מה שמשיב אתו.

מעלת הכנסת אורחים ויאמר ה' אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך (יה, ג). אמר רב

אבל זה פעם אחת בלבד התעוררה הנפש התעוררה גדולה למעשה טוב ואחר כך פסקה, מבואר שאפילו שלעניים יותר פרקטי שתתן בפעם אחת מלחלק במאה פעמים, עדיף לתת מאה פעמים שבכך אתה מיישר את המידות שלך, וזו התכלית של חסד לתת את המידות. ומצאנו רמז נפלא לדברי הרמב"ם הללו בפסוק (ואמרו לי שכוונתי לחיד"א), כתוב במצוות צדקה בפרשת ראה (דברים טו, י'): נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו, וידוע שחז"ל דורשים בכמה מקומות על כפילות בכתוב כגון "שלח תשלח" אפילו מאה פעמים, "השב תשיבם" אפילו מאה פעמים, וכמו כן יש לדרוש כאן "נתון תתן" אפילו מאה פעמים, שעדיף שתחלק את הנתינה מאה פעמים, ועל כך הפסוק ממשיך מה אתה מרוויח בכך שתתן מאה פעמים "ולא ירע לבבך בתתך לו", על ידי כך תתקן את המידות שלך שלא ירע לבבך בתתך לו שזו תכלית המצוה.

ורבינו יונה אומר דבר נורא, כתוב במסכת אבות משנה אחרת (ה, י'): ארבע מידות באדם האומר שלי שלי ושלך שלך זו מידה בינונית ויש אומרים זו מידת סדום, שואל רבינו יונה: מה טעם הדעה הראשונה, הרי לכאורה זה סדומניק למהדרין מן המהדרין, אין לך סדום יותר מלומר שלי שלי ושלך שלך שאינו נותן צדקה ולמה יש מי שאומר מידה בינונית? אומר רבינו יונה: לא מדובר פה במעשים, אלא מדובר פה במידות, היהודי הזה מפזר מיליונים לצדקה אבל את המידות הוא לא תיקן, הטבע שלו נשאר בהרגשה

הרווחת הרבה יותר מגילוי אליהו, ויותר מקבלת פני השכינה.

שימו לב באיזה עולם יקר אנחנו נמצאים, הגאון מווילנא נפטר בחול המועד סוכות, ולפני פטירתו הוא בכה, שאלו אותו תלמידיו: למה אתה בוכה? למדת את כל התורה כולה, דקדקת במצוות, תיקנת את המידות, למה אתה בוכה? תפס הגאון בידיו הקדושות את החוטים של הציציות, ואמר: איזה עולם יפה, בכמה קופיקות, כמה פרוטות אתה קונה חוטים ומטיל אותם בבגד, וכל רגע ורגע אתה מקיים מצוה ששקולה כנגד כל התרי"ג מצוות, אבל בעולם האמת אפילו אם תשלם מליארדים אתה לא יכול יותר.... כך גם בזה, בעולם הבא אתה לא יודע אם ומתי תזכה לחזות בזיו השכינה, אבל בעולם הזה אפשר, בעולם הזה אתה יכול להכניס אורחים שהיא גדולה מקבלת פני השכינה, אבל שמה אי אפשר, שמה אין הכנסת אורחים, שם זה רק הגמול.

ובעיקר הנהגתו של אברהם אבינו, שאל הגאון ר' נח וינברג זצ"ל ראש ישיבת אש התורה, שזכה לזכות אלפים ורבבות מהכח של מסירות נפש, קושיה חזקה, חז"ל הקדושים לומדים שגדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה מאברהם אבינו, הוא היה חולה ביום שלישי למילה "וירא אליו ה'" הקב"ה בא לבקר אותו, ופתאום הוא רואה שלושה מלאכים שהיו נדמים לו כמו שלושה ערבים, והוא אומר להקב"ה "אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך" – מחילה, אבל עכשיו יש לי

יהודה אמר רב: גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה, דכתיב: ויאמר ה' אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך (שבת כזו, א). אני אשאל אתכם שאלה קטנה, כמה הייתם מוכנים לשלם בשביל לראות בחלום את החפץ חיים? את הגאון מווילנא? את האר"י הקדוש? את הרמב"ם? ויותר מכך כמה הייתם מוכנים לשלם לראות את אליהו הנביא בחלום? אליהו שנאמר עליו אשרי מי שראה פניו בחלום, כמה הייתם משלמים? ואם אני יבוא עם הצעה יותר טובה, לזכות לגילוי אליהו בהקיץ, שלזה זוכה אחד בדור, אחד בכמה דורות, כמה אתם מוכנים לשלם בשביל לזכות לגילוי אליהו בהקיץ? כמה הייתם מוכנים, מליונים, כל מה שיש לכם, לא?! ועכשיו, יש לי הצעה מעשית לא תאורטית, ולא רק גילוי אליהו בהקיץ, אלא יש לי משהו ששווה יותר מגילוי אליהו בהקיץ, שהרי מה יותר חשוב ומהי דרגה יותר גבוהה לזכות לגילוי אליהו - שאליהו הנביא יבוא לבקר אותך, או לקבל פני השכינה, פשוט וברור שקבלת פני השכינה זה יותר מלראות את החפץ חיים בחלום ויותר מלראות את אליהו הנביא בחלום, ויותר מגילוי אליהו בהקיץ. ומגלים

21

אוסף גיליונות | נחל אליהו

לנו חז"ל הקדושים שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, אתה לוקח יהודי מסכן, יהודי שאין לו מה לאכול, ואתה נותן לו לאכול, לישון,

יש לנו שתי כלים להידבק בהקב"ה, לאדם יש מוח ולב, דעת ורגש, ואדם יכול להידבק בהקב"ה על ידי המוח ועל ידי הלב, מהו הכלי להידבק בהקב"ה על ידי המוח? על ידי עסק התורה! התורה היא כביכול דעתו של הקב"ה, ועסק התורה הוא האמצעי לדבקות בהקב"ה, וכמו שאנחנו אומרים בתפילה על התורה: ונהיה אנו וצאצאינו יודעי שמך, מה זה יודעי שמך? "יודעי" הוא מלשון חיבור, כמו שנאמר (בראשית ד, א): והאדם ידע את חוה אשתו, שמשמעותו חיבור. ועל ידי הלב הדרך לדבקות היא על ידי המידות, להידבק במידותיו מה הוא רחום אף אתה רחום מה הוא חנון אף אתה חנון, וכדברי ירמיהו הנביא (כב, טז) בדבר ה': דן דין עני ואביון אז טוב הלוא היא הדעת אותי נאום ה', דהיינו שהדאגה לעני ואביון היא הדרך לדעת אותי שמשמעו חיבור, וכך פירש המצודות שם: כי הלא זהו הדעת אותי כי בזה מדבק במעשי לרחם על העניים כמוני.

נספר שתי סיפורים על מידת הכנסת אורחים של החפץ חיים, היה יהודי שהגיע לאמריקה ופגש שם יהודי שאינו שומר תורה ומצוות, שהיה נותן צדקות לתלמידי חכמים וישיבות, תוך כדי שיחתם אמר לו אותו יהודי רחוק מתורה ומצוות שכמה פעמים הוא היה על סף התבוללות, ודבר אחד עצר אותו ומנע ממנו להתבולל. מהו אותו דבר שעצר אותו? סיפר אותו יהודי: בצעירותי כשהייתי בחור רציתי להיכנס לישיבה של החפץ חיים בראדין, באתי לחפץ חיים וביקשתי להתקבל לישיבה, החפץ חיים דיבר איתי

עסקים יותר חשובים, אני עכשיו צריך לתת להם ארוחת צהרים, ומוה חז"ל הקדושים לומדים שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, אבל איפה הדרך ארץ, זו לא הוצפה כלפי שמיא, שהקב"ה בכבודו ובעצמו מבקר אותו והוא אומר להקב"ה אני צריך לעשות הפסקה, יש לי עכשיו עסקים יותר חשובים, לתת ארוחת צהרים לשלושה ערבים, נכון הכנסת אורחים גדולה ובדרגות זה יותר חשוב, אבל מה עם דרך ארץ?

אומר הגאון ר' נח וינברג דבר נפלא מאד, תשמעו טוב זה שווה מיליונים, במה יש יותר התקרבות לשכינה על ידי קבלת פני השכינה או על ידי דביקות בשכינה, ודאי שעל ידי הדביקות בשכינה, ואיך דבקים בשכינה ממש? על ידי שדבקים במידותיו של הקב"ה מה הוא רחום וחנון אף אתה תהיה רחום וחנון, מה הוא גומל חסדים אף אתה גומל חסדים, וכיון שהכנסת אורחים היא בכלל גמילות חסדים ממילא אברהם אבינו שהלך להכניס אורחים הוא הלך להידבק יותר בשכינה, אנחנו יש לנו טעות אופטית אנחנו רחוקים מההשקפה האמיתית, אברהם אבינו לא עזב את השכינה אלא הוא התקרב יותר אל הקב"ה, כשהוא אמר להקב"ה: מחילה, אני עכשיו צריך לתת ארוחת צהרים לערבים, הוא לא אמר להקב"ה שעכשיו אני צריך ללכת להתרחק ממך, אלא להיפך הוא אמר להקב"ה: מחילה, עד עכשיו עסקתי בקבלת פני השכינה, ועכשיו אני הולך להידבק בך יותר.

למעשה פרשת וירא

בישיבה אפילו לילה אחד, הוא הכניס לביתו וגאד לו שיהיה לו נעים ביותר..

סיפור נוסף סיפר בחור שרצה לראות את החפץ חיים, הוא הגיע לראדין ביום שישי סמוך לכניסת שבת, באותם ימים הנסיעה לא היתה קלה כמו היום, היו נוסעים עם סוס ועגלה, לא היו כבישים סלולים, והגלגלים היו בלי צמיגים, כל הדרך העגלה היתה קופצת ורועדת הכל היה דופק, והיו מגיעים עייפים ומותשים נורא אחרי כל מסע כזה. הבחור הגיע לביתו של החפץ חיים ושאל אם אפשר להתארח, וכשנענה בחיוב הוא הניח את החבילות שלו, והלך לחטוף תנומה קלה לפני כניסת השבת, כשהוא התעורר הוא ראה שכבר לילה, וכבר נכנסה שבת, ניגש אליו החפץ חיים ואמר לו שכבר התפללו מעריב, אבל אנחנו מחכים לך, תתפלל מעריב, נעשה קידוש וסעודה. לאחר שהוא התפלל מעריב התיישב החפץ חיים עם כל בני המשפחה ושרו שלום עליכם, אשת חיל, עשו קידוש וישבו לסעודת השבת, כשהסתיימה הסעודה הציע לו החפץ חיים את המטה שיחזור לישון, אבל הבחור לא הצליח להירדם, הוא ניסה עשר דקות, עשרים דקות, חצי שעה, וכשהוא ראה שלא עולה בידו לחזור לישון הוא החליט לקום ולקחת איזה ספר ללמוד, הוא הסתובב בבית ותוך כדי כך הוא רואה על השעון שהשעה שתים אחרי חצות, שתים בלילה. מיד הוא קלט מה שהיה, בכניסת השבת כשהוא הלך לנוח קצת זה לא היה כל כך מעט אלא הוא ישן הרבה שעות, והחפץ

כמה מילים ומיד הוא ראה שאני נגוע בכפירה, באפיקורסות, שחסר לי באמונה, הוא הבין מיד שאני קורא ספרים חיצוניים ונגוע מהם, שאני מורעל מהספרים של המשכילים. אמר לי החפץ חיים: אני לא יכול לקבל אותך לישיבה, זה מסוכן, זה יכול להדביק אחרים. אמרתי לחפץ חיים: אבל עכשיו כבר מאוחר בלילה, מה אני יעשה, שיתנו לי לפחות לישון הלילה בישיבה. החפץ חיים היה עמוד החסד אבל הוא לא הסכים, הוא אמר לי: לא, אפילו לילה אחד אתה לא יכול לישון בישיבה, מספיק משפט אחד שאתה אומר לבחור ואתה יכול להרעיל אותו, זה מסוכן, מדובר בחיי נפש, "לא תתורו אחרי לבבכם" זו מינות. אבל הוסיף החפץ חיים ואמר לי: לישון בישיבה אתה לא יכול אז תהיה האורח שלי, אצלי אתה יכול לישון, החפץ חיים נתן לי ארוחת ערב, הציע לי את המיטה והלכתי לישון. החפץ חיים היתה לו איזה פינה במטבח, שבה הוא ישב ועסק בתורה, ושמעתי את המתקוק של החפץ חיים כשהוא לומד. ובאמצע הלילה פתאום אני רואה שהחפץ חיים ניגש אלי, מוריד את המעיל שלו ומכסה אותי שיהיה לי יותר כיסוי מעל הרגלים, שיהיה לי יותר חם, החפץ חיים חשב שאני כבר ישן אבל הייתי עדיין ער. החמימות הזאת שהחפץ חיים כיסה לי את הרגליים בשביל שיהיה לי יותר חם ונעים, זה מה ששמר עלי כל השנים, והשאיר אותי יהודי. החפץ חיים ידע מה זה הכנסת אורחים, את המעלה של הכנסת אורחים שגדולה יותר מקבלת פני השכינה, ואפילו בחור אפיקורס שהוא לא רצה להשאיר

אנחנו היינו חיים כמו החפץ חיים, ומרגישים שהכנסת אורחים היא יותר מקבלת פני השכינה, וכי לא היינו מוכנים לחכות עם קידוש עד חצות הלילה? בשביל גילוי אליהו היינו מוכנים או לא? אם היו אומרים לנו בעודנו בבית כנסת להמתין מפני שאליהו הנביא יבוא היום עד חצות וכי לא היינו מחכים? אלא שאנחנו לא חיים את זה שהכנסת אורחים גדולה מכך, אבל החפץ חיים שידע וחי את זה שהכנסת אורחים גדולה יותר מגילוי אליהו ויותר מקבלת פני השכינה המתין גם לאורח.

כתב הרב חיים פינשטיין הו"ד באוסף גילנות וריא תש"פ ואנוכי לא אוכל להמלט ההרה פן תדבקני הרעה ומתי. ("ט", י"ט). וברש"י כתב, כשהייתי אצל אנשי סדום, היה הקב"ה רואה מעשי ומעשה בני העיר, והייתי נראה צדיק וכדאי להנצל, וכשאבא אצל צדיק, אני כרשע. וזהו טענת לוט, דמהאי טעמא אינו יכול להמלט ההרה, כי אז לא ינצל. והנה לכאורה צדקו דבריו של לוט, וא"כ למה באמת ציווהו המלאך להמלט ההרה, והרי אדרבה שם הוא מפסיד את זכותו להנצל. אמנם נראה לבאר בזה, דכל חשבונו של לוט הוא נכון, אבל כל זה הוא אם באנו לדון שלוט ינצל מחמת זכות עצמו, ועל זכות עצמו יש טענה זו, דכל זכותו הוא רק כשהוא אצל אנשי סדום, ולא כשהוא אצל אברהם שהוא צדיק, אבל האמת שזכותו של לוט להנצל, אינה מחמת זכות עצמו כלל, אלא אדרבה כל זכותו היא מחמת אברהם אבינו, וכמו שמבואר בפשטות הכתובים, וכמו שכתוב

חיים שהבין שהוא עייף מאוד לא רצה להעיר אותו, והוא חיכה עם הסעודה עד שהוא יתעורר, ולכן אחרי הסעודה הוא לא יכול להירדם, הוא פשוט ישן חמש שעות. בבוקר, הוא ביקש מהרבנית, אשתו של החפץ חיים, תספרי לי את האמת מה היה? אמרה לו הרבנית: אם אתה שואל אני חייבת לספר לך, כשהחפץ חיים חזר מהתפילה הוא הבין כמה אתה עייף, והוא אמר לא להעיר אותך, הכנסת אורחים, יהודי עייף, אבל אסור להיות

צדיק על חשבון אחרים, ולכן אמר החפץ חיים לאשתו ולילדים: אתם תעשו קידוש וסעודת שבת, תטעמו משהו ותאכלו מנה ראשונה, ואני יחכה עד שהאורח שלנו יקום, ובינתיים אתם יכולים ללכת לישון, וכשהאורח יתעורר אני יבוא להעיר אתכם ונעשה קידוש וסעודה, וכך זה היה עד אחרי חצות הלילה, ובינתיים החפץ חיים ישב ולמד. כמוכן שהחפץ חיים נכנס לשבת על פי ההלכה בתיאבון, ואף על פי כן הוא חיכה והמתין שהאורח יתעורר ורק אז הוא עשה קידוש, ולא זו בלבד אלא הוא גם לא סיפר לו מה השעה עכשיו כדי שהוא יחשוב שרק עכשיו חזרו מבית הכנסת, ועוד הוסיף החפץ חיים שגם את בני הבית הוא העיר ויחד עמם הוא עשה קידוש, והכל בשביל ההרגשה הנעימה של האורח.

זו היא מידת הכנסת אורחים של החפץ חיים. אנחנו גם הייתם מסוגלים לעשות את זה?! היינו אומרים שהאורח יעשה קידוש לבד, אבל החפץ חיים הרגיש שככה לא מכניסים אורח, לעשות קידוש לבד. ואם

הלימוד מזה למעשה עד כמה גדול כוחו של היצר הרע.

חשיבות המסירות נפש בחסד

פעם כשביקר מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל חול הממקורביו תינה הלה לפניו את צערו ושברון רוחו על שגם לאחר התאמצותו אין עולה בידו לקיים המצוות כתיקונן ונענה הגרש"ז הנה מדתו של אברהם אבינו ע"ה היתה מדת החסד שעסק בה בל ימיו אולם בתורה לא נזכרו אלא שתי פעולות האחת הכנסת האורחים שקיים עם המלאכי ם והשנית נטיעת האשל בבאר שבע שזכרה בסוף פרשת וירא בראשית כא לג ויטע אשל בבאר שב ע ויקרא שם בשם ד אל עולם ולכאורה יפלא הר י נטיעת האשל בבאר שבע היתה פעולת החס ד העיקרית של אאע"ה כדברי הגמרא בסוטה יע"ב הובא ברש"י שם אל תיקרי ויקרא אלא ויקרי א מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב וכוי ובוה עסק עשרות שני ם ואף על פי כן לא נזכר מכל זאת בתורה אלא פסוק אחד בלבד ואילו ביאת המלאכים שהיתה מאורע חד פעמי בלבד האריכה והרחיבה בו התורה ותיארה כל פרט ופרט מאופן ההכנה וסדר האכיל הוכי ולא עוד אלא שבל פעולה ופעולה שעשה אז עשתה רושם לדורות כדברי הגמרא בבבא מציעא פ"ו ע"ב כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקבה לבניו בעצמו ואמרו עוד שם תנא דבי רבי ישמעאל בשכר חמאה וחלב זכו למן בשכר והוא עומד עליהם זכו לעמוד

לקמן פסוק כ"ט זייזכור אלוקים את אברהם וישלח את לוט, ובגמ' בברכות דף נ"ד ע"ב איתא, דעל לוט מברך ברוך זוכר הצדיקים, וברש"י שם כתב, שזכר את אברהם, וכמבואר שם בגמ' דיליף לה מהכתוב שהבאנו דכתיב זייזכור אלוקים את אברהם וישלח את לוט, וא"כ נמצא דאדרבה כל זכותו של לוט לינצל הוא רק מחמת זכותו של אברהם, וא"כ אדרבה כל שהוא טפל אל אברהם, יותר הוא ראוי וכדאי לינצל בזכות אברהם, וככל שתגדל דבקותו ושייכותו לאברהם אבינו, כך תגדל זכותו לינצל מכח זכותו של אברהם אבינו, ולכן אמר לו המלאך, 'ההרה המלט', שאדרבה על ידי שביא אל אברהם אבינו, יותר הוא ראוי וכדאי שתעמוד לו זכותו של אברהם אבינו.

"וילאו למצוא הפתח" (יט, יא) להגיד רשעתם שגם אחר שראו הנס שהוכו כולם בסנורים מ"מ חיפשו הלאה את הדלת לשוברו. מאאמו"ר זללה"ה. וכן מש"כ ויהי כמצחק בעיני חתניו הוא להגיד רשעתם דהרי כתיב ואנשי העיר אנשי סדום נסבו על הבית מנער ועד זקן כל העם מקצה וא"כ גם חתניו היו בנייהם (ואף את"ל שלא היו בנייהם עכ"פ בודאי ידעו מזה שהרי כל העיר היו שם) וכולם ראו הנס שהוכו בסנורים פתאום כל העיר והבינו שיד המלאכים כאן ואפ"ה כשא"ל שמשחית השי"ת את העיר לא חשו כלל לדבריו רק הלעיגו מהם. (טעמא דקרא)

אברהם, שהרי היה אברהם מצטער באם לא היה לוט בן אחיו ניצל, וזהו שאמר ו בברכות (נד, ב) אפילו בשעת כעסו של הקב"ה זוכר את הצדיקים שנאמר (בראשית יט, כט) וזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפך הגור, והיינו כנ"ל שהצלת לוט היא מפני זכירתו של אברהם, ולכן שליחות אחת היא, לרפאות את אברהם ולהציל את לוט. (מרשימות נכד מרן, הגר"ל שליט"א) הו"ד בקובץ גליונות וירא תשע"ט

אל יאוש אולי יש חמישים צדיקים וגו' (י"ח, כ"ד) באחת המערכות הגדולות שניהלו גדולי ישראל ל היה למרן הגרא"מ שך זצוק"ל עגמת נפש מאו ד גדולה על הצער שיש לרבינו הגר"י קנייבסקי זצ"ל במערכה זו באחד הפעמים באשר נכנס הרב שלמה לורנץ לסטייפלר זצ"ל שאל הסטייפלר מה שלום הרב שך השיב לו, לרב שך יש מאו ד עוגמת נפש בקשר לאותו ענין אמר הסטייפלר תגיד להרב שך היום זה פרשת וירא וכתוב בפרשה שאברהם אבינו התפלל על סדום אולי יש חמישים צדיקים אולי ארבעים צדיקים וכאשר סיים אברהם אבינו את הדין ודברים עם הקב"ה ולא נתקבל סניגוריא שלו ונחתם עונש על סדום כתוב ואברהם שב למקומו מה הבתוב בא ללמד בשביל מה התורה כתבה זאת שאל הסטייפלר ואמר תגיד להרב שך צריך ללמוד מכאן שאחר כל התאמות של אברהם אבינו בקשר לסדום בין שלא השיג מה שרצה שב למקומו וכך עלינו לעשות אם לא משיגים מה שרצינו לא צריך

הענין בשכר יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים עיי"ש והדברים הפלא ופלא מהי חשיבותו המיוחדת והנשגבה של מאורע זה יותר מכל פעולותיו העצומות של אאע"ה כל ימי חייו ברם יש לבאר הדברים בפשטות מאורע זה עם המלאכים הי בזמן חליו ותשישותו של אאע"ה ביום השלישי למילתו וכל פעולה ותנועה שעשה אז היתה מתוך יגיעה והתאמצות יתירה וחביבה לפני הקב"ה הפעולה אחת הבאה מתוך התאמצות ויגיעה יותר מפעולות גדולות ונצורות של שנים רבות שאי בהם התאמצות זו וסיים הגר"ש"ז חביבה ויקר לפני הקב"ה כל פעולה קטנה שהנך עושה בחליך מתוך התאמצות יותר ממעשיך הטובים חנוך הבנים למצוות עמי ט"ו שעשית ושעשה בע"ה בימי בריאותך שאין בהם מעלה זו ויצוין שבלא"ה היתה דעת רבנו שראוי יותר שבני הבית יצאו בשמיעת ברכת על אכילת מצה וכו'. (הליכות שלמה מועדים ח"ב עמ' רפ"ז)

שליחות אחת והנה שלשה אנשים (ית, ב). פירש"י: "אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם שאין מלאך אחד עושה שתי שליחות וכו' ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט וכו'", עכ"ל. ולכאן אכת י קשה כיצד ריפא רפאל את אברהם וגם הציל את לוט, הרי אין מלאך אחד עושה שתי שליחות. וביאר בזה מרן רה"י הגר"ג אדלשטיין שליט"א: והפירוש בזה, כי הצלתו של לוט היא גם כן חלק מרפואתו של

מלאך שבא לרפא את אברהם, וכעין מה שקימ"ל שאין עניות במקום עשירות?

אלא ביאר רבי שלמה קלוגר ז"ל, שזכותו של לוט לא היתה כה גדולה, עד כדי לשלוח מלאך מיוחד להצלתו, ולפיכך חייב היה הדבר להתרחש בדרך אגב, על ידי מלאך שכבר נשלח בין כה וכה בשליחות לרפא את אברהם.

דבר זה אמרו הגאון רבי שלמה קלוגר ז"ל כאשר עלה על כסא הרבנות בברוד ונתכבד עוד ביום הראשון בסנדקאות כשהגיע למקום הברית שמע, כי אבי הילד מוטל גוסס ר"ל, ומנהג היה בברוד, כי במקרה כזה היו מעכבים את ברית המילה. עד לאחר פטירתו של האב, כדי לקרוא לילד בשם אביו. אולם, רבי שלמה קלוגר ציווה לאסוף חיש מהר מנין יהודים ולמול את התינוק. הדבר נעשה מיד ולאחר מכן קם האב מחליו והבריא לגמרי. מובן כי כל העיר רעשה ותססה בקשר למופת זה.

אף אני -אמר רבי שלמה קלוגר- חשבתי כך. מן הסתם הרי דנים עכשיו בשמים את אבי הילד ואפשר שאין בידו זכויות במידה מספקת כדי לשלוח במיוחד את אליהו ולהחיש לו רפואה שלמה, לפיכך צייתני למול חיש מהר את הילד, שאז בודאי יבוא אליהו לברית המילה, ודרך אגב יביא כבר גם רפואה שלמה לאב החולה... (הו"ד במעינה של תורה)

שיהיה לנו עוגמת נפש צריך לחזור למקומו ולהגיד שיעורים יצאנו ידי חובה וזה מה שהתורה באה ללמד לא להשבר אפילו אם יש עוגמת נפש צריך לחזור כמו שהיה מקודם וכן כך היה נוהג מרן זצוק"ל לומר בכ"ל המערכות אנחנו עשינו את שלנו הקב"ה יעש ה את שלו.

מסירות נפש כשאין מצוה ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני. (וירא כב, א) העיר מרן הגרי"ז דהנה בכל מקום אנו מזכירי ם את המסירות נפש של אברהם לעקידת יצחק ולא מזכירים את המסירות נפש של יצחק לעקידה שהסכים לאביו שיעלהו לעולה. ואמר מרן הגרי"ז זצ"ל שהרבה פעמים אנו מוצאים אנשים שמוסרים את הנפש עבור כל מיני דברים, ואנו מתפלאים כיצד הם עושים את זה ללא קושי מיוחד, ואלא דדבר שאינו מצוה היצה"ר אינו מפריע גם למסור את הנפש על זה, וכל הקושי מתחיל כשזה מצוה, וא"כ אצל אברהם ם שזה היה מצוה היה קושי לקיים את העקידה, אבל אצל יצחק שלא היה מצוה א"כ גם לא היה קושי במסירות נפש.

למה לא נשלח מלאך מיוחד להציל את לוט

והנה שלושה אנשים נצבים עליו (יח ב) וברשי"י אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם אבינו. וצ"ב למה לא נשלח מלאך מיוחד להציל את לוט, וכי חסרים מלאכים שיוכלו להציל את לוט, ששליחות זו נמסרה לאותו

דהינו שימוש נכון עם כח הליצנות, שישמעאל לוקח את זה לכיוונו ועושה מהעבירות שלו שום דבר, ויצחק לוקח לכיוון החיובי ועושה מהיצר הרע שום דבר.

וזה סוד הההפדל בין ישמעאל ליצחק

אם ה' כל כך אוהב את מה שאברהם אבינו לימד זכות על בריותיו למה העניש את סדום ולא קיבל את תפילתו

אם ה' כל כך אוהב את מה שאברהם אבינו לימד זכות על בריותיו למה העניש את סדום ולא קיבל את

תפילתו. ועוד וכי אברהם מגן על רשעים

אלא התפלל שיחזרו בתשובה וזה אפשרי רק ע"י שיש צדיקים אבל בלא"ה לא וכל מה שה' נהנה, זה ממה שהוא לימד זכות עליהם אבל ברור שההכרעה צריכה להיות כמו הדין. וכמו שכתב כיו"ב הספורנו שבזמן שיוסף הציק לאחיו, ובאו לידי הכרה שחטאו במעשה יוסף, אמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו (שם מב) כלומר, הם לא התוודו על עצם המעשה במכירתם את יוסף, אלא רק על מה שהתאכזרו כלפיו שהתחנן לפניהם, והם לא שמעו לו. (ועי' ילקוט לקח טוב עמ' רכז) ורואים שלמרות שהיו צריכים להכריע שצריך למוכרו מ"מ היו צריכים לרחם עליו ולעשות זאת עם רחמים.

וכן ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו (אסתר ד, א), ואמרו במדרש (אסתר רבה פרשה ח א) 'בנימין גרם לשבטים לקרע, הדא הוא

למה חטאו של ישמעאל נרמז במילה 'מצחק'

ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק (כא ט-י) וברש"י 'מצחק לשון עבודה זרה לשון גלוי עריות לשון רציחה'

וצ"ב למה נרמז כאלו עבירות גדולות בשם מצחק שמשמעו צחוק ולא עד כדי כך. ועוד וכי אם לא היה מצחק עצם העבירות שעליהם העולם עומד ע"ז גילוי עריות שפ"ד לא מספיקות כדי לשלחו.

אלא מבאר החידושי הרי"ם (הו"ד בשפת אמת וירא תרמוג) 'בענין שמו של יצחק על שם הצחוק שמעתי מפי מו"ז ז"ל שכמו שנאמר על הרשע (בראשית כא ט) מצחק בעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים (ב"ר נג יא) והיינו שעונות חמורים כשחוק בעיניו כמו שכתוב (משלי י כג) שחוק לכסיל עשות זמה. כן להיפוך בהצדיק יצחק אבינו ע"ה היה כל תחבולי היצר הרע כשחוק מה שלאדם אחר הר גבוה כי היה איש קדוש מרחם' עכ"ד.

ומבואר שיעיקר חטאו היה שהעבירות החמורות ביותר אינן אצל הרשע אלא כמין צחוק כמין משחק. דהינו חוסר לקיחת אחריות

ומאידיך אצל הצדיק כמו יצחק הרי כל תחבולותיו של היצר הרע אשר לגבי אנשים אחרים הן נראות כהר גבוה בעיניו הן כמין צחוק דבר של מה בכך.

דכתיב (בראשית מד, יג): ויקרעו שמלתם, והיכן גרמה לו קריעה, בשושן הבריה, הדא הוא דכתיב: ויקרע מרדכי את בגדיו, והוא איש ימיני. וילבש שק ואפר, אמר רבי איבו משתפס יעקב אבינו את השק, דכתיב (בראשית לו, לד): וישם שק במתניו, שוב לא זו מבניו, אחאב כתיב ביה (מלכים א כא, כז): וישם שק על בשרו. יורם בנו (מלכים ב ו, ל): וירא העם והנה השק על בשרו. מרדכי, וילבש שק ואפר ויצעק זעקה גדולה ומרה. והיכן נפרע לו בשושן, שנאמר: ויצעק זעקה גדולה ומרה. אמר רבי חנין מאן דאמר קודשא בריך הוא ותתן הוא יתותרון בני מעוהו, אלא מאריך רוחיה וגבי דיליה, תדע שהרי זעקה אחת הזעיק יעקב לעשו, דכתיב (בראשית כז, לד): ויצעק צעקה גדולה ומרה. וצ"ב מזה היתה התביעה על יעקב אבינו הרי הוא לא רצה ורבקה אמרה לו עלי קללתך בני שמע לקול רוח הקודש שבי, ועוד שלבסוף יצחק אבינו הסכים ואמר גם ברוך יהיה רואים עד כמה חמור בן אדם לחבירו

אלא תירץ ר' מאיר חדש שהיתה תביעה למה יעקב לא שאל את רבקה האם מותר לו לצער את עשו ואם היתה אומרת שמותר לא היתה עליו תביעה אבל בגלל שלא שאל לכן הוא נתבע (שמעתי ממו"ר הרב יעקב בנבנשתי שליט"א)

ועוד תירץ הרב מאיר חדש בספר אור מאיר (ח"א עמ' קכא) ואשר נראה בביאור הדברים יסוד גדול, אמנם יעקב לקח את הברכות בהיתר ואף היה מחויב לקחת אותם. וברור שמחמת לקיחת הברכות מעשו יתכן שעשו יצטער ויבכה על ההפסד הגדול שנגרם

לו ולמרות כל זאת הקב"ה מצוה את יעקב ללכת ולקחת את הברכות ואשר על כן ברור שיעקב לא נתבע לקיחת הברכות הטענה על יעקב היתה שהיה עליו לכאוב את כאבו של אחיו להצטער בצערו לחוש את אותה תחושת החמצה ולהרגיש את הכאב והעלבון שחש אחיו עשו אמנם יעקב היה חייב לקחת את הברכות אולם הוא היה חייב ללכת אנוס כפוף ובוכה לא רק מהחשש של אולי ימושגי אבי והייתי בעיניו כמתעתע יעקב היה צריך ללכת אנוס כפוף ובוכה גם מחמת הכאב שעתיד אחיו לחוש מחמת ההבנה וההזדהות עם הצער והעלבון שעתידים להיגרם לעשו מחמת לקיחת הברכות אם יעקב היה מתבונן גם על הפרט הזה לא היה בכוחו של דמעותיו של עשו לפגוע ביעקב ובעם ישראל, אולם כיון שיעקב לא הצטער בצערו של אחיו ולא כאב את כאבו של אחיו, נחשב מעשה לקיחת הברכות מעשו מעשה של פגיעה, ללא שום היתר. ולכן גרמו צעקתו ודמעותיו של עשו צער רב כל כך לעם ישראל.

ונסיף להרחיב עד כמה גדולה מידת החסד של אברהם, עד שבדברי חז"ל, אברהם אבינו הוא הסמל של מידת החסד, שהנה כאן בשעה שהוא נהנה מזיו השכינה ומדבר עם הקדוש ברוך הוא [שזה העונג הכי גדול שיש לאדם כמש"כ במסילת ישרים ריש פרק א], מזדמנים לפניו שלשה אנשים שנראים כערבים שמושתחיים לאבק שברגליהם, שזה לכאורה שפל המדרגה שאדם יכול להתדרדר אליה, להשתחוות לאבק של הרגלים שלו!!! ובכל זאת

והפרדסים שלהם הקיפו בגדרות והעמידו שומרים שתפקידם יהיה להבריח את העופות כדאיאת בפרקי דר"א (פרק כ"ה וע"פ פירש הרד"ל שם) בזה רואים את גודל מידת החסד ואת צדקותו של אברהם אבינו ע"ה, שעל כאלה אנשים רשעים ואכזריים, התפלל שהקדוש ברוך הוא יסלח להם, ולא ישמידם. ועיקר תפילתו היתה שאם יש בסדום צדיקים, יגנו הצדיקים על כל אנשי העיר הרשעים. ההיגיון שבדבר הוא: שמעשה הצדיקים דומה לאור, וכשם שהאור בהכרח מאיר על כל סביבותיו ומסלק את החושך, כך הצדיקים בהכרח משפיעים על כל סביבותיהם, עד שהקב"ה הבטיח לאברהם אבינו שאם ימצאו בסדום עשרה צדיקים ונשאתי לכל המקום ההוא בעבורם.

והטעם מבאר הסבא מסלבוקדא ר' נתן צבי פינקל זצ"ל שכן אם יהא אברהם שמח ומרוצה במפלתה של סדום הרי דבר זה כשלעצמו כבר מהווה שמץ של סדומיות... ואילו שאיפתו העיקרית של אברהם היתה, שהסדומיות לא תהא קיימת כלל וכלל, שהרשעות תאבד מן הארץ ולא רשעים, יתמו חטאים ולא חוטאים

כתב רבינו יוסף חיים ע"ה בספרו עוד יוסף חי דרשות, שהסיבה העיקרית להפיכת סדום היתה בגלל שהיו מונעים מאורחים מלהיכנס לעירם, אבל אילו היו מכניסי אורחים לא היו נאבדים, כי יתכן שהיה מזדמן לעירם צדיק שיוכיחם על מעשיהם והיו חוזרים בתשובה. ובכל זאת תפילתו של אברהם לא שבה ריקם לגמרי, והועילה להציל את לוט מן

אברהם אבינו כביכול עזוב את השכינה, ובכך הוא מתנתק מן העונג הגדול שיש לאדם בעולם. היש לך אהבת חסד גדולה מזו? ואברהם אבינו לא קורא להם לבוא אליו לקבל אוכל, אלא הוא בעצמו רץ לקראתם. ואע"פ שבשעה שהוא רץ מתחיל הם המילה לטפטף (תנחומא ד), הוא לא שם ליבו על כך ומקבל את אורחיו בסבר פנים יפות ומכבדם וקורא להם אדוני, אל נא תעבור מעל עבדך, כי על כן עברתם מעל עבדכם, היינו שהוא, הנביא שזוכה לדבר עם השכינה, מחשיב את עצמו כאילו הוא העבד של הערבים הפחותים האלו! ושוחט עבורם שלשה פרים כדי שכל אחד מהם יקבל לשון בחרדל, ומבקש מאשתו הזקנה שתאפה לכבודם עוגות - כדי שיאכלו מאפה טרי וחם. והכל עושה במהירות ובזריזות כמו"כ וירא וירץ לקראתם, ואל הבקר רץ אברהם.. וימהר לעשות אותו, וימהר אברהם האהלה... מהרי שלש סאים. וכל זה כשהוא זקן בן תשעים ותשע שנים ביום השלישי למילתו כשהוא כואב וחולה!

ובמדרש (ב"ר מט ט) אמר לו הקב"ה אברהם אהבת צדק ותשנא רשע' (תהלים מה ח), אהבת לצדק את בריותי, ותשנא רשע מאנת לחייבן! היינו שאע"פ שהיה צדיק וגומל חסדים עם כל זה לא שנא את אנשי סדום הרשעים למרות שהתנהגותם היתה הפוכה לגמרי מהתנהגותו ואנשי סדום שנאו את החסד במידה כל כך גדולה עד שהם כרתו את הענפים של האילנות שברחוב עם פירותיהם כדי שאפילו העופות לא יהנו מהעצים ואת הגינות

למעשה פרשת וירא

כך הקב"ה קשור בעם ישראל בקשר שלא ניתן לגיתוק.

מהי הסיבה לכך אפשר היה לחשוב שזה בזכות הכנסת האורחים של אברהם אבינו, אך המדרש אומר שזה בגלל הריצות שרץ אברהם.

מה המיוחד כ"כ בריצותיו של אברהם אבינו, ומה המידה כנגד מידה שיש כאן, שבגלל ריצותיו של אברהם הקב"ה אינו יכול להפרד מאתנו?

אלא השפ"א (פרשת האזינו שנת תרל"ד) מפליג בגודל מעלת ההכנה, ואומר שבכמה בחינות ההכנה חשובה יותר מהמצוה עצמה, ומביא ראיה מזה דסוכות נקרא ראשון לחשבון עוונות (מד"ר אמור כג א) כי בין יוה"כ לחג הסוכות שמורים מהחטא משום טרדא דמצוה, הכנה למצות סוכה וארבעת המינים, ומקשה השפ"א איך יתכן שבשעת הכנת הסוכה וארבעת המינים שמורים מהחטא ודווקא בחג הסוכות גופה אין המצוה מגינה וע"כ דהכנה למצוה מהווה שמירה יותר מהמצוה עצמה.

וראיתי הוספה לזה בספר שמחת אליהו (דויטש עמ' צא) בתפילת ר"ה אנו אומרים, ועקידת יצחק לזרעו ברחמים תזכור, ולכאורה קשה, למה קוראים לזה עקידה, הרי עקידה זה הקשירה שאברהם אבינו קשר את יצחק ידים ורגלים מאחוריו כמו שכתוב

ההפיכה. (כמו שמבואר להלן פסוק כט וברש"י פסוק יז)

למה צריך דווקא עשרה צדיקים ולא מספיק פחות ישפיעו הרי אפי' צדיק אחד מגן שצדיק יסוד עולם. אלא אומר האור החיים 'וילך ה' כאשר כלה וגו'. פי' סמוך לגמר דברי תשובתו לאברהם לא אשחית בעבור העשרה הלך ה' ולא נתן לו מקום להתפלל על פחות משיעור זה לצד שכבר אמר אברהם ואדברה אך הפעם ולא יוסיף דבר עוד בדבר הזה או לצד שידע ה' כי לא תהיה הגנה בפחות מעשרה והגם שמצינו להרשב"י (זהר ח"א פ"ב). שאמר וצדיק יסוד עולם, אפשר שזה יהיה כשיהיה צדיק מופלא, ואפשר שאם היה אברהם בקרבה של סדום היה ממלט כל העיר:

למה הריצות יותר חשובות מהמצוה עצמה

אי אפשר שלא להבחין כמה הדגישה התורה את עניין המהירות והריצה של אברהם אבינו סביב העיסוק במצוות הכנסת אורחים.

איתא במדרש (ילקוט שמעוני שה"ש שם) 'מלך אסור ברהמים' - אמר להם הקב"ה, אסור אני בכם, בזכות הריצות שרץ אברהם.

הקב"ה מכריז שהוא כביכול אסיר אצל עם ישראל, שכפי שאסיר אינו יכול לנתק עצמו מבית האסורים,

בכד שלה מכל מה שבביתה ומאכלת לאותו עני. אמרו, מאין חי העני הזה, וכשידעו בדבר הוציאוה לישרף. אמרה, רבון העולמים, עשה משפטי ודיני, ועלתה צעקתה לפני כסא הכבוד, באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא, ארדה נא [ואראה] אם צעקת הנערה הזאת עשו אנשי סדום, אהפך יסודותיה למעלה, הכצעקתם אינו אומר אלא הכצעקתה: ומבואר שלמרות שהיתה נשואה לגדולי סדום וידע שמי היו גדולי סדום כמה שיותר שונא את החסד כמנהג סדום, מ"מ היא מסרה את נפשה על הכנסת אורחים.

מצד שני הוא היה שופט הכי רשע של סדום

מצד שני כתוב במדרש רבה (מא ז) 'ויסע לוט מקדם, הסיע עצמו מקדמונו של עולם, אמר אי אפשי לא באברם ולא באלוהו. (בראשית יג, יא): ויפרדו איש מעל אחיו, אברם ישב, רבי מאיר אומר אין לך בכרכים רע כסדום, כשאדם רע קורין אותו סדומי. ואין לך בעממים קשה מאמורי, כשאדם קשה הן קוראין אותו אמורי.

אמר רבי יוסי אין לך בכרכים יפה מסדום, שחזר לוט על כל ערי הכנען ולא מצא מקום יפה כסדום, ואלו היו החשובין שבהן, (בראשית יג, יג): ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד, רעים אלו לאלו. חטאים, בגלוי עריות. לה', בעבודת כוכבים. מאד, בשפיכות דמים.

ברשי פסוק ט פרק כב, ואמרו חז"ל שיצחק אמר לאביו שיקשור אותו, כי אולי כשיראה ששוחטים אותו הוא יבהל ויזוז ממקומו והקרבתן יהיה פסול, לכן ביקש מאביו שיקשור אותו, הרי לך שכל העקידה שזה הקשירה זה לא עצם המצוה, זה פרט חשוב במצוה שלא יפסל הקרבן, אבל לא עצם המצוה, רק עצם המצוה זה המסירות נפש שיצחק מסכים להשחט למען רצון הבורא ברוך הוא, וא"כ למה קוראים לזה עקידה, הרי לא העקידה הוא עיקר המצוה.

אלא רואים מכאן עד כמה חשובה העקידה שהיא ההכנה למצוה, ורואים מכאן שההכנה למצוה זה יותר גדול מהמצוה, ולכן כל המסירות נפש של יצחק קרויה בשם העקידה, שזה ההכנה.

ביאור הסתירות שבמהותו של לוט מצד אחד

מוסר נפש על הכנסת אורחים

צ"ב שלוט מצד אחד מוסר נפש על הכנסת אורחים ומכניס את המלאכים ואפי' את בתו הוא חינך למסירות נפש על הכנסת אורחים ובגלל זה היא נשרפת בסדום כמבואר במדרש (ילקוט שמעוני וירא רמז פג. ופרקי דר"א פכ"ה) 'רבי יהודה אומר, הכריזו בסדום כל מי שהוא מחזיק בפת לחם לעני ואביון ישרף באש. פלוטית בתו של לוט, היתה נשואה לאחד מגדולי סדום, ראתה עני אחד מדוקא ברחוב העיר, ועגמה עליה נפשה. מה היתה עושה, בכל יום כשהיתה יוצאה לשאב מים היתה נותנת

ולוט התערה בקרב אנשי סדום עד שנעשה לאחד משופטי סדום וכמו שמובא במדרש (בראשית רבה ג ג) ולוט יושב, ישב כתיב אותו היום מינהו ארכי דיינים, חמשה ראשי דיינים היו בסדום, קץ שקר, ורב שקר, רב מסטידין, רב נבל, וקלא פנדר, לוט היה ארכי דיינים שבכולן. בשעה שהיה אומר להם דברים שהם ערבים להם הן אומרים לו (בראשית יט, ט): גש הלאה, סק לעיל, ובשעה שהיה אומר להם דברים שאין ערבים להם היו אומרים לו (בראשית יט, ט): האחד בא לגור וישפוט שפוט.

אלא כשאין הוא עבד את ה' לפי החלטת שכלו ולפעמים הוא החמיר על התורה ולפעמים הוא הקל וכמו שכתוב לא תוסיפו ולא תגרעו ממנו וצ"ב שבשלמא לגרוע מובן מה הבעיה אבל מה החסרון להוסיף

אלא המשיל על כך המגיד מדובנא וצ"ל, בא אדם לעשיר וביקשו להשאיל לו כף של כסף. למחרת חזר השואל והשיב לו שתי כפות. שאלו מאי האי, והרי הלוויתי לך רק כף אחת? ענה לו, הכף שלך ילדה כף למזל טוב, והשניה היא הכף הנולדת. סבר וקיבל. למחרת בא אותו אדם אל העשיר, וביקשו להשאיל לו מזלג אחד של זהב. השאילו בשמחה ובטוב לבב את המזלג, וכמעשהו בראשון כך מעשהו בשני, שב ושני מזלגות זהב בידו. ליום אחר, ביקש להשאיל מנורת זהב בת שמונה קנים, העשיר שמח בלבו, הלא דבר הוא לקבל שתי מנורות

תמורת מנורה אחת. לאחר זמן, ביקש המשאיל את מנורת הזהב. ענה:

מה אומר ומה אדבר האלוקים מצא את עוון עבדך, והמנורה שבקה לך חיים, ונפטרה לבית עולמה. התקצף העשיר ויצעק, הכיצד לא תבוש לדבר דברי הבל כאלו, וכי מנורה חיים ומות יש בה? ענה לו, כפי שהאמנת שקף של כסף יכולה ללדת, כך תאמין שמנורת זהב מתה. והנמשל מובן, כאשר יחשוב האדם את עצמו לבעל הבית על מתכונת המצוות, יבא להאריך ולקצר, ואין לדבר סוף. וביאור עומק משלו של המגיד מדובנא שכמו במשל כל מה שמעיקרא הוא החזיר לו פי שנים היה זה כדי לרמותו ולרכוש את אמונו כך גם כל מה שהיצר נתן לאדם להחמיר זה כדי לרכוש את אמונו ושבבא העת הוא יקל בעיקר.

למה גלו ישראל כי הוסיפו דברים שאינם עיקר

כתב רבינו החיד"א בספרו נחל אשכול גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה (איכה א ג) פירש מהר"י די שיגוביא הן בעון ישראל עושין כמה דברים לפנים משורת הדין דברים שאינם חייבים, ובעיקרי הדת שמירת שבת, ות"ת וכיוצא חסרים. וז"ש גלתה יהודה מעוני, ביטול מ"ע ועבירות. ומרוב עבודה דקדוקי ענפי מצות שאינם חייבים ודא תברת שנאיהון דמה שחייבים אינן עושים, ושומרים דברים יתרים וזהו ומרוב עבודה דעושים רוב עבודה ומקיימין מה שלא נתחייבו ומבואר

שהיצר הרע הצליח שרוב עבודתם תהיה בדברים שאינם עיקר.

וכן מבואר ברע"ב בריש מסכת אבות שהטעם שהתחיל במשה קיבל תורה מסיני וז"ל 'משה קבל תורה מסיני. אומר אני, לפי שמסכת זו אינה מיסדת על פרוש מצוה ממצות התורה כשאר מסכתות שבמשנה, אלא כלה מוסרים ומדות, וחכמי אמות העולם גם כן חברו ספרים כמו שבדו מלבם בדרכי המוסר כיצד יתנהג האדם עם חברו, לפיכך התחיל התנא במסכת זו משה קבל תורה מסיני, לומר לך שהמדות והמוסרים שבזו המסכתא לא בדו אותם חכמי המשנה מלבם, אלא אף אלו נאמרו בסיני

והרב יצחק הוטנר בספרו אגרות וכתבים (איגרת קלב) ביאר במשל עד כמה חשוב שהרב ישפיע על עדתו, ולא להיפך שהרב יהיה מושפע מעדתו. המשיל למה שבכל העיירות היה שעון העיר עומד במקום גבוה, באופן שאם היו רוצים להגיע אליו היו מוכרחים להשתמש בסולם. הפיקחים היו אומרים, שהעמדת שעון העיר במקום גבוה דוקא יש לה שני טעמים, אחד חיצוני ואחד פנימי: הטעם החיצוני הוא, בכדי שייראה גם ממרחק: אבל הטעם הפנימי הוא, שמאחרי שעיקר ענינו של שעון העיר הוא בכדי שהקהל יכוון את השעה על פיו, הרי אם היה השעון עומד במקום נמוך אז היה כל אחד נוגש אליו ומכוון את הזמן של שעון העיר בהתאם לשעונו הפרטי, וממילא היתה מתבטלת על ידי כך כל המטרה של שעון העיר. עכשיו שמעמידים את שעון העיר במקום גבוה, ואין בידו של היחיד לגשת

אליו ולהתאימו לשעונו הפרטי הרי בהכרח שהוא מכוון את שעונו הפרטי על פיו של שעון העיר. בעוונותינו הרבים, נמצאים לדאבונו הרבה קהלות שאינם מבינים להעמיד את המרא דאתרא במקום גבוה, ומכיון שהוא עומד במקום נמוך הרי כל יחיד נוגש אליו ומתאימו לדעתו הפרטית, וכל ענין של מרא דאתרא מתבטל על ידי כך. שמחים אנו לראות, כי קהלתכם וכו' יודעת את הסוד להמציא מקום גבוה להעמיד עליו את המרא דאתרא שלכם. באופן שהגובה הזה שולל את האפשרות מכל יחיד להפעיל את דעתו של המרא דאתרא כפי הנראה אליו.

לוט מעדיף להישאר ראש קטן

ואנכי לא אוכל להמלט ההרה וגו' ויאמר לוט אלהם אל נא אדני, הנה מצא עבדך חן בעיניך וגו', רבי ברכיה ורבי לוי בשם רבי חמא בר חנינא שני בני אדם אמרו דבר אחד, לוט וצרפית. צרפית אמרה עד שלא באת אצלי היה הקדוש ברוך הוא רואה מעשי ומעשה אנשי עירי והיו מעשי רבים על אנשי בני עירי והייתי צדקת ביניהם, עכשיו שבאת אצלי (מלכים א' יז יח): באת להזכיר את עוני ולהמית את בני. לוט אמר עד שלא הלכתי אצל אברהם היה הקדוש ברוך הוא רואה מעשי ומעשי בני עירי ואני צדיק ביניהם, עכשיו שאני הולך אצל אברהם שמעשיו רבים על שלי איני יכול לעמד בנחלתו. ואנכי לא אוכל, רבי ברכיה בשם רבי לוי מן הן תנינן כשם שהנוה הרעה בודק כך הנוה היפה בודק, מן

נכבדות ועם אותה שליטה עצמית מוחלטת. לעומת זאת, אצל חכמי האומות העולם זה אינו כך. ידוע שתלמידי אריסטו (שהרמב"ם כה מתפעל מהשגותיו השכליות), מצאוהו פעם בקלונו. וכששאלוהו התלמידים היאך זה מתיישב עם מה שהוא בעצמו לימד, השיב להם: 'עכשיו אני לא אריסטו'

חשיבות אברהם אבינו בזכות החינוך שיעניק

לבניו

הרב אליהו ברוך פינקל (עמ' נז)

ושמרו דרך השם לעשות צדקה ומשפט

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ד' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ד' על אברהם את אשר דבר עליו (בראשית יח, יט).

נוכרו בזה שני ענינים, חדא שמירת דרך ד', והשנית לעשות צדקה ומשפט, והענין דלעשות צדקה ומשפט מבואר ביבמות (עט, א) ובכתובות (ח, ב) דקאי על גמילות חסדים, אך דרך ד' לא נתבאר שם מה היא.

ומצינו ביאור לזה בדברי הרמב"ם בהלכות דעות (סופ"א) כשהביא המצוה של והלכת בדרכיו, וז"ל שם (בה"ו), כך למדו בפירוש מצוה זו מה הוא נקרא חנון אף אתה היה חנון, מה הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום וכו', ועל דרך זו קראו הנביאים לקל בכל אותן הכנויין ארך אפים ורב חסד צדיק וישר וכו', להודיע שאלו דרכים טובים וישרים וחייב אדם

הכא, ואנכי לא אוכל להמלט ההרה פן תדבקני, וסדום בעומקא היא, לפום כך הוא אומר: ואנכי לא אוכל להמלט ההרה, שרי בעומקא, ואינון אמרו ליה פוק לטורא, והוא אמר הכין, הדא אמרה אפלו מנוה הרעה לנוה היפה, הרי שהנוה היפה בודק. (בראשית יט, כ כא): הנה נא העיר הזאת קרבה לנום שמה, ויאמר אליו הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה, אמר רבי חלפתא קסריא, ומה אם לוט על ידי שכבד את המלאך נשא לו פנים, לך לא אשא פנים מפניך ומפני אבותיך, (במדבר ו, כו): ישא ה' פניו אליך

מי שמידותיו לפי התורה אי אפשר להכירו אם

רחמן או לא ולכן לוט היה רחמן אבל לא עשה

חסד מדין ציוי ה'

מי שמידותיו לפי התורה אי אפשר להכירו אם רחמן או לא ולכן לוט היה רחמן אבל לא עשה חסד מדין ציוי ה' אצל אדם רגיל, הסביר הרב אברמסקי, אפשר להכיר את טבעיו עפ"י הנהגותיו. אדם שטבעו נוטה לכעס, מצוי שיעכס. מי שמרחם על זולתו, נוהג בדרך כלל ברחמים. לעומת זאת אצל ר חיים לא היה ניתן לראות מה הם תכונותיו הטבעיות משום שכל הזמן הוא שיה רק את רצון הקב"ה. כשרצון ה' שינווף במישהו - הוא נוף כשרצון ה' שירחם הוא ריחם, וכדו'

זכיתי לשהות פעמים רבות, במחיצת הגאון ר יצחק הוטנר זצ"ל ויכולני להעיד שתמיד הוא היה הגר"י הוטנר - תמיד עם אותה חכמה, עם אותה

טובה שתמלוך עלינו. מה עשה, בנה להם את החומה, הכנים להם את המים, עשה להם מלחמות, אמר להם אמלוך עליכם אמרו לו הן והן. כך המקום הוציא את ישראל ממצרים, קרע להם את הים, הוריד להם את המן, העלה להם את הבאר, הגיז להם את השלום, עשה להם מלחמת עמלק, אמר להם אמלוך עליכם, אמרו לו הן והן ע"כ. והנה אברהם אבינו יגע וטרח לידע במה יכיר טובה לבורא עולם ומצא שהדרך הטובה ביותר לכך היא לילך בדרכיו, ויש להמשיך זה לבן הרועה להכיר טובה לאביו, הדהבר ברור שאם ינהיג עצמו בדרך המעולה והנכבדה ביותר אצל אביו, אין לאב נחת יותר מזה, שזה עיקר רצון האב לראות את בנו ממשיך בדרכו בדברים היותר חשובים אצלו, ולכן הנהיג עצמו אברהם בדרך ד', וגם ציוה את ביתו אחריו לנהוג בדרך זו שהיא דרך ה', ואברהם עצמו היה מראה דוגמא אישית להתנהג בדרך זו, ודוקא משום כך נתייחדה חיבה יתירה לאברהם ובזה הביא עליו את הברכה הגדולה אשר דבר עליו.

עכ"פ נמצינו למדים מכאן דעיקר חיבתו של אברהם בפני הקב"ה היא בזכות ענין זה ד"כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו" וגו', ולמדנו מזה דלא היה מספיק מה שאברהם בעצמו למד כל התורה כולה וקיים כל התורה, וכמה יגיעות היה יגע בתורה עד שהגיע לכך שלמד מעצמו תורה משתי כליותיו, וכמו שאמרו (יומא כח, ב) אברהם זקן ויושב בישיבה, אבל מ"מ הדבר החשוב ביותר אצל הקב"ה הלא הוא צדקה ומשפט גמ"ח, ועל כולנה "דרך

להנהיג עצמו בהן ולהדמות כפי כחו, וכיצד ירגיל האדם עצמו בדעות אלו עד שיקבעו בו, יעשה וישנה וישלש במעשים וכו' ויחזור בהן תמיד עד שיהיו מעשיהן קלים עליו וכו' ויקבעו הדעות בנפשו וכו'.

וסיים הרמב"ם שם וז"ל, ולפי שהשמות האלו שנקרא בהן היוצר הוא הדרך הבינונית שאנו חייבין ללכת בה נקראת דרך זו דרך ה', והיא שלמדה אברהם אבינו לבניו, שנאמר "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", וההולך בדרך זו מביא טובה וברכה לעצמו שנאמר "למען הביא ד' על אברהם את אשר דבר עליו", עכ"ל.

ונמצא ד"דרך השם" היינו להלך במידותיו כרחום וחנון וכו', ו"צדקה ומשפט" היינו גמילות חסדים, והם ב' דברים נפרדים, וכפי שיתבאר בפרשת כי תבא (דברים כח, ט) במצות עשה של והלכת בדרכיו, שגמ"ח ענינו משום המקבל למלאות כל צרכו, וענין המידות דוהלכת בדרכיו מה הוא רחום אף אתה רחום וכו' עיקרו מצד הנותן שיקבע בנפשו מדת הנתינה והרחמנות יעו"ש.

ויש לבאר מה שאברהם לימד דרך ד' ע"פ דבריו של החובת הלבבות (שער הבחינה ושער עבודת האלוקים) דהאמונה בבורא עולם מחייבת הכרת הטוב, ומקורו במכילתא פרשת יתרו (פ' בחדש, ה) מפני מה לא נאמרו עשרת הדברות בתחלת התורה, משלו משל למה הדבר דומה, לאחר שנכנס במדינה, אמר להם אמלוך עליכם, אמרו לו כלום עשית לנו

למעשה פרשת וירא

כפול משכר אביו שמסר עצמו ברצונו לשהיטה, ואין בכתוב מאומה על יצחק.

ושם כתב וז"ל: והקרוב אל הדעת שהיה קרוב ל"ג שנים, והכריחו אביו ועקדו שלא ברצונו. וכתב עוד והעד שאביו הסתיר הסוד ממנו. ולדבריו עולה שהואיל והיה יצחק צעיר ונעקד בעל כורחו ולא היה זה נסיון גדול בעבורו.

ומה שכתב שיש אומרים שיצחק היה בן שלושים ושבע היא שיטת רש"י להלן כה כ. וברש"י כתב על הליכתם של אברהם ויצחק על מקום העקידה (כב ז): וילכו שניהם יחדיו - אברהם שהיה יודע שהולך לשהוט את בנו היה הולך ברצון ושמחה כיצחק שלא היה מרגיש בדבר:

וכונת רש"י שהואיל ונאמר "יחדיו", אם כן היו ברצון שוה. ועל זה ביאר רש"י שהיה רצונם שוה. לפי שיצחק לא ידע כלל שהולך להשחט. ומעתה לשיטת רש"י שוב יקשה מדוע לא אמר אברהם ליצחק דבר זה.

ואמנם ראה ברש"י אחר כן שכתב (פסוק ח) נאמר יראה לו השם - כלומר יראה ויבהר לו השם, ואם אין שם, לעולה בני. ואף על פי שהבין יצחק שהוא הולך לישחט, וילכו שניהם יחדו בלב שוה:

ומבואר שאף אחר כן לא אמר אברהם ליצחק שהוא הולך להשחט אלא הבין יצחק את הדבר מתוך דברי אברהם אבינו.

השם" היינו המידות הטובות של מה הוא רחום אף אתה רחום וכו' שזהו דרך ה', וזה הביא את אברהם לתכלית החביבות אצל הקב"ה".

מאספקלריא תשפ"א

חקירה בפרשה / הרב יהושפט שרגא רבינוביץ, מג"ש

בישיבת מיר וראש מכון דעת סופרים

מדוע נסיון "העקידה", הוא דווקא של אברהם אבינו ולא של יצחק

בפרשתנו מסופר סיפור עקידת יצחק על ידי אברהם אבינו. בידוע הוא גודל המעלה של עקידת יצחק לדורות. בזכות זו של אברהם אנו משתמשים מידי שנה בשנה לזכות בימים נוראים בדין, ומשום כך אנו אומרים בתפילת ראש השנה "כשם שכבש אברהם אבינו את רחמיו בן יכבשו רחמיוך את כעסך מעלינו".

אמנם בכל סוגיה זו של העקידה יש לשאול קושייה גדולה, שאכן נסיון גדול היה לו לאברהם אבינו, אמנם הרי יצחק אבינו הקריב את נפשו לבורא עולם והסכים להיות הקרבן, ומעתה יקשה שלא מצינו שום שבח יקר וגדולה למעשהו של יצחק ורק אברהם הוא וזכותו עומדים בעקידה זו.

בשאלה זו נדרש האבן עזרא בפרשתנו וכתב וז"ל: ורז"ל אמרו שהיה יצחק כאשר נעקד בן שלשים ושבע שנים. ואם דברי קבלה נקבל. ומדרך סברא אין זה נכון, שהיה ראוי שתהיה צדקת יצחק גלויה, ויהיה שכרו

למעשה פרשת וירא

אב המון גוים, ואשמיד את הבנים ולא אודיע לאב שהוא אוהבי.

ובנביא מוכתר אברהם (ישעיה מא ח) "אברהם אוהבי". ובזהר נאמר מאי טעמא אוהבי בגין רחיומותא דקוב"ה דרחים ליה אברהם מכל בני דריה וע"ע שם בזוהר פה א מן יומא דהוה אברהם בעלמא דאיהו חמיד ורחים ליה לקוב"ה באהבה כמה דאת.

וראה כעין זה באלשיך בפרשתינו וכתב שאברהם היה מדת ה"חסד" מאידך יצחק היה מדת הדין ועל כן לא חמל על עוברי מצוות התורה, והוכיח כן שעל הפסוק על חרבך תחיה, ובמדרש (בראשית רבה פרשה סז סימן ז): נאמר שציוה יצחק אבינו את עשו: **אם ראית אחיך פורק עולה של תורה מעליו גזור עליו שמדים.**

וביאר, שהואיל ומדתו של יצחק היתה דין כל שעוברים ישראל על רצונו של מקום הם צריכים להענש על כך.

מכח היותו של אברהם היתה מידת החסד, אהבה וקרבות שהיתה בו באברהם אבינו משום כן מחמת בקש רחמים על אנשי סדום שלא ימותו!¹

ונראה, שהטענה "איך נתאכזר" הצדיק על שכניו היה טענה דווקא על אברהם אבינו שהוא מדת האהבה, אכן יצחק באופן זה לא היה הקב"ה פונה אליו ודוקא לאברהם היה שייך שיהיה טענה.

ובתרגום יונתן כתב ותרגום דבריו בפירוש כתר יונתן: ויישיט אברהם את ידו ויקח את הסכין לשחוט את בנו, ענה ויאמר יצחק לאביו כפות אותי יפה שלא אפרכס מן הצער של נפשי, ונידחה לכור של שחת.

ומדבריו עולה שהטבע הבסיסי של יצחק היה שלא למות ומשום כן בקש שיקשר יפה כדי שלא יפרקס. ונמצא שיצחק ידע היטב שהולך הוא להשחט ומ"מ לא מוזכר הדבר כנסיון של יצחק ושוב יקשה, מדוע לא מוזכר הדבר כמעלה נסיונו של יצחק אבינו וביותר צריך ביאור מדוע אברהם לא סיפר ואמר ליצחק שהוא יהיה קרבן אלא רק יצחק "הבין" מתוך דבריו שכך יהיה.

ובביאור הענין מצינו ביאור אחד בכמה מפרשים ונתנבאו בסגנון אחד ולפי זה יבוארו הדברים.

כתב השפת אמת (וירא תרמ"ג) ושורש הדברים נמצא בזוהר, שהנה מדתו של אברהם היתה מידת האהבה. והביא השפת אמת את הפסוק (בראשית יח יז): המכסה אני מאברהם וראה שכתב שם רש"י: אשר אני עושה - בסדום, לא יפה לי לעשות דבר זה שלא מדעתו, ושם עוד ברש"י: קראתי אותו אברהם,

¹ ונראה עוד רמב"ן בראשית פרק יח פסוק יח ו"ל: הנה הוא עתיד להיות לגוי גדול ועצום, ויהיה זכרו בזרעו ובכל גויי הארץ לברכה, לכן לא אכסה ממנו, כי יאמרו הדורות הבאים, איך כיסה ממנו, או איך נתאכזר הצדיק על שכניו החונים עליו ולא ריחם ולא התפלל עליהם כלל.

למעשה פרשת וירא

אברהם היא רחמים א"כ רחמיו היו כה גדולים, ומעתה שהיה צריך לעשות מעשה במידת "הדין" היה גדול נסיונו לעין ערוך.

ומעתה אחר יסוד זה שמדת אברהם היא אהבה וקרבה ויצחק היה מידת הדין יבוארו דברי רש"י מדוע כלל לא אמר אברהם ליצחק שהוא הולך להשחט, שהואיל וידע אברהם שמדת יצחק היא דין, א"כ היה פשוט לו שיסכים יצחק להעקד על גבי מזבח. וגם אחר כן הבין יצחק את הדברים מתוך דברי אברהם ואל אמר לו בפירושו, והוא כמו שיבארנו שלא היה בכך נסיון גדול ליצחק ומשום כן לא אמר לו אלא הבין את הדברים מתוך דברי אברהם.

אמנם צריך להוסיף בזה, שמדברי המדרש לעיל שאמר יצחק לאביו כפות אותי יפה שלא אפרכס מן הצער של נפשי", שאף שיצחק היה "דין", הטבע האנושי הוא רוצה בחיים, ומשום כך בקש יצחק מאברהם שיכפות אותו יפה.

ומשום כן נראה שלא אמר אברהם ליצחק עד שהגיעו למקום העקידה שהוא זה הנעקד, לפי שרצה למנוע ממנו כל צער עד שעת העקידה.

והנה אחר המתבאר שהיה אברהם מתנסה במידת הדין יבואר עוד דבר, שהנה במדרש תנחומא בפרשתנו נאמר שאמר אברהם להקב"ה וז"ל: א"ל אברהם והרי נשבעת ואף אני נשבעתי שאיני יורד מן המזבח הזה עד שאומר כל מה שאני צריך, א"ל אמור כל מה שאתה צריך, א"ל אברהם לא אמרת לי שאתה

וכתב האלשיך, שלפי שהיה יצחק ממדת הדין, היה לפי טבעו מוכן למות על קיום מאמרו ה' יתברך, כ"י יקוב הדין את ההר", וכתב כי לא יהרהר יצחק משום כד,

אך אברהם הואיל ובא ממדת החסד. מעתה שנאמר לו לאברהם על ידי ה' שיהפך למידת הדין בידו ויקח את המאכלת וישחוט את בנו, זה נחשב לנסיון גדול שמהפך טבעו ומדתו על בנו יחידו.

ובזה ביאר בשפת אמת את לשון הכתוב "עתה ידעתי כי ירא אלוקים עתה, כי על ידי העקידה נתבררה מידת היראה של אברהם. וזה נרמז בכתוב בשעת העקידה נאמר "וירא את המקום מרחוק", כלומר שעבודתו של אברהם היתה בריחוק ולא בקרבה.

ונראה עוד להוסיף על דבריהם, שלא רק שנתנסה אברהם במדת הדין שהוא עומד בה, אלא הואיל ואברהם היה מידתו חסד ואהבה, א"כ לא רק שנתנסה בדין, אלא היה לו לילך נגד אופיו של רחמים ואהבה ולהתנהג הפך כוחו, והוא נסיון הרבה יותר גדול.

ובזה יוארו ביותר דברי המדרש (בראשית רבה וירא פרשה נ): וישלח אברהם את ידו, הוא שולח יד ליטול את הסכין ועיניו מורידות דמעות ונפולות דמעות לעיניו של יצחק מרחמנותו של אבא, ואעפ"כ הלב שמח לעשות רצון ויצרו.

וכונת דברי המדרש "רחמנותו של אבא" ועיניו מורידות דמעות", והכונה בזה שהואיל ומדתו של

למעשה פרשת וירא

מעמיד ממני מלא כל העולם כולו, שנאמר וספור הכוכבים וגו' כה יהיה זרעך (בראשית טו ה), א"ל הקדוש ברוך הוא הן, א"ל ממי, א"ל מיצחק, א"ל והלא אמרת לי שאתה מרבה בני כעפר, שנאמר והיה זרעך כעפר הארץ. א"ל הקדוש ברוך הוא הן, א"ל ממי, א"ל מיצחק, א"ל כשם שהיה לי להשיבך ולא אמרתי לך כלום רבונו של עולם אתמול אמרת כי ביצחק יקרא לך זרע, ועכשיו אתה אומר והעלהו שם לעולה, וכבשתי יצרי ולא השבתך.

ונראה עומק הדבר, שמחד מצינו, שבסדום אברהם אבינו "מתוכח" עם ה', אולי יש כך וכך צדיקים, וכאמור לעיל נבע הדבר מאהבה ורחמים לשכניו אף שהיו רשעים.

אמנם כאן לא רק שאין שואל אלא כובש את עצמו ולא משיב כלל, וכאמור בדברי המדרש "וכבשתי את יצרי ולא השביתך", וכמתבאר היה זה כחלק מן עמידת אברהם במידת הדין בשעת העקידה, שעשה רצונו יתברך ללא כחל ושרק אף שבמעשה העקידה היה ערעור על כל דברי הקב"ה שביצחק יקרא לך זרע.

והעולה מזה שמשום כך היה נסיון העקידה הגדול שמכולם, שכאמור שלא רק נתנסה אברהם במידת הדין, אלא היה צריך לילך כנגד אופיו ומדותיו, ומשום כן, נסיון העקידה הוא דווקא על שמו שלא אברהם אבינו ולא גם על שם יצחק.

לתגובות: ys.rabin@gmail.com

למעשה פרשת וירא

ונקדים לומר שהנה רבים אשר טועים בדרך עבודת השם כאשר חושבים להדר ולדקדק ולהחמיר בקיום במצוות אשר בעיניהם הוא עולה על הכל, אך אינם בודקים ומבררים וחושבים האם הדבר הזה פוגע בסביבתו לאשתו ולאנשי ביתו ולמקורביו ולעובדיו וכדומה בהיות והמטרה הניצבת בפניו נחשבת בעיניו לערך עליון, ולכן פעמים רבות באותה פעולה הוא פוגע או מזיק או מפריע לזולת ולמרות זאת חושב כי גם הזולת משועבד לערך העליון שניצב בפניו כך שאין עליו להתחשב בזולת אלא ההפך הזולת מחוייב להתחשב בו, וזו טעות גדולה בעבודת השם כי אין המטרה מקדשת את האמצעים ואדרבא היא מצוה הבאה בעבירה, וכבר אמרו חז"ל דרך ארץ קדמה לתורה כך שלפני שמקיימים את התורה והמצוות עליו להתבונן בתחילה האם דבר זה אינו על חשבון פגיעה בבין אדם לחברו, ואך ורק זו הדרך של קיום התורה וקיום המצוות שצריכה להיות נקיה מכל רבב של פגיעה בבין אדם לחברו ורק אז שייך קיום התורה והמצוות כי כל שאין האמצעים כשרים ותואמים לרוח ודעת התורה הרי זה מצוה הבאה בעבירה ויצא שכרו בהפסדו.

מעדני מלך / הרב מרדכי מלכא, הרב הראשי לעיר אילת, נשיא וראש מוסדות "אור המלך", מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי ועוד

אין להדר במצוות על חשבון אחרים

יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העין (יה, ד)

שאלות

א} יש לשאול הרי מבואר במסכת בב"מ דף פו ע"ב אמר רב יהודה אמר רב כל מה שעשה אברהם בעצמו עשה הקב"ה לישראל בעצמו ומה שעשה ע"י שליח נתן להם ע"י שליח, לכן יוקח נא מעט מים ע"י עבדו, כן בני זכו למים ע"י משה שהכה על הסלע, לעומת והוא עומד או אל הבקר רץ אברהם שהקב"ה בעצמו נתן שכרם והציב ענני הכבוד והוריד להם את השליו. וקשה מדוע לא המעיטו בשכרו בגלל שנתן מעט מים יקבלו רק מעט מים?

ב} עוד ראיתי בשם נחל אליהו להקשות מדוע נתן רק מעט מים ולא הרבה כמו שצריך?

ג} ובפרט שאנו מוצאים ששחט שלשה בקר בשביל להוציא ג' לשונות כ"כ ביזבוז גדול וכבוד גדול בנתינת הבשר ומצד שני במים נתן מעט מים?

רבים טועים

למעשה פרשת וירא

שהיה טורח מאד על אכסניא שלו להציל אותם מפני שבאו בצל קורתו, אבל שיפיים אנשי העיר בהפקר בנותיו אין זה כי אם רוע לב, שלא היה ענין הזמה בנשים מרוחק בעיניו, ולא היה עושה לבנותיו חמס גדול כפי דעתו: לכך אמרו רבותינו (תנחומא וירא יב) בנוהג שבעולם אדם מוסר עצמו על בנותיו ועל אשתו והורג או נהרג, וזה מוסר בנותיו להתעולל בהן, אמר לו הקדוש ברוך הוא לעצמך אתה משמרן עכ"ל.

כך הם הדברים בבניין הבית היהודי חייבים להתוות דרך שלא יתכן שאחד יהדר ויחמיר או יקבל על עצמו איזה קבלות על חשבון השני, ולזאת התורה נתנה רשות לבעל להפר נדרי אשתו הנוגעים אליו, אלא חייב הדבר להיעשות בהסכמה והבנה והתחשבות הדדית, כמובן אין הכונה כאשר מדובר בדבר איסור, אבל במהלך החיים ישנם רבים שרוצים לפעול ולעשות דברים שהם על חשבון בני הבית מבלי להתחשב והדבר גורם למחלוקת ולערעור השלום בית, לזאת התורה מנחה ומלמדת אותנו שעל האדם להתחשב בזולתו וק"ו באשתו ובני ביתו ולא להתעלם מהם כל שהדבר נוגע להם.

וכך היה מעשה עם הר"י מסלנט

ונספר על כך מעשיות והנהגות עם גדולי ישראל עד כמה הקפידו על בין אדם לחבירו גם כאשר הדבר בא

אין להדר במצוות על חשבון אחרים, ההבדל בין אברהם ללוט

ובזה נבא למה שתירץ על שאלות הנ"ל דאמנם נכון שאברהם מוכן לתת הכל בשפע ובכבוד אך כל זה כאשר הדבר נוגע לעצמו, אבל כשמדובר על שליחות של אדם אחר אינו יכול לתבוע ממנו שיטרח הרבה, ומאחר ובמים שלח שליח אינו יכול להדר על חשבון הטרחת חבירו ורק מה שמוכרח. לעומת זה מצינו ההפך בהנהגת לוט אשר מבואר בפרשתנו (ד) טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי סדם נסבו עליהבית מנער ועדיזקן כל"העם מקצה: (ה) ויקראו אלי"לוט ויאמרו לו איה האנשים אשר יבאו אליך הלילה הוציאם אלינו ונדעה אתם: (ו) ויצא אלהם לוט הפתחה והדלת סגר אחריו: (ז) ויאמר אלינא אחי תרעו: (ח) הנהינא לי שתי בנות אשר לא ידעו איש אוציאהנא אתהן אליכם ועשו להן כטוב בעיניכם רק לאנשים האל אלי תעשו דבר כ"על"כן באו בצל קרת: מבאר שכאשר נתבע לוט הציע את בנותיו בתמורה לעשות בהן כטוב בעיניהם בשביל לקיים מצוות הכנסת אורחים, וזו טעות כי מי התיר לו למסור את בנותיו לקיים מצוות הכנסת אורחים הרי זה מצווה הבאה בעבירה, וכתב על כך הרמב"ן וז"ל (ח) אוציאה נא אתהן אליכם, מתוך שבחו של האיש הזה באנו לידי גנותו,

למעשה פרשת וירא

כאשר חזרו מבית הכנסת הרי"ם ביקש מיד לעשות קידוש ולדלג על כל התפילות המקדימות, תמה תלמידו אך לא יכול לסרב לרבו, עשו נט"י וישבו תיקף לאכול ומיהר הגרי"ם באכילתו ותיקף ביקש את המנה השניה והקינוח ומים אחרונים וברכת המזון, כמובן שתלמידו התפלא האם זה צורה של שולחן שבת בלי תפילות ובלי שירה ובלי דברי תורה, אך הגרי"ם במקום להשיבו ביקש לקרא למשרתת והיא באה, הגרי"ם ביקש את סליחתה על שהטריחה ומיהר בסעודתו עד שבלי הפסקה היית צריכה להגיש ולפנות, אולם תשובתה היית שהיא מודה לרב על החסד הגדול שעשה עימה השבת והלואי יהיה כך כל שבת, בהיות והיא אלמנה ונצרכת לפרנסה לעבוד אפילו בשבת וכל שבת הסעודה מתארכת מאוד עד קרוב לחצות ורק לאחר שגומרים היא הולכת לביתה לקדש לילדיה וכמובן כיון שבהיות וכבר מאוחר נרדמים הילדים ואין להם חשק לסעודת השבת ופעמים שאוכלת לבד וכל שבת הוא סבל מחדש וכעת ב"ה שגמרנו מוקדם היא תוכל לסעוד עם בניה בשמחה כראוי לסעודת שבת, אמר הגרי"ם לתלמידו כעת הנך מבין למה מהרתי את הסעודה כיון שזה מצוה הבאה בעבירה להדר ולהאריך בתפילות שירות ותישבחות ודברי תורה על חשבון אחרים

על חשבון ביטול הידור במצוות, וכך עשה הגרי"ם, פעם אחת בימי שבתו בקובנה ראו שרבי ישראל נוטל את ידיו לסעודה בשיעור מועט של מים אף על פי שדלי מלא מים מוכן לפניו, וכשישבו בסעודה שאלו את רבי ישראל מה טעם הוא מסתפק בנטיילת ידים בכל כך מעט מים, והרי אמרו חז"ל **במסכת שבת דף סב ע"ב** דאמר רב חסדא אנא משאי מלא חפני מיא, ויהבו לי מלא חפני טיבותא. ענה רבי ישראל ראיתי כי המשרתת מביאה את המים ממרחק וכמעט שנופלת תחת כובד משאה, ואסור לאדם להיות מהדר במצוות על חשבון כתפם של אחרים, כמבואר בפרשת השבוע מדוע אברהם אינו הביא רק מעט מים ובשאר הדברים הביא הרבה? אלא כיון שיוקח נא מעט מים היה על ידי אליעזר ביקש רק את המוכרח ואילו הדברים שעשה בעצמו הביא הרבה.

ויתר על כל המזמורים והדברי תורה בזמן סעודת שבת

פעם היה אחד מתלמידי הגרי"ם מסלנט ז"ל אשר הפציר ברבו להתארח אצלו בשבת והיה נתקל בתגובה שלילית, ואותו תלמיד מבאר לרבו כיצד הוא נוהג בשולחנו באמירת תפילות שירות ותישבחות וגם דברי תורה והכל בשיא ההידור ומדוע מסרב להתארח אצלו, והנה סו"ם פעם הסכים להתארח אצלו אך עשה עימו תנאי שהוא ינהל את השולחן שבת, כמובן שאותו תלמיד הסכים בשמחה. והנה

למעשה פרשת וירא

עוד מסופר פעם אחת נכנס רבי ישראל לבית מדרש להתפלל ולומר קדיש ביום פטירתו של אביו הרב רבי זאב וולף, והנה היה בין המתפללים אדם אחד שאותו יום היה יום המיתה של בתו ובא גם הוא לומר קדיש, אבל לפי הדין קודמת היתה זכותו של רבי ישראל באמירת קדיש מכיון שזה היה יום הזכרון של נשמת אביו, ראה רבי ישראל שאותו אדם מיצר ודואג שאינו יכול לומר קדיש לעלוי נשמת בתו, ויתר רבי ישראל על זכותו והניח לאותו אדם לומר קדיש במקומו, התחילו המתפללים מתלחשים זה עם זה רבי ישראל מזלזל באמירת קדיש ביום פטירתו של אביו, הגיעו הדברים לאזני רבי ישראל נענה ואמר חס ושלום חשובה עלי אמירת קדיש, אבל זכות זו שנתגלגלה על ידי אבא זכרונו לברכה לגמול חסד עם אדם מישראל ולהפיג את צערו חשובה יותר ממאה קדישים.

היה מנהיג לקרא ק"ש לפני זמנה

עוד מסופר שהוא הנהיג בבית הכנסת שלו להקדים בתפילה בלילי שבת וימים טובים עוד טרם שהגיע זמן קריאת שמע של ערבית, והוא היה מנמק את מנהגו כי המשרתת בבית כמו נשים אחרות פטורה היא מקריאת שמע אבל חייבת היא בקידוש ולא תאכל קודם שיקדשו על היין ומשום זה אין להדר במצות קריאת שמע בזמנה ולגרום בזה צער להמשרתת אשר אחרי יום עבודה ועמל בהכנת צרכי שבת ויום טוב היא מחכה בקוצר רוח לאכול ולסעוד את לבה. וכך היה רבי ישראל רגיל לומר, יש לפעמים

אדרבא ההידור האמיתי הוא כאשר אדם מהדר בבין אדם לחבירו ואחר כך יכול להדר גם בתפילות שירה ודברי תורה. ואת זה אנו לומדים ממעשה של אברהם אבינו שלמרות שהכל עשה בשפע במים עשה מועט כיון שזה נעשה ע"י עבדו אינו עושה אלא המוכרח ולא מהדר על חשבון סבל של אחרים. כמה האדם צריך לזהר שלא להכביד ולהטריח על חבירו, ופעמים רבות שההפך כלפי עצמו מוכן לוותר ודוקא כשמדובר אצל חבירו יש את כל הטענות והדקדוקים וכל הדרישות, אך דרכי התורה אינם כך אלא אדרבא צריך להתחשב בחבירו ולכבדו ואדרבא בכבוד עצמו יכול לזלזל אבל לא בכבוד חבירו.

מעשה שהיה עם הגר"ס ההידור באפיית מצות

עוד מסופר שדרכו ומנהגו של הגר"ס מסלנט שהיית לו חבורה מיוחדת להכנת המצות לפסח שהיו עושים כל ההידורים שאפשר ולכן תמיד היה עומד על המשמר שהכל יעשה בשיא ההידור, והנה פעם חלה ונבצר ממנו להשתתף באו לפניו בני החבורה בכדי לקבל הדרכה במה וכיצד עליהם לבצע את אפיית המצות, והשיב ואמר עיקר העיקרים שיא ההידורים שיש לתת עליהם את הדעת זה שלא לצער ולהזהר בכבודה של האשה הלשה את העיסה שלא לגעור בה לא לצערה ולא להכלימה עלובה זו אלמנה היא.

ויתר על קדיש ביום ההזכרה של אביו

למעשה פרשת וירא

נאמנה רק אני רצייתי לברר מי היא המבשלת כאן במטבח וכשנודע לי שהיא אלמנה ויש איתה את בתה הילדה היתומה שמסייעת לה בהכנת הבישולים הבנתי שהן הולכות בכל יום כמה פעמים אל הנהר לשאוב מים לבישולים ואני שואל אתכם וכי אני רוצה להיות עשיר על חשבון כתפיהן של האלמנה והיתומה.

מעשה עם החפץ חיים אמר שלום עליכם בתוך הסעודה

סח ר' ליב חסמון מחניכי בית התלמוד הקלמאי והמשפיעים המוסריים הידועים שסעד פעם בליל שבת על שולחנו של החפץ חיים ברדין, והנה תמה לראות שבבואם מבית הכנסת מהתפילה לא אמר החפץ חיים שלום עליכם כנהוג אלא מיד קידש על היין ואכלו את הדגים, ורק לאחר אכילת הדגים החל לפזם שלום עליכם, ר' ליב לא יכול להתאפק ושאל את החפץ חיים מה ראה לשנות מהמנהג המקובל, השיב לו בחיך הרי כבודו בודאי היה רעב ורצייתי שיסעד קודם לבו, אבל המלאכים אינם רעבים והם יכולים לחכות קצת.

פסק החפץ חיים באכילת כזית בליל סוכות כשיורד גשם

פסק שו"ע בהלכות סוכה סימן תרלט סעיף ה ירדו גשמים, הרי זה נכנס לתוך הבית וכו' הגה: וכו' וכל זה דווקא בשאר ימים או לילות של סוכות, אבל לילה הראשונה צריך לאכול כזית בסוכה אף אם גשמים

שמתוך זריזות יתירה לקיים מצוה שבין אדם למקום נכשלים ועוברים על ידי זה על מצוה חמורה שבין אדם לחברו, כמו למשל בהשכמה של ימי הסליחות אם אחד משכים לקום לאמירת סליחות ומתוך כך הוא גורם צער למזרתת שבביתו אשר על פי רוב היא יתומה עניה המזכירה את עצמה לשרת בבית זרים והיא מוכרחה גם כן להשכים קום כדי להכין לו כוס חמים לשתיה ואז העבירה של ענוי יתום מכריעה את כל המצוה של אמירת הסליחות.

מעשה עם החפץ חיים

סיפר הרה"צ יעקב גלינסקי זצ"ל מסופר על מרן החפץ חיים זי"ע נסע פעם להשתתף בחתונה אצל אחד מתלמידיו שהתקיימה בבית אבי הכלה כנהוג באותם הימים תיכף בהיכנסו לבית פנה החפץ חיים אל המטבח ובירר בחשאי כמה דברים ובצאתו נטל את ידיו לסעודה רק עד לראשי פרקי אצבעותיו התלמידים שהיו בטוחים שהח"ח נכנס אל המטבח כדי לברר על כשרות המאכלים התפלאו מאוד גם על הנהגתו בנטילת ידיים שנטל רק עד מחצית כף ידו ושאלו אותו על כך מה ראה להיכנס אל המטבח לברר על הכשרות בשעה שידוע לכל שהבעה"ב מדקדק בקלה בכחמורה וירא שמים מרבים הוא וגם הרי אמר רב חסדא שכל המרבה בנטילת ידיים זוכה לעשירות ומה ראה ליטול את ידיו בצמצום ככה השיב להם החפץ חיים יסוד גדול לא נכנסתי למטבח כדי לבדוק אם הבשר כשר או לא כי גם אני יודע שאפשר לסמוך על הבעה"ב שעושה מלאכתו

למעשה פרשת וירא

יורדין (טור ור"ן והרא"ש). וכתב על כך המשנה ברורה סימן תרל"ט ס"ק לה עוד כתבו דראוי להמתין עד חצות הלילה פן יעבור הגשם דאם יעבור יכנס לסוכה ויברך ברכת לישב בסוכה ויאכל ויוצא בזה המ"ע לכו"ע, ויש מאחרונים שכתבו דאין כדאי להמתין כל כך דאם ימתין עם אכילת ב"ב הגדולים והקטנים אין לך מניעת שמחת יום טוב יותר מזה [שע"ת]. והוסיף בשער הציון סימן תרל"ט ס"ק סז ואם מצטער ברעב או בשנה על ידי המתנתו [ובפרט כשהזמין אצלו אורחים עניים ומסתמא לא אכלו כל היום והם תאבים לאכול ומצטערים] אין לו להמתין, דממה נפשך אם מצטער חייב, בודאי יכול לאכול ויוצא בזה המצות עשה, ואם מצטער פטור, גם כן יכול לאכול [בכורי יעקב]. ואפשר עוד דלענין עניים דקיימי אם יעכבם מלאכול איסורא נמי איכא, דהם אינם מחוייבים לצאת כל הדעות ואיכא חשש דבל תאחר, עיין ראש השנה דף ד':

מוסר השכל

הראת לדעת מהיא דרכה של תורה בקיום התורה והמצוות שאין המטרה מקדשת את האמצעים ואדרבא ההפך כל שיש איזו פגיעה בזולת בגלל קיום התורה והמצוות עדיף לוותר כי זו מצוה הבאה בעבירה ויענש על כך במקום לקבל שכר כך שיצא שכרו בהפסדו, ולכן חובה מוטלת על האדם להתבונן לפני עשיית כל מצווה או מעשה או מנהג טוב האם אין הדבר פוגע או מזיק לסביבתו ורק כאשר הביא הכל בחשבון והדבר נקי מחשש פגיעה בין אדם לחברו יכול לקיים התורה והמצוות, וק"ו בינו לבין אשתו ובני ביתו שצריך תמיד לחשוב בטרם עושה האם הדבר פוגע בהם, כגון לקום מוקדם להיות זהיר

מעשה עם החפץ חיים שקיצר תפילתו שלא יפגע רב המקום בזמן שהחפץ חיים שהה בתקופה ידועה בעיר מולודיצ'יוו והיה מתפלל שם בבית הכנסת הגדול ביחד עם רב המקום למרות שדרכו תמיד להאריך בתפילתו באותו זמן קיצר בתפילתו וכיוון תמיד לגמור את תפילתו לפני הרב כדי שלא יחכו לו כי אם להרב ולמנוע איפוא ממנו חלישות הדעת.

ויתר על הנענועים שלא להחליש דעת אחרים

למעשה פרשת וירא

שמעני בני, לך להברך שבאת עמו, ושובו היום' חזרה לשיבה.

פניתי להורי חברי, והם ענוני: החשש רחוק, ישב עמנו בננו, ולאחר חג הסוכות הוא ישוב לשיבה.

אולם סבך הורני: צא עכשיו?! צייתתי, ויצאתי בו ביום' לשיבה כשהגעתי לתחנת הרכבת, דלתות הקרונות כבר היו נעולות. ועשן הקטר תימר אל-על. זינקתי עם צדודי פנימה מבעד לחלון הרכבת כשהיא כבר היתה בתנועה...

בערב הושענא רבה' הגעתי לשיבה. היתה זו הרכבת האחרונה מבריסק... לאחר מכן בטלו אורחות.

חברי נותר בבריסק כשנכנסו הצוררים בתחילת חודש מרחשון. ואנוכי נותרתי חי מכל משפחתי הי"ד.

זה כוחו של ציות להורים דכתיב ביה: "למען יאריבן ימיך ולמען ייטב לך" וגו'.

אביו של אדם כמלכו עמו קלח / שפירא, משה מנחם בן שלום צבי הכהן

כראש כולל יושן ברחוב ונעצרה על ידו מכונת

בחקיקת בלמים

הכל לטובה

סיפר הרב אליהו פכטר שליט"א ראש כולל מדרש אליהו הובא בהמודיע ערב חג סוכות תשפ"ב

שלא לגזול שינה מאשתו ובני ביתו, או קובע עתים לתורה ימצא את הזמן המתאים לבית היות ויש זמנים לחוצים עם הילדים לטפל בהם בבוקר או בערב, עזרה בבית כגון לנקות או לעשות כלים כשיש לחץ ולא יחשוב שזה ביטול תורה, כמו שסיפרנו על הגר"י מסלנט שהנהיג לקרא ק"ש לפני זמנה להתחשב בבני הבית, וכן הסטייפלר שעשה כלים או כמו החפץ חיים שבנה סוכה ולא מצא חן בעיני אשתו ואמרה לו לעשות במקום אחר ואכן סתר ובנה מחדש כדברי אשתו אולם אחר כך אמרה שעדיף במקום ראשון ושוב עשה כדבריה ולא חשב על ביטול תורה העיקר לעשות נחת לאשתו, וזו הדרך לבנות את הבית היהודי ותשרה השכינה בביתם תמיד אמן.

הרכבת האחרונה להושענא רבה.

עוד סח לנו אבא:

לאחר ישיבת ברנוביץ עברתי ללמוד בישיבת מיר'.

בימים ההם לא היו שבים לראות 'פני הבית'. אלא פעמיים בשנה, לחג הסוכות, ולחג הפסח.

בערב מלחמת העולם השניה לאחר יום הכפורים שבתני עם חברי לעירנו בריסק בערב חג הסוכות. ביום ראשון דחוו"מ קראוני הורי לחדרם, ואמי אמרה לי: שולמק'ה יקירי. שמעני: ריח מלחמה נישא באויר, ואיש אינו יודע מה יולד יום, כעת עדיין יש רכבות בין בריסק - למיר, אך העתיד הקרוב לוט בערפלי מלחמה.

"משם פניתי לחזור בנסיעה הביתה ואמרתי "מוזמור לתודה" ו"נשמתי" כי הרגשתי שפעלתי בתפילותי, תוך כדי נסיעה החברותא מרמז לי בעדינות שזה הזמן להרים טלפונים לכמה יהודים טובים בחו"ל ולהתרים אותם, אבל אמרתי לו, 'עשיתי את ההשתדלות שלי, וזהו'. באמצע הדרך מתקשר אלי אחד התורמים: "אני רוצה להעביר לך מאה אלף דולר, לאיזה חשבון בנק, האמריקאי או הישראלי.

הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף po583271323@gmail.com

מעלת הצדקה הרה"ג אסף נחום שליט"א מספר שניגש אליו יהודי ירא שמיים המקפיד להשכים ולהעריב לבתי מדרש ולבתי כנסת, וכך סיפר לו היהודי: "הבחנתי באחד מהאברכים הלומדים בכולל שפניו נפולות. שאלתי אותו: 'מדוע פניך נפולות ואף נראות מודאגות?' האברך ענה שהוא קיבל מכתב התראה מהביטוח הלאומי, והוא נדרש לשלם סכום של עשרת אלפים שקלים. כשהוא בירר מדוע הסכום כה גבוה, ענו לו שכל אדם שאינו עובד כשכיר מחוייב לשלם מידי חודש דמי ביטוח לאומי, ומכיוון שהוא לא שילם כבר כמה שנים הצטבר החוב והגיע לממדים מבהילים, ועליו לשלם אותו במהרה. לא חשבתי הרבה, הוצאתי את כרטיסי האשראי מהארנק ואמרתי לאברך: 'תתקשר לביטוח הלאומי ותשלם את כל החוב ב-36 תשלומים'. האברך התרגש מהמחווה ושילם את החוב שהצטבר לו בביטוח הלאומי".

"במקרה אחר הגעתי למיאמי בשעת לילה יחסית מאוחרת ולא היתה לי ברירה אלא להיכנס לבית הכנסת המקומי ולחטוף תנומה קלה עד אור הבוקר, אבל זה לא מצא חן בעיני הגבאי שביקש ממני לעזוב את המקום ויצאתי החוצה, נשכבתי על הספסל כשלצדי שני המזוודות. לפתע אני שומע רכב עוצר לידי בחריקת בלמים. כבר חששתי שהסתבכתי עם רשויות החוק, אבל היה זה יהודי מבני הקהילה שתהה לפשר הלינה שלי על הספסל. הוא החל קצת להטיף מוסר, אבל אז הסברתי לו מה אני עושה כאן, ועל כך שאני אוסף כסף לאברכים עמלי תורה, אחרי שיחה שנמשכה עמוק אל תוך השעות הקטנות של הלילה נשארתי עם צ'ק בסך 100 אלף דולר. לולי המסירות נפש אין סיכוי שהייתי מקבל תרומה כזו".

"באחד החודשים", מספר הרב פכטר, "הייתי אמור לשלם משכורת ביום שלמחרת אבל היו חסרים לי 100 אלף דולר בבנק. זה היה אחרי חודש שלם שהייתי בארה"ב אבל זה לא הלך. החלטתי יחד עם החברותא שלי לנסוע למירון והלוואי ובתפילת נעילה תהיה לי כזו התעוררות כמו שהיה לי בתפילה מכל הלב במירון. לאחר מכן נסענו לציונו של הבית יוסף בצפת ושם זעקתי מקירות הלב על האברכים שהוגים בתורתו ואין לי איך לשלם להם, וכולנו יודעים שהלימוד של אברך שאין שקל בבנק זה לא באותו יישוב הדעת כשיש לו את הכסף. ממש בכיתי שם.

למעשה פרשת וירא

לבית החולים בטירוף חושים וצעקתי לכל עבר שזהו מקרה חירום. מיד הגיעו רופאים והחלו לטפל בבני.

"לאחר רגעים שנראו כנצח אמר אחד מהרופאים שיש חשש גדול שבני בלע רסיסי זכוכית, ואם הוא אכן בלע זכוכית יש חשש גדול לחייו. כעת בודקים את כל איבריו של בני באמצעות מצלמה מיוחדת, והוא מציע שבזמן הבדיקה אשב בחדר ההמתנה ואתפלל. לאחר שעתיים ניגש אליי הרופא הבכיר ואמר שהוא בדק את בני הפעוט ביסודיות, ולשמחתו רסיסי הזכוכית שנכנס לפיו גרם לפציעה בחלל הפה בלבד. התרחש נס, ואף רסיסי לא פגע בשום איבר אחר בגופו של בני. באותם רגעים ידעתי שקיבלתי את חייו של בני במתנה בזכות החסד שעשיתי עם אותו תלמיד חכם. הרגשתי על בשרי את דברי רבותינו, שצדקה תציל ממוות".

משכן שילה לך לך תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

po583271323@gmail.com

זכות שני תנאים הרה"ג ליאור גלזר שליט"א מספר על ראש ישיבה שהקפיד על כך שגיוס התרומות לישיבה יהיה באמצעות תומכי התורה בארץ, ולא היה מעוניין לגייס תרומות מיהודים המתגוררים מעבר לים. לאחר תקופה התפתחה הישיבה והיה צורך לגייס סכומי כסף גבוהים. ראש הישיבה קיבל את הזמנתם של ראשי קהילה בארצות הברית להגיע

הרב אסף נחום בירך את היהודי היקר והוסיף: "אכן קיימת מצווה גדולה ועצומה, אך לפני שמוציאים סכום כה גבוה לצדקה צריך להתייעץ עם דעת תורה". היהודי ירא השמיים שמע את דברי הרב ואמר: "יש המשך לסיפור, ומה שסיפרתי היה רק ההקדמה למה שאני רוצה לומר". "מה ההמשך?" שאל הרב אסף, והיהודי סיפר: "המקרה עם האברך התרחש ביום חמישי בבוקר. בשעות אחר הצהריים שבת לביתי, ורעייתי ביקשה שנשבות השבת בבית הוריה. הכנו תיקים ונסענו לביתם של הורי אשתי. במוצאי שבת שבנו לביתנו, ובעודי מרוקן את תכולת התיקים ומסדר אותה בארון, שמעתי את אשתי צורחת באימה. חשבת שמחבל נכנס לנו לדירה. רצתי לכיוון הסלון והבחנתי בבני הפעוט בן תשעת החודשים שוכב על הרצפה ופניו מכוסות בדם. הרמתי את בני והבנתי שהדם נוזל מתוך פיו. פתחתי את פיו בזריזות והוצאתי באמצעות האצבע זכוכית שבני הפעוט הכניס לפיו.

"מתברר שכשהתארחנו בשבת בבית הוריה של אשתי התנפצה שם מנורה ורסיסי זכוכית התפזרו לכל עבר, ובני הפעוט הכניס מהזכוכיות לפיו. באותו רגע פחדתי שהוא בלע אחד מרסיסי הזכוכית ומיהרתי איתו לבית החולים. כל אותו הזמן המשיך הדם לזרום מפיו ולא הצלחתי לעצור אותו. נסעתי במהירות ועברתי על חוקי התנועה. דבר לא עניין אותי, רק להגיע במהירות לבית החולים. נכנסתי

למעשה פרשת וירא

בשעות הלילה התקשה ראש הישיבה להירדם בגלל הפרשי השעות בין המדינות. הוא עסק בתורה ונרדם לקראת הבוקר. לאחר ארבע שעות שינה התעורר ראש הישיבה, והשעון הורה על השעה שמונה בבוקר.

ראש הישיבה קם על רגליו מיד והתפלל שחרית. הנהג הגיע לאסוף אותו לבית העשיר, וברגע שראש הישיבה התכוון להיכנס למכונת הוא נזכר שהוא לא מילא את התנאי של מרן הרב שטיינמן – ללמוד את הדף היומי לפני כל תחילת מסע. ראש הישיבה אמר לנהג שלפני הנסיעה עליו לעסוק בתורה. הנהג נבהל ואמר: "אנחנו נאחר לפגישה עם העשיר!" ראש הישיבה ענה: "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף". עליו למלא את בקשת רבי הצדיק".

ראש הישיבה עסק בתורה ולמד את הדף היומי בעיון, ואף האריך בלימוד כיאה לתלמיד חכם הלומד גמרא. בשעה אחת עשרה סיים הרב את הלימוד, והנהג הגיע כדי להסיע אותו לבית העשיר. הנהג הזהיר את הרב בשנית שהעשיר מקפיד מאוד על הזמנים ואין מה לצפות לפגישה עימו.

בשעה אחת עשרה וחצי הגיע ראש הישיבה לבית העשיר ונקש על הדלת. עברה דקה והדלת לא נפתחה. ראש הישיבה צלצל בפעמון ונקש בדלת לסירוגין. לאחר דקות אחדות הוציא בעל הבית העשיר את ראשו מהחלון של הקומה השלישית ושאל בכעס: "מי מפריע את שלוותי וגורם לכל כך

למחוזותיהם ותכני לגיים כספים לישיבה מהיהודים המתגוררים באזור.

כמה ימים לפני הטיסה נסע ראש הישיבה לביתו של מרן הרב אהרון יהודה לייב שטיינמן וצ"ל וביקש את הסכמתו של הרב ואת ברכתו לנסיעה המתוכננת מעבר לים. הרב שטיינמן אמר שאין מגיעה לטוס לארצות הברית כדי לגיים כספים לישיבה, אך עליו לקיים שני תנאים: "תנאי ראשון: בכל יום לאחר תפילת שחרית, לפני המסע היומי בין בתי הגבירים בארצות הברית, עליך ללמוד את הדף היומי. ותנאי שני: כל תרומה שתקבל, ולא משנה מה גובה התרומה, תוד הלתורם ותברך אותה מקרב לב". ראש הישיבה הודה למרן הרב שטיינמן ופנה להתכונן לטיסה.

בארצות הברית המתין לראש הישיבה נהג שהכיר היטב את כבישי האזור ואת מיקומם של בתי הגבירים. לאחר שעות אחדות חש ראש הישיבה שגופו קצת התעייף מהטיסה ומהנסיעה בין בתי הגבירים, והוא ביקש מהנהג לשוב למלון. הנהג שאל את ראש הישיבה מתי עליו להיות מוכן למחרת, וראש הישיבה השיב שנקבעה עבורו פגישה עם עשיר מסויים בשעה תשע וחצי בבוקר. הנהג אמר: "כבוד הרב, העשיר שכעת נקבת בשמו הוא אדם לא קל, והוא מקפיד מאוד על הזמנים. אם תאחר בדקה אחת הוא לא יפגש איתך ואף לא יפתח עבורך את הדלת". ראש הישיבה הודה לנהג ונכנס לחדרו.

למעשה פרשת וירא

את המעטפה", אמר העשיר. הרב פתח את המעטפה והוציא מתוכה שטר של דולר אחד. "עדיין עלי לברך אותך ולהודות לך על התרומה", אמר הרב, "וגם לכלב הטוב ששלחת עד אליו ובפיו המעטפה. לולא הכלב הטוב הזה לא הייתי זוכה בתרומה לשייבה". "מה אמרת על הכלב שלי?" שאל העשיר. "כלב טוב", ענה הרב. העשיר שאל: "הכלב שלי הוא כלב טוב?" הרב ענה: "כן". העשיר הצביע לעבר בית המרוחק כמאתיים מטרים מביתו ואמר: "בבית ההוא גר חתני, והוא מסרב לדבר איתי כבר כמה שנים מכיוון שהכנסתי כלב לביתי. הוא אומר שכל הכלבים רעים. אם תשכנע אותו שהכלב שלי הוא כלב טוב אני אממן לך את השייבה".

ראש השייבה התקדם לעבר ביתו של חתנו של העשיר ונקש על הדלת. לאחר כמה רגעים נפתחה הדלת. "שלום עליכם", אמר בעל הבית, "בוודאי הגעתם מארץ ישראל לאסוף תרומות". ראש השייבה הנהן ואמר: "כן, הגעתי כעת מבית חמיך, והוא תרם עבור אחזקת השייבה. הוא שלח את התרומה באמצעות הכלב הטוב שברשותו. איזה כלב נחמד יש לחמיך! ממש כלב טוב וממושמע". "אין דבר כזה כלב טוב", אמר בעל הבית בטון זועף. "אכן יש ויש", ענה הרב. "אם תוכיח שיש דבר כזה כלב טוב אתרום לשייבה מחצית מההוצאות", אמר בעל הבית. "בגמרא במסכת בבא קמא דף מו עמוד א כתוב: 'רבי נתן אומר: מגני שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו?' אם רבי נתן אומר שיש כלב רע, זאת

הרבה רעש?" ראש השייבה התנצל ואמר שנקבעה לו פגישה. "ולמתי נקבעה הפגישה?" שאל העשיר בחמת זעם. "לשעה תשע וחצי", ענה ראש השייבה. חמתו של העשיר בערה בו לשמע התשובה, והוא הטיח בראש השייבה מילים קשות.

לאחר שסיים לומר את דבריו הוסיף העשיר: "מכיוון שהגעת עד כאן לא אוציא אותך בידיים ריקות ואתן לך תרומה לשייבה, אבל מכיוון שאני אדם עסוק אשלח את המעטפה בפיו של הכלב שלי". ראש השייבה המתין, ולתדהמתו לאחר כמה רגעים הבחין בכלב ענק בגובה של דוב גריזלי מתקרב אליו ובפיו מעטפה. ראש השייבה לקח את המעטפה ומיהר לעבר הנהג, והלה התחיל בנסיעה. בחלוף שתי דקות אמר ראש השייבה לנהג: "בבקשה תעצור ותשוב לבית העשיר". "מדוע?" שאל הנהג, והרב השיב: "מורי ורבי מרן הרב שטיינמן הורה לי שעליי להודות לכל תורם על כל תרומה שאקבל. כעת קיבלתי תרומה ואני חייב להודות לתורם".

הנהג שב על עקבותיו, וראש השייבה נקש בשנית על דלתו של העשיר. העשיר הוציא את ראשו מבעד לחלון של הקומה השלישית ואמר בזעם: "שוב הגעת להפריע את שלוותי?!" ראש השייבה ענה: "חלילה, רק רציתי להודות לך על התרומה הנדיבה שתרמת לשייבה". הרב החל להמטיר על העשיר ברכות רבות. לאחר שהרב סיים לברך שאל אותו העשיר: "אתה יודע כמה כסף יש כמעטפה שאתה מברך אותי בכל כך הרבה ברכות?" הרב ענה שלא. "תפתח

למעשה פרשת וירא

הסיפור הבא עולה על כל דמיון אך הוא אמיתי (להלוטין), עם שמות אמיתיים!! (ויותר משהוא מלמד על כוחם של הצדיקים לאחר מותם, הוא מלמד על כוח הצדיק בחייו, וחמלתו על דלים ומסכנים, באופן מעורר הערצה. ובעיקר את ההשגחה פרטית, איך הקב"ה דואג לפרנס כל אחד ואחד.) הסיפור נלקח מתוך ספריו של הרב צבי נקר.) מובא השבוע לכבוד היארצייט של מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל זיע"א (שבת, ג' חשוון).

מספר שנים לפני פטירתו של מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל, נפטר יהודי מהעיר אלעד והשאר אחריו אלמנה ויתומים. מטה לחמה של האלמנה נשבר תוך תקופה קצרה, והיא עמדה בפני שוקת שבורה, אין מי שיפרנס את הבית והיתומים זועקים ללחם.

בצר לה החליטה שהיא עושה מעשה. היא נסעה לביתו של מרן רבי עובדיה יוסף כדי לבקש ממנו עזרה. היא הגיעה לבית של מרן בשעה עשר בלילה, נקשה על הדלת ואחד מבני הבית פתח את הדלת וראה לפניו אישה מבוגרת. הוא שאל מה היא צריכה והיא השיבה שהיא רוצה להיכנס לרב.

אמר לה: 'עכשיו כבר לילה, הרב כרגע לומד ואין קבלת קהל, תבואי מחר ויכניסו אותך'.

אמרה לו: 'תכנס לרב עובדיה ותגיד לו שאני אישה אלמנה וברצוני לדבר איתו, אם הוא יגיד לי לבוא מחר, אז אני אבוא מחר'.

אומרת שיש גם כלב טוב", הוכיח הרב. בעל הבית שמע את דברי הרב, מהא קף ואמר: "שנים רבות שאני בסכסוך עם חמי בגלל הכלב שהוא הכניס לביתו". "כעת הזמן להתפייס", אמר ראש הישיבה. בעל הבית צעד לבית חמיו והם יישרו את ההדורים ביניהם, ושניהם הבטיחו לתמוך בהוצאות הישיבה.

כשראש הישיבה שב לארץ וסיפר את הסיפור, המשגיח של הישיבה התפעל מכך שראש הישיבה זכר את הגמרא בעל פה. ראש הישיבה ענה: "איני זוכר את הגמרא בעל פה, אלא זכינו בסייעתא דשמיא ששני העשירים יתמכו בישיבה, מפני שזכיתי לקיים דברי חכמים ומילאתי את הוראותיו של הרב שטיינמן, שאמר לי שלפני כל מסע בין בתי הגבירים עליי ללמוד את הדף היומי וכן עליי להודות על כל תרומה. באותו בוקר, לפני הביקור בבית העשיר, הדף היומי שלמדתי היה אותו דף במסכת בבא קמא. לולא למדתי את הדף באותו בוקר לא הייתי יודע את התירוץ לשאלה איך יודעים שיש גם כלב טוב". מאז אותו ביקור בארצות הברית ראש הישיבה כבר אינו צריך לצאת לאסוף תרומות מעבר לים. משכן שילה לך לך תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

זיאמינו בה' ובמשה עבדו', חלק מהאמונה בה' זה להאמין בכח שהקב"ה נתן לצדיקים לשדד את הטבע, 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'.

למעשה פרשת וירא

יחד עם הבכי של כל עם ישראל בכתה גם האלמנה בכי קשה ועצוב, בכי כפול על הסתלקותו של גדול הדור וגם שכעת הסתלק מי שעזר לה בכלכלת הבית.

עברו להם חמישה חודשים מפטירתו של מרן והאשה הייתה במשבר כלכלי גדול. היא חשבה לעצמה, אמנם מרן לא נמצא בין החיים, אבל צדיקים במיתתם קרויים חיים. אני אלך לציון שלו ואתפלל להקב"ה שזכות מרן תעמוד לי והוא יעזור לי.

האלמנה נסעה מאלעד לירושלים באוטובוס, הגיעה לקברו של מרן ומיד כשהבחינה בקברו של מרן פרצה בבכי. הדמעות שלה הרטיבו את המצבה של מרן, והיא לא יצאה משם עד שהיא סיימה את כל ספר התהלים, למעלה משלוש שעות בדמעות ורתחות. לאחר מכן היא חזרה באוטובוס לביתה שבאלעד, הגיעה בשעות הערב עייפה וסחוטת נפשית וגופנית. היא מזוגה לעצמה כוס מים וישבה על הספה. היא טרם הספיקה לשתות את המים ותרדמה נפלה עליה.

והנה היא חולמת חלום. בחלומה היא רואה את רבנו מרן הרב עובדיה זצוק"ל, אמר לה: 'ביתי למה תבכי? כמו שעזרתי לך בחיי חיותי, כך גם עכשיו אני אעזור לך'.

'תקשיבי לי ביתי, ביום חמישי הקרוב באולם בית ישראל בירושלים בשעה אחת בצהריים, תתקיים ברית, בברית יהיה נוכח יהודי בשם שלום סעדון, לכי

הוא נכנס לרב ואמר לו: 'יש כאן אישה אלמנה מהעיר אלעד, היא רוצה לדבר עם הרב, אמרתי לה שתבוא מחר.

'היא אלמנה, תכניסו אותה מיד', ענה הרב.

נכנסה האלמנה וישבה ליד הרב עובדיה ופרצה בבכי מר וסיפרה על בעלה שנפטר ועל היתומים שנותרו ללא משענת ושנשבר מטה לחמה.

הרב עובדיה הזיל דמעות והשתתף בצרתה של האלמנה. האלמנה אמרה: "כבוד הרב, לא באתי לכאן כדי לבקש ברכה, באתי לבקש עזרה, שהרב יחפש דרך לעזור לי".

האלמנה התכוונה שמכיון שהרב עובדיה מעורב ומכיר ארגוני חסד, הוא ימליץ בפניהם שיסייעו לה.

אמר לה הרב: 'ביתי, הסירי דאגה מליבך, אני אעזור לך כל חודש, אך אני מבקש שאף אחד לא ידע על כך. תבואי לפה כל חודש ותקבלי ממני מעטפה, אבל רק אני ואת יודעים מזה".

ואכן כך היה. האישה הייתה מגיעה פעם בחודש, ובני הבית לא ידעו למה הגיעה. היא הייתה נכנסת לרב, לוקחת את המעטפה ויוצאת.

כך במשך שבע שנים זה היה ההסכם בינה לבין רבינו מרן הרב עובדיה יוסף.

והנה בעוונותינו הרבים נפטר עמוד העולם, מאור ישראל, גאון עוזנו ותפארתו מרן הרב עובדיה יוסף.

מצוה. וחץ שמאלה, ברית מילה. היא עלתה לכיוון האולם ששם אמורה להיות הברית היא ראתה פעילות של המלצרים שעורכים את השולחנות. לאט לאט הגיעו בני המשפחה, ההורים הצעירים עם התינוק, הציבור התאסף והברית החלה.

האלמנה פנתה מעזרת הנשים לאחד האברכים ושאלה: "האם יש פה יהודי בשם שלום סעדון?", האברך אמר לה: "כן, הנה הוא פה".

[שלום סעדון בצעירותו היה מעביר את השיעורים של מרן הרב עובדיה יוסף בלווין. מרן הרב עובדיה בירך אותו שבזכות זיכוי הרבים שהוא עושה הקב"ה ישפיע עליו שפע גדול של עושר, ואכן הוא נעשה לעשיר גדול].

אמר לה: 'כן, הנה הוא פה, את רוצה שאני אקרא לו?' אמרה לו האלמנה: 'לא כרגע, הברית מתחילה, מיד לאחר הברית אני צריכה אותו'.

הסתיימה הברית בשעה טובה והיא ביקשה מהאברך שיקרא לו. האברך ניגש לשלום סעדון ואמר לו שיש פה אישה שרוצה לדבר איתו.

שלום סעדון הגיע לאישה האלמנה ושאל: 'מה אני יכול לעזור לך?' היא ביקשה ממנו שיבוא איתה הצידה. הוא ניגש איתה הצידה והיא אמרה לו: 'תשמע, אתה תחשוב שאני משוגעת אתה תחשוב שאני מדומיינת, אך אני חייבת לומר לך את מה שיש

אליו ותגיד לי למה עובדיה שלח אותך והוא יעזור לך'.

האלמנה חלמה את החלום והמים נשפכו והרטיבו אותה. היא התעוררה ואמרה 'חלום טוב, חלום שלום, אך חלומות שוא ידברו, הרי אין אדם חולם אלא מהרהורי ליבו, הייתי כל היום בקבר של מרן, התפללתי שם וחשבתי עליו ולכן חלמתי עליו'. היא קראה קריאת שמע על המיטה, נכנסה לחדרה והלכה לישון.

והנה היא חולמת את אותו חלום בפעם השנייה, וגם בחלום זה שוב פונה אליה מרן ואומר לה 'ביתי, למה תבכי, כמו שעזרתי לך בחיי חיותי גם עכשיו אעזור לך. ביום חמישי הקרוב באולם בית ישראל בירושלים תתקיים ברית מילה, יהיה שם יהודי בשם שלום סעדון, תלכי אליו ותגיד לי למה עובדיה שלח אותך שיעזור לך, והנה היא התעוררה מהחלום.

היא הבינה שאם היא חלמה את אותו חלום פעמיים, אז יש דברים בגו, יש פה איזה מסר בחלום. היא חשבה לעצמה; הרי אין לי מזה להפסיד, אני אסע לירושלים.

ביום חמישי היא השכימה קום ונסעה לירושלים. היא הגיעה לתחנה מרכזית אך לא התמצאה במיקום, שאלה את העוברים ושבים כיצד להגיע ולאחר מאמץ רב הגיעה לאולם בית ישראל. והנה היא מבחינה בכניסה לאולם שיש שילוט - חץ ימינה, בר

למעשה פרשת וירא

ואז פנה אליה שלום סעדון ושאל אותה: "תגידי לי, כמה כסף הרב עובדיה נתן לך כל חודש?" היא אמרה לו: "הרב היה נותן לי כל חודש ארבעת אלפים ש"ח, היה מפריש מהמשכורת שלו".

אמר לה שלום סעדון: "מהיום תקבלי ממני כל חודש ארבעת אלפים ש"ח ממרן ועוד ארבעת אלפים ש"ח ממני".

מ-ד-ה-י-ם...

ניתן ללמוד ממעשה זה כמה תובנות.

א. השגחה פרטית, איך הקב"ה זן ומפרנס כל אחד ואחד.

ב. על צדקת פזרונו של מרן הרב עובדיה, שלא גלגל את הבעיה הלאה, ולא נתן עזרה חד פעמית, אלא נתן בכל חודש, סכום מכובד ביותר. [ועל מנת שלא תספר].

ג. גדולים צדיקים במיתתם, שפעל עבורה מהעולם העליון.

ד. מעלת השתמחות על קברות הצדיקים, וכתוב בספרים שבלי שמספרים להם הם לא יודעים, ורק אחרי שהם יודעים הם פועלים לבטל את הגזירה. מי באר נח תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

(p0583271323@gmail.com)

לי בלב. אני אישה אלמנה, הרב עובדיה יוסף שלח אותי אליך כדי שתעזור לי.

שלום סעדון שמע את הדברים, נפל והתעלף.

נוצרה מהומה באולם, הגיע המוהל הגאון הרב ראובן אלבו שליט"א ראש ישיבת אור החיים. שלום סעדון התעורר והרב אלבו שאל אותו מה קרה. שלום סעדון אמר לרב אלבו: "הרב ישמע מה שיש לאישה זו לומר". שלום סעדון ביקש מהאלמנה לספר מדוע היא הגיעה לאולם בית ישראל. האלמנה סיפרה בתמימות לרב אלבו שהיא התאלמנה והרב עובדיה יוסף עזר לה שנים רבות ונתן לה כסף כל חודש, אך הרב עובדיה נפטר ועברו מספר חודשים, ואין לה כסף, לכן היא החליטה להגיע לקברו של הרב - ושם להתפלל. היא בכתה בכי גדול ולאחר שחזרה לביתה היא חלמה פעמיים את אותו חלום שהוא אומר לה שהיא תבוא לברית בירושלים באולם בית ישראל ושם היא תפגוש את שלום סעדון שיעזור לה.

אמר שלום סעדון לרב אלבו: "היא חלמה את מרן פעמיים ואני חלמתי אותו פעם אחת, השבוע. אני לא קשור לברית הזאת, אני לא מבני המשפחה, אין לי שום קשר לאנשים פה. הרב עובדיה בא אלי בחלום ואמר לי בני, ביום חמישי בשעה אחת בעהריים באולם בית ישראל בירושלים תיערך ברית מילה. תגיע לשם אישה אלמנה שתבקש ממך עזרה. אני מבקש ממך שתעזור לה".